

T.C.
BAŞBAKANLIK
SOSYAL YARDIMLAŞMA ve DAYANIŞMA
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Yoksullukla Mücadelede Proje Destekleri ve Proje Desteklerinin Zaman Serisi Olarak Modellenmesi

Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi

Hazırlayan
Ersin BİÇER

Tez DanıŐmanı
Celal SEMİZ

Ankara
Mayıs 2009

Baskı Tarihi: 31 Ağustos 2010

İçindekiler

Tablolar.....	5
Grafikler.....	6
Kısaltmalar	8
Özet	11
Abstract.....	13
Giriş	15

Birinci Bölüm

1.Dünyada Yoksullukla Mücadelede Proje Uygulamaları	19
1.1.Yemen Örneği.....	20
1.2.Endonezya Örneği (Kadınlara Yönelik Mikro Kredi Uygulamaları).....	21
1.3.Pakistan Örneği (Mülteci Alanlarında Gelir Getirici Projeler).....	22
1.4.Pakistan Örneği (Sindh Eyaletinde Kırsal Alanda Yaşayan Kadınlara Yönelik Gelir Getirici Destek Projeleri)	23
1.5.Tanzanya Örneği.....	24
1.6.Kuala Lumpur Örneği (Mikro Kredi Kadınlara Yardım Ediyor).....	25
1.7.Avustralya Örneği (Avustralya Hükümeti Deniz Aşırı Yardım Programı).....	25
1.8.Burma Örneği	26
1.9.Filistin Örneği.....	26
1.10.Bangladeş Örneği.....	27
1.11.Hindistan Örneği	27
1.12.Botsvana Örneği.....	27
1.13.Uganda Örneği (Uganda Yaşlı Aileler Projesi).....	28

İkinci Bölüm

2.Ülkemizde Yoksullukla Mücadele	29
2.1.Türkiyedeki Sosyal Yardım Kurum-Kuruluşları	30
2.1.1.Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü	30
2.1.2.Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü.....	39
2.1.3.Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü.....	40
2.1.4.Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı	42
2.1.5.Yerel Yönetimler.....	43
2.1.6.Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	43
2.1.7.Sağlık Bakanlığı.....	44
2.1.8.Milli Savunma Bakanlığı.....	45
2.1.9.Milli Eğitim Bakanlığı.....	45

Üçüncü Bölüm

3.Yoksullukla Mücadelede Proje Destekleri	47
3.1.Syd Vakıflarınca Oluşturulan Projeler	50
3.1.1.Gelir Getirici Projeler:.....	50
3.1.2.İstihdam Amaçlı Eğitim Projeleri:	51
3.1.3.Sosyal Hizmet Projeleri:	51
3.1.4.Geçici İstihdam Projeleri:	52
3.1.5.Toplum Kalkınması Projeleri:	52
3.2.Sydgmm Tarafından Geliştirilen Projeler:	54
3.2.1.Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi (Kasdep):.....	54
3.2.2.Sertifikalı Tarım İşçileri Projesi:	58
3.2.3.El Sanatlarını ve Sanatkârlarını Destekleme Projesi:	59
3.2.4.Diyarbakır İş Destek Projesi:	59
3.2.5.Syd Vakıfları Tarafından Ab Projelerine verilen Özkaynak Katkısı:.....	59

Dördüncü Bölüm

4.Proje Desteklerinin Başarısı.....	63
4.1.Araştırma Raporları.....	63
4.2.Proje verileri.....	65

Beşinci Bölüm

5.Proje Desteklerinin Zaman Serisi İle Modellenmesi.....	83
--	----

Sonuç	102
--------------------	------------

Kaynakça.....	121
----------------------	------------

Ek-1: Ayrıntılı Proje verileri.....	108
-------------------------------------	-----

Ek-2: İllere Göre Örneklem Oranı.....	119
---------------------------------------	-----

Ek-3 Puanlama Formülü Katsayıları	118
---	-----

Ek-4: 50 Hafta İçin Tahmin Edilen Proje Başvuru Sayılar Kaynakça	119
--	-----

Tablolar

Tablo 1: 2003-2008 Yıllarında Sydtf Gelir-Gider Durumu	32
Tablo 2: 2008 Yılı Giderlerinin Harcama Kalemlerine Göre Dağılımları	33
Tablo 3: Srap Harcama Durumu	38
Tablo 4: Shçek 2007 Yılı Giderleri	39
Tablo 5: Vakıflar Genel Müdürlüğü 2007 Yılı Giderleri	41
Tablo 6: 2022 Sayılı Kanun Kapsamında Yapılan Ödemelerin Yıllık Dağılımı	44
Tablo 7: Kurumların 2007 Yılı Sosyal Yardım Bütçeleri	46
Tablo 8: 2003 - 2008 Yılları Arasında Proje Destekleri	53
Tablo 9: 2003-2008 Yılları Arasında Kasdep Projeleri	57
Tablo 10: 2003-2008 Yılları Arasında Sydgm Proje Destekleri	60
Tablo 11: Projelerinin Sektörlere Göre Dağılımı	66
Tablo 12: Proje Yararlanıcılarının Eğitim Durumları	67
Tablo 13: Projelerin Bilgi Alınma Yolları	68
Tablo 14: Yararlanıcı Memnuniyeti Durumu	70
Tablo 15: Proje Elemanının Görüşleri	71
Tablo 16: Proje Geri Ödeme Durumu	72
Tablo 17: Proje Geri Ödeme Oranları	72
Tablo 18: Ürün Pazarlama Durumu	73
Tablo 19: Projelerden Elde Edilen Net Gelir Durumu	74
Tablo 20: Proje Yararlanıcılarının Proje Desteklerinden Önce ve Sonra Yardım Talep Etme Durumu	75
Tablo 21: Proje Yararlanıcılarının Sosyal Güvenlik Kaydı Durumu	76
Tablo 22: Proje Yararlanıcılarının vergi Ödeme Durumu	77

Tablo 23:Proje Yararlanıcılarının İstihdam Sağlama Durumu	78
Tablo 24: Proje Yararlanıcılarının Yatırım Yapma Durumu	79
Tablo 25: Alt Başlıklarına Göre Proje Sayıları ve Oranları.....	84
Tablo 26: Alt Başlıklara Göre Yararlanıcı Sayıları ve Oranları.....	86
Tablo 27: Alt Başlıklara Göre Proje Desteklerine Aktarılan Kaynak Durumu.....	87
Tablo 28: Box-Cox Transformation Sonuçları	91
Tablo 29: Arıma Parametrelerinin Tahmin Edilmesi	94
Tablo 30: Tahmin Değerlerinin Analiz Sonucu	94
Tablo 31: Artık Değerler İçin Normal Dağılım Parametreleri	96

Grafikler

Grafik 1: SYDTF Gelir-Gider Durumu (2003-2008).....	32
Grafik 2: 2008 Yılı Giderlerinin Harcama Kalemlerine Göre Dağılımları.....	33
Grafik 3 SRAP Harcama Durumu	38
Grafik 4: SHÇEK 2007 Yılı Giderleri.....	40
Grafik 5: Vakıflar Genel Müdürlüğü 2007 Yılı Giderleri.....	42
Grafik 6: 2022 Sayılı Kanun Kapsamında Yapılan Ödemelerin Yıllık Dağılımı	44
Grafik 7: Kurumların 2007 Yılı Sosyal Yardım Bütçeleri.....	46
Grafik 8: 2003 - 2008 Yılları Arasında Proje Desteklerinin Dağılımları.....	54
Grafik 9: 2003-2008 Yılları Arasında Kasdep Projelerinin Dağılımı	57
Grafik 10: 2003-2008 Yıllarında Sydgm Proje Destekleri.....	61
Grafik 11: Proje Türlerinin Dağılımı.....	66
Grafik 12: Projelerin Sektörlere Göre Dağılımı	67
Grafik 13: Proje Yararlanıcıların Eğitim urumlarına Göre Dağılımı	68
Grafik 14: Projelerin Bilgi Edinme Yolları Dağılımı.....	69
Grafik 15: Yararlanıcı Memnuniyeti Dağılımı	70
Grafik 16: Proje Elemanını Görüşlerinin Dağılımı	71
Grafik 17: Proje Geri Ödeme Dağılımları	73
Grafik 18: Ürün Pazarlama Durumu Dağılımı	74
Grafik 19: Projelerden Elde Edilen Net Gelirin Dağılımı	75
Grafik 20: Proje Yararlanıcılarının Proje desteklerinden Önce ve Sonra Yardım Talep Etme Durumu Dağılımı.....	76
Grafik 21: Proje Yararlanıcılarının Sosyal Güvenlik Kaydı Durumu Dağılımları.....	77
Grafik 22: Proje Yararlanıcılarının vergi Ödeme Durumu Dağılımı.....	78
Grafik 23: Proje Yararlanıcılarının İstihdam	

Sağlama Durumu Dağılımları	79
Grafik 24: Proje Yararlanıcılarının Yatırım Yapma Durumu Dağılımı	80
Grafik 25: Projelerin Alt Türlerine Göre Dağılımı	85
Grafik 26: Alt Başlıklara Göre Yararlanıcıların Dağılımları	86
Grafik 27: Alt Başlıklara Göre Proje Destekleri İçin Aktarılan Kaynakların Dağılımı	87
Grafik 28: 2002-2008 Yılları Arasında Desteklenen Proje Sayılarının Yıllık Dağılımı	88
Grafik 29: 2002-2008 Yılları Arasında Desteklenen Proje Sayılarının Aylık Dağılımı	89
Grafik 30: 2002-2008 Yılları Arasında Desteklenen Proje Sayılarının Haftalık Dağılımı	89
Grafik 31: 2002-2008 Yılları Arasında Desteklenen Proje Sayılarının Günlük Dağılımı	90
Grafik 32: Proje Başvurularının Haftalık Dağılımı	91
Grafik 33: Haftalık Proje Başvurularının Logaritmik Dönüşümü Yapılmış verileri	92
Grafik 34: Logaritması Alınmış Haftalık Başvuru Sayılarının Acf Grafiği	93
Grafik 35: Logaritması Alınmış Haftalık Başvuru Sayılarının Pacf Grafiği	93
Grafik 36: Logaritmik Değerler İle Tahmin Edilmiş Değerler	95
Grafik 37: Logaritması Alınmış Tahmin Değerlerin Artık Değerlerinin Zamana Göre Değişimi	95
Grafik 38: Hata Terimlerinin Dağılımı	97
Grafik 39: Modeldeki Artık Değerlerin ACF Grafiği	97
Grafik 40: Modeldeki Artık Değerlerin PACF Grafiği	98
Grafik 41: Asıl Değerler İle Tahmin Değerleri	98
Grafik 42: Artık Değerlerin Dağılımı	99
Grafik 43: 50 Haftalık Tahmin Edilmiş Başvuru Sayısı	100

Kısaltmalar

AB: Avrupa Birliği

ACF: Otokorelasyon Fonksiyonu (Auto Correlation Function)

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

GG: Gelir Getirici Projeler

GI: Geçici İstihdam Projeleri

İE: İstihdam Eğitimi Projeleri

İŞKUR: İş ve İşçi Bulma Kurumu

KASDEP: Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi

PACF: Kısmi Otokorelasyon Fonksiyonu (Partial Auto Correlation Function)

Setip: Sertifikalı Tarım İşçileri Projesi

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

Sh: Sosyal Hizmet Projeleri

SHÇEK: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

SRAP: Sosyal Riski Azaltma Projesi

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

SYDGM: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü

SYDTF: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu

SYDV: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

TAFU: The Aged Family Uganda

TİGEM: Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü

TK: Toplum Kalkınması Projeleri

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

ÖZET

Aynı, nakdi sosyal yardımlar her ne kadar yoksulluğun etkilerini azaltsa da yoksulluğun tamamen ortadan kaldırılması konusunda yeterli değildir. Yoksulluğun ortadan kaldırılabilmesi için bireyin düzenli, sürdürülebilir bir gelire sahip olması ve sosyal güvenlik çatısı altına girmesi gerekmektedir. Bu bakımdan gelir getirici proje destekleri, bütün dünyada, yoksullukla mücadelede kullanılan etkili bir araçtır.

Ülkemizde yoksullukla mücadele alanında, proje destekleri büyük ölçüde SYDGM tarafından verilmektedir. Projelerin uygulanması sırasında çeşitli kamu kurum-kuruluşları ve ilgili STK lar ile işbirliği gerçekleştirilmektedir.

Araştırma raporları ve proje izleme verileri incelendiğinde bu desteklerin istenilen ölçüde başarılı olduğu görülmüştür.

Gerekli dönüşüm ve analizlerin yapılmasıyla, başvuru tarihlerine uygun bir model oluşturulmuş, başvurular için 50 haftalık tahmin yapılmıştır. Tahminler ilk haftalar için daha duyarlı olmakla birlikte, tahmin süresi uzadıkça güven aralığı daha genişlemekte, tahminler daha az duyarlı hale gelmektedir.

ABSTRACT

Even though the social assists, given in kind or money, decreases the effect of the poverty, they are insufficient to remove the poverty itself. In order to remove the poverty, one should have a sustainable income and should have a social security. In this manner, income generating projects are powerful tools used against poverty, in all over the world

In our country project supports mostly founded by SYDGM. During the application of the projects governmental and nongovernmental organizations are collaborating.

Analyses and Project monitoring data indicates that, these supports are successful at a desired level.

With the completion of the necessary analyses, a suitable model for the application date is formed and fifty weeks of application is forecasted. Even though the forecasts of the first weeks are more sensible, the period of the forecast is extended, confidence interval of the forecast gets larger and forecasts became less sensible.

GİRİŞ

Yoksulluk veya fakirlik, genel olarak, bir halkın ya da belirli bir kesimin, gıda, giyim ve barınma gibi, günlük temel ihtiyaçların tamamını veya büyük bir kısmını karşılayacak yeterli gelire sahip olmaması olarak yorumlanabilir.

Ülkemizde yoksulluk olgusu resmi kurumlar tarafından sürekli olarak ölçülmekte, çeşitli politikalar geliştirilerek yoksullukla mücadele edilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan yoksulluk rakamlarına göre 2007 yılında Türkiye’de açlık sınırı % 0,54 iken gıda ve gıda dışı yoksulluk sınırı % 18,56 olarak gerçekleşmiştir. (TÜİK, 2008, s. 1) Bununla birlikte yoksulluğun en önemli nedenlerinden biri de gelir dağılımındaki adaletsizliktir. Göstergelere bakıldığında ülkemizde gelir dağılımının kısmen adaletsiz olduğunu görülmektedir. (Adaman, Study on the Social Protection Systems in the 13 Applicant Countries, 2003, s. 11) Gelir dağılımının eşitsizlik ölçütlerinden biri olan gini¹ katsayısı 2005 yılı için 0.38 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2006, s. 1).

Uygulanan sosyal yardım ve sosyal güvenlik politikalarına bakıldığında ülkemizin, Esping-Andersen’in refah devleti sınıflandırmasına göre, cemaatçi-muhafazakâr refah devleti modeline bir örnek olduğu anlaşılmaktadır.² Bu modelde, geleneksel dayanışma ağlarının kuvvetli olması, yoksullukla mücadeleden açısından önemli bir avantajdır (Devlet Planlama Teşkilatı, 2007, s. 52).

Gerek aile, akrabalık, komşuluk, hemşerilik gibi geleneksel dayanışma ağlarının bulunması, gerekse tarihimizde güçlü bir vakıf geleneğinin bulunması,

---

1 Gelir Dağılımındaki eşitsizliği ölçen ve 0 ile 1 arasında değişen rakamdır. 1’e yakın olması gelir dağılımındaki eşitsizliğin göstergesidir.

Ayrıntılı bilgi için (http://tr.wikipedia.org/wiki/Gini_katsayısı)

2 Gøsta Esping-Andersen: 1947 doğumlu Danimarkalı sosyolog. Asıl çalışma alanı refah düzeyleri ve kapitalist ekonomideki yerleridir. 1990 yılında yayımlanan “The Three Worlds of Welfare Capitalism” adlı kitabında 3 çeşit refah düzeyi tanımlamıştır: Liberal, Muhafazakar ve Sosyal Demokrat

Ayrıntılı bilgi için: (http://en.wikipedia.org/wiki/Gosta_Esping-Andersen)

toplumsal dayanışma kültürünü yoksullukla mücadelede önemli bir araç haline getirmektedir.

Ülkemizde sosyal yardımlaşma yalnızca geleneksel yapılarla değil aynı zamanda kurumsal olarak da sağlanmaktadır. Sosyal devlet ilkesi anayasada benimsenmiş, sosyal yardım alanında tedbir almak ve teşkilat kurmak anayasal bir görev olmuştur. Bununla birlikte sosyal yardım alanındaki uluslararası sözleşmeleri onaylanmış ve iç hukukumuzun bir parçası haline getirilmiştir. Bugün devlet bütçesinden sosyal yardım ve sosyal hizmetlere kaynak aktarılmakta, yürürlükte pek çok yasa ve bu yasalar çerçevesinde sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler alanında faaliyet gösteren pek çok kurum bulunmaktadır. (Devlet Planlama Teşkilatı, 2007, s. 52) Gerek kaynak, gerekse hedeflediği kitle bakımından Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (SYDGM) bu kurumlar arasında yoksullukla mücadelede lider olarak görülebilir. SYDGM yoksulluğun etkilerinin azaltılması ya da tamamen ortadan kaldırılması için çeşitli araçlar kullanmaktadır. Bu araçlar kimi zaman yoksulluğun olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik ayni-nakdi yardımlar şeklinde olurken kimi zamanda muhtaç durumdaki vatandaşların kendi işlerini kurmalarına olanak sağlayacak proje destekleri şeklinde kendini göstermektedir.

Bu çalışmanın amacı yoksullukla mücadelede proje desteklerinin önemini vurgulamak ve gelecek yıl başvuruların seyrini tahmin etmektir. Çalışmada ilk olarak dünyada yoksullukla mücadele çerçevesinde uygulanan gelir getirici proje desteklerinden ve mikro kredi desteklerinden örnekler verilecek, daha sonra Türkiye’ de yoksullukla mücadelede görev ve sorumluluğu olan devlet kurum ve kuruluşları ile bu kurum/kuruluşların sosyal yardım politikaları incelenecektir. İkinci olarak SYDGM’nin yürütmüş olduğu proje destekleri ayrıntılı olarak incelenecektir. Daha sonra bu proje desteklerinin yoksullukla mücadeledeki başarısı araştırılacaktır.

Yoksullukla mücadele yöntemi olarak uygulanan ve başarılı olduğu düşünülen proje desteklerinin zaman içindeki seyirlerinin tahmin edilmesi, ge-

rek kaynak gerekse işgücü planlaması aşamasında iyi bir kılavuz olacaktır. Geçmiş verilerden yararlanarak tahminler elde edebilmek için zaman serileri yönteminden yararlanılacak, bu veriler için uygun bir model oluşturulacak ve bu model yardımıyla zaman içinde başvuruların nasıl bir düzen izleyeceği görülecektir. Bu model yardımıyla proje başvuru sayıları tahmin edilecektir.

Başvuruların ilerleyen zamanlardaki yoğunluklarının öngörülebilmesi için, zaman serileri analizleri yapılmış, haftalık başvuru sayılarının bu analizlerin yapılabilmesi için uygun düzende dağıldığı görülmüştür.³

Çalışmada kullanılan veriler SYDGM bünyesinde oluşturulan veri tabanından alınmıştır. Proje desteklerinin yoksullukla mücadeledeki başarılarının incelendiği bölümde kullanılan veriler Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) tarafından izlenmekte olan ve sisteme kaydedilen ayrıntılı proje verileridir. 2003-2008 yılları arasında uygulanmış ya da uygulanmakta olan kentsel alanda gelir getirici 2.063 adet projeden oluşan bu veriler, 06.01.2009 tarihinde sistemden alınmıştır. Toplam proje desteklerinin %15'i oranındaki veriler⁴ tüm proje desteklerini temsil edecek bir örneklem oluşturmaya yetecek sayıdadır.

Proje başvurularının modellendiği bölümde kullanılan ve 13.724 proje başvurusundan oluşan veriler ise, yine SYDGM bünyesinde yer alan ve 12.03.2002 ve 12.01.2009 tarihleri arasında, proje başvurularının, kişi sayılarının, talep edilen ve kabul edilen kaynak miktarlarının tutulduğu veri tabanından alınmış olup, başvuru tarihi belirtilmemiş verilerin araştırmaya dâhil edilmemiştir.

---

3 Yıllık, aylık ve günlük başvuru sayılarının da modellenmesinde sakınca yoktur fakat haftalık başvuru sayılarının dağılımı modellenme açısından daha uygundur.

4 Farklı illerde farklı kayıt oranı bulunmaktadır. Oranlar için ek-2'ye bakınız.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DÜNYADA YOKSULLUKLA MÜCADELEDE PROJE UYGULAMALARI

Yoksullukla mücadele kapsamında ülkeler gerek ayni-nakdi sosyal yardım uygulamalarıyla yoksulluğun etkilerini gidermeye çalışmakta gerekse gelir getirici proje destekleri uygulamalarıyla yoksullukla mücadelede sürdürülebilir gelir elde edilmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda birkaç gelir getirici proje desteği ve mikro kredi uygulaması incelenecektir.

Özellikle en yoksul kesimin, mikro krediler ya da proje destekleriyle desteklenerek kendi işlerini kurmaları ve sürekli bir gelire sahip olmaları, bu küresel anlamda yoksullukla mücadelede en etkili araçlardan biri haline getirmektedir (Daley-Harris, 2007, s. 3, 4).

Bununla birlikte, özellikle kırsal alanda yapılan araştırmalarda bazı bölgelerde yoksul halkın çok az bir kısmının okuryazar olması, projeler sonucunda üretilen ürünlerin nakliyat ve pazarlama sıkıntıları gelir getirici proje desteklerinin en önemli zorlukları arasında yer aldığı görülmüştür (Trollip & Boshoff, 2001, s. 53, 54).

Özellikle kırsal kesimlerde yapılan gelir getirici proje destekleri, bazı uygulamalarda en yoksul kesim için, açlıkla mücadelede kullanılan önemli bir araç haline gelmiş durumdadır. Ayrıca bu desteklerden yararlananların düzenli gelir elde eder hale gelmeleri, bu gelirlerin sürdürülebilir ve sürekli olması bu desteklerin yoksullukla mücadeledeki yerini pekiştirmektedir. Bilhassa kadınların bu desteklerle gelir elde eder duruma geçirilmesi ile kadının toplumdaki yeri ön plana çıkarılmaktadır. Böylelikle, kadınlara yönelik cinsel ayrımanın önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

1.1.YEMEN ÖRNEĞİ

Yemende uygulanan mikro kredi destekleri ve gelir getirici proje destekleri kendi işini kurabilecek kapasitede olan ancak finansal sıkıntıda olan fakir grupları hedeflemektedir. Kredi desteklerinden yararlanmak isteyenler daha önce iflas etmemiş olmalı, daha önceden kredi ya da borç almışsa bu borçlarını ödemiş olmalı ya da herhangi bir borcu bulunmamalıdır.(Al-Arhabi, 1998, s. 2, 3) Kırsal kesimde proje destek kredisinden yararlanmak isteyen başvuru sahipleri hakkında bahsedilen şartlar açısından yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bu bilgi eksikliği, verilen kredilerin geri ödemeleri açısından bir risk oluşturmaktadır. Kırsal kesimde bu sorun, kredilerin 5 kişilik gruplar halinde organize edilerek verilmesiyle ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Birbirlerini tanıyan ve birbirlerine güvenen bu kişiler birbirlerine kefil olmakta böylece krediler için geri ödemeler garanti altına alınmaktadır. Böylece geri ödemelerde ki bu risk azaltılmış olmaktadır (Al-Arhabi, 1998, s. 5).

Programdan yararlanmaya hak kazanmış kişiler Yemen toplumunun en fakir bölümünü oluşturmaktadır. Kırsal kesimde küçük ölçekli çiftçiler, arazisi olmayan işçiler ve diğer yoksul köylüler bu programlar için hedef alınmış durumdadır. Yararlanıcılarının tamamının kadın olduğu mikro kredi uygulamaları dışında gelir getirici proje desteklerinden yararlananların çoğu erkeklerden oluşmaktadır (Al-Arhabi, 1998, s. 2, 3).

Mikro kredi programları ile gelir getirici proje destekleri arasındaki en belir-

gin fark, mikro kredi yararlanıcılarının aynı zamanda dış kaynaklarla finanse edilmiş projelerde girişimci olmalarıdır (Al-Arhabi, 1998, s. 5).

Sığırcılık ve koyunculuk gibi desteklerde, yararlanıcılar hane reisi olarak erkekler olsa da kadın ve çocuklarda hayvanların bakımıyla ilgilenmektedir. Dolayısıyla kırsal alandaki proje destekleri bütün ev halkının katıldığı hane projeleri olarak düşünülebilir. Diğer yandan kentsel alandaki proje destekleri daha çok kişisel desteklerdir (Al-Arhabi, 1998, s. 5).

Kentsel kredi destekleri yararlanıcının kredi ile alabileceği hizmetler sınırlandırılmış durumdadır. Bunun dışındaki diğer kredi desteklerinde, kredi başka destekleyici hizmetlerle güçlendirilmiştir. Örneğin hayvancılık desteklerinde veteriner hizmetleri de kredi paketi içinde yer almaktadır. Kırsal kesimde mikro kredi programlarından yararlanan kadınlar okuryazarlık kurslarından yararlanmakta, sağlık ve tasarruf programlarına katılmaktadır (Al-Arhabi, 1998, s. 5).

Resmi sözleşmeler Sosyal Kalkınma Fonu (Social Fund for Development SFD) ile yerel finans araçları (Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ve kooperatifler) arasında imzalanmakta, bireysel yararlanıcılar ise kredinin tutarı, geri ödeme planı ve geri ödeme tarihi gibi kredinin kullanım detaylarının yer aldığı bir senet imzalamaktadır (Al-Arhabi, 1998, s. 5).

Gelir getirici proje desteklerinde projenin cinsine göre krediler genellikle 20.000 YR ile 100.000 YR arasında değişmektedir. Kırsal alanda kadınların yararlandığı mikro kredi desteklerinde ise kredi tutarı 20.000 YR' ye kadar çıkmaktadır. Kredilerin geri ödemesi ise 1 ile 10 hafta arasında değişmektedir (Al-Arhabi, 1998, s. 5).

1.2. ENDONEZYA ÖRNEĞİ (KADINLARA YÖNELİK MİKRO KREDİ UYGULAMALARI)

Cinsiyet eşitsizliği ve yoksulluk gelişmekte olan ülkeler için ciddi bir prob-

lemdir. Yoksulluğun etkileri özellikle kadınlarda daha ağır ortaya çıkmaktadır. Kadınlar temel ihtiyaçları karşılama, iş bulma, maaş ve sosyal imkânlar gibi konularda cinsel ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. Tüm bu olumsuz etkenlere rağmen yoksullukla mücadele kapsamında yapılan bu programlarda kadınlar daha bilinçli ve sorumlu olduklarını göstermiştir. Endonezya'da mikro kredi uygulamaları kadınların refah düzeyini artırmak ve onlara yeni bir başlangıç noktası oluşturarak güçlendirmek için bir araç olarak kullanılmaktadır (Prihatinah, Women and Income Generating Projects: The Gender Impacts of Indonesian Government Policies, 2005, s. 1).

Ülkede 1998 yılında ortaya çıkan ekonomik kriz ile özellikle kadınların durumu daha da kötü hale gelmiştir. Dolayısıyla başta kırsal kesimdeki kadınlar olmak üzere temel ihtiyaçların karşılanması ve hayatın idamesi için daha fazla finansal kaynağa ihtiyaç duyulmaktadır (Prihatinah, Marinova, & Stocker, Empowering Women Through Income Generating Projects: Evidence From Indonesia, 2009, s. 1, 5).

1.3. PAKİSTAN ÖRNEĞİ (MÜLTECİ ALANLARINDA GELİR GETİRİCİ PROJELER)

1980 yılında savaştan kaçan mültecilerin Pakistan'a sığınması ile bu bölgede ciddi bir kaynak ve altyapı ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaç üzerine Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komisyonu bölgedeki mültecilere yönelik gelir getirici aktiviteler üzerine yoğunlaşmış ve proje uygulanması aşamasında Dünya Bankasından destek almıştır (The World Bank Group, 2001).

Projelerde kullanılan kaynağın tamamı Dünya Bankasının koordinatörlüğünde Kanada, Almanya Finlandiya, Hollanda, Norveç, İsveç, İsviçre, İngiltere, Amerika ve Avrupa Birliği tarafından yapılan bağışlarla karşılanmıştır (The World Bank Group, 2001).

Projelerin amacı temelde mültecilerin istihdam edilmesi olsa da yoksul yerel halkta bu projelerden faydalanmıştır. Desteklenen projeler, emek yoğun

kamu işleri, korumacılık ve ormancılık gibi alt projelerden oluşmaktadır. Ayrıca mültecilerin yoğunlaşmasından kaynaklanan altyapı ve doğal kaynak hasarları da proje dâhilinde onarılmıştır (The World Bank Group, 2001).

Projelerin desteklenebilmeleri için emek yoğun olmaları, çalışanların en az yarısının mültecilerden seçilmesi, mülteci kamplarına yakın olmaları, en az %10 geri dönüş oranının olması, kısa süreli olmaları ve doğaya zararsız olmaları gibi şartlar aranmaktadır (The World Bank Group, 2001).

Projeler her ne kadar Dünya Bankası tarafından finanse edilmemiş olsa da uygulamada Dünya Bankası kılavuzlarından yararlanılmıştır (The World Bank Group, 2001).

1.4. PAKİSTAN ÖRNEĞİ (SINDH EYALETİNDE KIRSAL ALANDA YAŞAYAN KADINLARA YÖNELİK GELİR GETİRİCİ DESTEK PROJELERİ)

Ayşe KUDAT tarafından Dünya Bankası adına 1991 yılında yapılan araştırmada Pakistan'ın Sindh eyaletinde kırsal alanda yaşayan kadınların gelir getirici projeleri incelenmiştir. Araştırma kapsamında 150 hanehalkı üzerinde anket uygulanmıştır (Kudat, 1991, s. 8).

Kırsal alanda yaşayan kadınlar arasında gelir getirici projeler için gerek hammadde gerekse aletler için kredi kullanılması yaygındır. Araştırma kapsamındaki kadınların %71'inin kendi işletmelerini kurmak için kredi aldıkları ortaya çıkmıştır. (Kudat, 1991, s. 103) Araştırma sonuçlarına göre okuryazar durumdaki kadınların kredi talep etme oranı, okuryazar olmayanlara göre daha fazladır. (Kudat, 1991, s. 105) Bu durum da okuryazar kadınların daha girişimci olduklarını destekleyebilir.

Bu tür destekler için kredi alma oranıyla hane geliri arasında paralellik olduğu da araştırmada ortaya çıkan sonuçlardandır. (Kudat, 1991, s. 105) Kredi miktarı düştükçe kredi için alınan masraf oranı göreceli olarak artmaktadır. Bu nedenle resmi finans merkezleri gelir getirici projeler için kredi vermek

konusunda biraz isteksiz davrandıkları ortadadır. Bu nedenle, kredilerin büyük çoğunluğu gayri resmi kanallardan elde ediliyor. Kredilerin üçte ikisi komşulardan, %17'si aile üyelerinden, %4'ü ise Tarım Kalkınma Bankasından alınıyor. (Kudat, 1991, s. 106-108) Kredilerin temini gayri resmi kanallardan olduğu için geri ödeme konusunda da herhangi bir prosedür bulunmamaktadır. Kadınların çoğu borçlarını kısa vadelerde gelir elde ettikçe ödemeyi tercih etmektedir. Kısa vade de ödenen borçlar için de herhangi bir faiz ödenmemektedir (Kudat, 1991, s. 110-113).

1.5. TANZANYA ÖRNEĞİ

Tanzanya hükümeti tarafından Tanzanya 2025 ulusal kalkınma vizyonu çerçevesinde yürürlüğe konan projelerden "Dar es Salaam Daha Güvenli Şehirler Gelir Getirici Aktiviteler" (Safer Cities Project Dar es Salaam Income Generating Activities) projesi, hırsızlık, fuhuş, gasp ve uyuşturucu gibi problemlerin çözümünde etkili bir araç olarak kullanılmaktadır (Tandari, 2004, s. 1).

Proje kapsamında 45.000 \$'lık bir bütçenin kullanılması söz konusudur. Projenin öncelikli hedef kitlesini kadınlar oluşturmaktadır. Özellikle tekstil sektörüne yönelik olan proje desteklerinde başarı oranının büyük olması beklenmektedir (Tandari, 2004, s. 14).

Dezavantajlı grupta yer alan yoksul kadınların istihdama katılmaları sağlanarak kadın dayanışmasının artırılması böylelikle kadınların alkol ve uyuşturucunun kötü etkilerinden kurtularak fuhuş, hırsızlık, gasp gibi suçlarda düşüş yaşanması hedeflenmektedir (Tandari, 2004, s. 14).

Gelir getirici projelerin uygulanması sırasında artan dayanışma duygusu ile kooperatifler şeklinde örgütlenmiş ve başarı oranı daha da artmıştır. Proje sonunda Dar es Salaam şehrinde suçun azaldığı, refah düzeyinin ise belirgin bir şekilde arttığı gözlenmiştir. Bu şehirde uygulanan projenin Mwanza, Arusha, Morogoro, Tanga, Shinyanga, Mbeya, Iringa, Dodoma, Tabora ve Moshi gibi şehirlerde de etkin bir şekilde uygulanabileceği ve bu şehirlerde-

ki yoksulluk kaynaklı sorunlarla baş edilebileceği düşünülmüştür (Tandari, 2004, s. 19).

1.6. KUALA LUMPUR ÖRNEĞİ (MİKRO KREDİ KADINLARA YARDIM EDİYOR)

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı çerçevesinde uygulanan projenin hedefi Kuala Lumpur'da kırsal alanda yaşayan yoksul kadınlardır. Proje kapsamında, bu kadınlara kredilerin nasıl maksimize edileceği ve bu kredilerle nasıl üretim yapılacağına dair eğitimler verilmiştir. Proje çerçevesinde düşük gelir grubuna dâhil olan kadınlara temel muhasebe teknikleri, pazarlama ve marka teknikleri ile yeni pazarlara açılmaları hakkında eğitimler verilmiştir (UNDP, s. 1,2).

1.7. AVUSTRALYA ÖRNEĞİ (AVUSTRALYA HÜKÜMETİ DENİZ AŞIRI YARDIM PROGRAMI)

Dünyadaki yoksulluğun büyük bölümü kırsal alanda yoğunlaşmış durumdadır. Kırsal kesimde en dezavantajlı grubu çocuklar, kadınlar, yaşlılar küçük arazi sahipleri ya da arazisi olmayan halk ve etnik gruplar oluşturmaktadır. Kırsal kesimde sağlık şartları daha kötü, okuryazarlık oranı daha az durumdadır. Aynı zamanda kırsal kesimde çalışan insanlar kentsel alanda çalışan meslektaşlarına göre çok daha düşük bir ücret almaktadır (The Australian Government's Overseas Aid Program, 2000, s. 3).

Avustralya kırsal kalkınma sektörü, kırsal alandaki ihtiyaçları gelir getirici aktivitelere yoğunlaşarak karşılamaya çalışmaktadır. Avustralya kırsal kalkınma yardımı programı 1999 yılında 700 Milyon \$'lık bir bütçe ile tarım, balıkçılık, ormancılık ve araştırma alanlarında destek sağlamıştır (The Australian Government's Overseas Aid Program, 2000, s. 3, 4).

Geleneksel tarım tekniklerinin limitlerine ulaşmasıyla daha etkili tarım, ormancılık ve balıkçılık tekniklerine ihtiyaç artmıştır. Ayrıca pazarlama teknik-

lerinin geliştirilmesi de yoksul halkın gelirlerinin artmasına yardımcı olacaktır. (The Australian Government's Overseas Aid Program, 2000, s. 6) Gelir getirici faaliyetler planlanırken doğal kaynakların sürdürülebilirliği konusu da ayrıca önemlidir. Tarım arazileri, ormanlar, tatlı su kaynaklarının korunması ve üretim atıkları dikkat edilmesi gereken konulardır. Dolayısıyla Avustralya yardım programı desteklediği projelerde doğaya duyarlı bir yol izlemektedir (The Australian Government's Overseas Aid Program, 2000, s. 8).

Program yoksulluğun yoğunlaştığı, doğal kaynaklarında kıt olduğu bölgelere yoğunlaşmış durumdadır. Doğal kaynakların kıt olduğu bu bölgelerde nüfustaki artış, kişi başına düşen gelirlerin azalmasına dolayısıyla yoksulluğun daha da derinleşmesine neden olmaktadır. (The Australian Government's Overseas Aid Program, 2000, s. 8, 9) Sonuç olarak, halkın gelir düzeyinin, arazilerin verimliliği ile doğrudan orantılı olduğu söylenebilir.

Avustralya yardım programının öncelikli hedefini, sürdürülebilir ormancılık ve balıkçılık projeleri almaktadır. Özellikle balıkçılık konusunda kıyı resiflerine zarar vermeyen sürdürülebilir projeler desteklenmektedir (The Australian Government's Overseas Aid Program, 2000, s. 10).

1.8. BURMA ÖRNEĞİ

"Ummah Welfare Trust" tarafından 2008 yılının Mayıs ayında meydana gelen kasırga felaketinde botlarını kaybeden ve geçimini balıkçılıkla sağlayan aileler için çeşitli destekler verilmiştir (Ummah Welfare Trust, 2008).

1.9. FİLİSTİN ÖRNEĞİ

Halkın çoğunun tarımla geçimini sağladığı ve verimli topraklara sahip olan Filistin'de savaş nedeniyle yoksullaşan halkın temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için yardımlar yapılmaktadır. Yiyecek yardımı halkın sorunlarını tam olarak karşılayamamaktadır. Halkın geçimlerini sağlayarak yoksulluktan kurtulmaları için çeşitli gelir getirici proje destekleri yapılmaktadır. Bal

arıcılığı projeleri ve tavşan çiftlikleri bunlardan bazılarıdır (Ummah Welfare Trust, 2008).

1.10. BANGLADEŞ ÖRNEĞİ

Burma gibi kasırga felaketinin etkilediği Bangladeş'te de gelir getirici proje destekleri yoksullukla mücadelede bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu destekler çerçevesinde keçi, inek, balık ağı, çekçek* vb. düşük maliyetle satışa sunulmaktadır (Ummah Welfare Trust, 2008).

1.11. HİNDİSTAN ÖRNEĞİ

Hindistan'ın en yoksul şehri olan Bihar da terzilik, taşımacılık (çekçekler ile taşımacılık) ve küçük girişimler desteklenmektedir (Ummah Welfare Trust, 2008).

1.12. BOTSVANA ÖRNEĞİ

Ulusal Okur Yazarlık Programı sadece yazı ve hesap kurslarıyla sınırlandırılmış durumdadır. Bu kursların yararlanıcılar için yeterli olmadığı anlaşılmış ve beslenme, yemek hazırlama, yemek muhafaza etme, fırıncılık, kişisel temizlik, çocuk bakımı, dikiş-nakış, sepetçilik, arıcılık, mum yapıcılığı gibi istihdama faydası olabilecek konular da bu programa dâhil edilmiş, kursların tamamlanmasıyla katılımcılar edindikleri bilgilerle kendi işlerini kurmak konusunda desteklenmiştir. Kurslarını tamamlayan kursiyerlerin, işlerinin kurulması için gerekli fon, "Citizen Entrepreneurship Development Agency (CEDA)", "American Self Help Fund" gibi kaynaklar tarafından finanse edilmiştir. Kurulan işlerin devamlılığını sağlayabilmek için girişimlere muhasebe eğitimleri de verilmiştir. Ayrıca girişimler pazarlama, kaynak bulma gibi konularda da eğitim ve desteklerden de yararlanma imkânı bulmuşlardır (International Labor Organization, 2006).

1.13. UGANDA ÖRNEĞİ (UGANDA YAŞLI AİLELER PROJESİ)

TAFU (The Aged Family Uganda, Uganda Yaşlı Aileler) projesi yaşlı kadınların gelir getirici faaliyetlerle kendilerini ve ailelerini destekleri duruma gelmelerini amaçlamaktadır. Proje kadınların elde ettikleri kısmen kısıtlı gelirlerle temel ihtiyaçlarının karşılanması yanı sıra aklen ve bedenen aktif bir durumda olmalarını da sağlamaktadır (TAFU, 2008).

Kadınlar gelenekleri, beden sağlıkları ve imkânları doğrultusunda istedikleri gelir getirici projeyi seçebilmektedir. Örneğin keçi beslemek isteyen birinin fazla bir toprağa ihtiyacı yoktur, fakat keçiyi idare etmek için kısmen gücünün yerinde olması gerekmektedir ya da Müslüman bir kadın domuz beslemeyi istemez (TAFU, 2008).

Yaşlı kadınlar için sunulan proje önerileri içinde çömlekçilik, mantar yetiştiriciliği, keçiler ve domuzlar yer almaktadır (TAFU, 2008).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÜLKEMİZDE YOKSULLUKLA MÜCADELE

Ülkemizde sosyal güvenlik sistemi, çalışan hane reisinin iş statüsüne göre sağlık hakkı ve emeklilik maaşı sağlamaktadır. Ülkedeki istihdam yapısına bakıldığında ise serbest meslek, ücretsiz aile işçiliği ve kayıt dışı istihdamın da yaygın olduğu görülmektedir. (Tireli & Coşkun, 2008, s. 121, 122) TÜİK resmi rakamlarına göre 2008 yılı işsizlik oranı % 9,3 olarak gerçekleşmiştir. (TÜİK, 2008, s. 1) Ankara Ticaret Odasının yayınladığı rapora göre ise 2002 – 2006 döneminde tarım dışı sektörlerde kayıt dışı istihdam oranı % 46 olarak gerçekleşmiştir. (Ankara Ticaret Odası, 2007) Kayıt dışı istihdam aileye düzensiz gelir sağladığı için hanenin yaşam koşullarını olumsuz etkileyen bir olgudur. Düzensiz gelir ile birlikte sosyal güvenceden de yoksun olmanın getirdiği tüm olumsuzluklar kayıt dışı istihdamın negatif etkileri arasında sayılabilir (Adaman & Keyder, Türkiye’de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma, s. 23).

Sosyal güvenlik sisteminin ve istihdam yapısının özellikleri düşünüldüğü

zaman biçimsel sosyal güvenlik sistemi, sosyal koruma sağlaması açısından oldukça yetersizdir (Tireli & Coşkun, 2008, s. 123 - 125).

Türk sosyal güvenlik sisteminin temelinde aile yer almaktadır. Benzer bir şekilde sosyal yardımlarda da aile temel alınmaktadır. 1976' da yürürlüğe giren Emekli Sandığına bağlı olan Özürlüler ve Yaşlılık Yardımlarından yararlanabilmenin şartlarından biri de “kendine bakacak bir yakını olmamak” olarak belirtilmektedir.⁵ Bundan da anlaşılacağı üzere yaşlının yakınları ona bakmakla yükümlü olarak görülmüştür (Tireli & Coşkun, 2008, s. 124).

Ülkemizde sosyal yardım sistemi çok parçalı bir yapıya sahiptir. Bu alanda başta SYDGM olmak üzere çok sayıda kurum faaliyet göstermektedir (Tireli & Coşkun, 2008, s. 126).

2.1. TÜRKİYE'DEKİ SOSYAL YARDIM KURUM-KURULUŞLARI

Önceki bölümde belirtildiği gibi ülkemizde çok sayıda kurum-kuruluş sosyal yardım yapmaktadır. Bunlardan bazıları sosyal yardım ve sosyal hizmet alanında doğrudan sorumludur ya da kendi ek görev alanlarının yanı sıra yoksullukla da mücadele etmektedir (Tireli & Coşkun, 2008, s. 126, 127).

2.1.1. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü

“Sosyal Hukuk Devleti” olmanın gereksinimi ile 14.06.1986 tarihinde 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile kurulmuş olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF), fakru zaruret içinde ve muhtaç olan vatandaşlara yardım etmeyi, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler almayı, gelir dağılımının adil bir şekilde dağılmasını ve vatandaşlar arasında yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmeyi amaçlamaktadır (SYDGM, 2008).

---

5 Bu yardımdan faydalanmak için gerekli diğer şartlar ise “bir güvenlik sistemine dâhil olmamak”, “gelir getirici mülkü veya başka bir geliri olmamak” tır

SYDTF' nin temel görevi, "Fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler alarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir" (SYDGM, 2009).

Fon gelirleri şu kalemlerden oluşmaktadır:

- Kanun ve Kararnamelerle Kurulu bulunan veya kurulacak olan fonlardan Bakanlar Kurulu kararıyla %10'a kadar aktarılacak miktarlar,
- Gelir ve kurumlar vergisi tahsilât toplamının %2,8' i,
- Trafik para cezalarının %50' si,
- RTÜK gelirlerinin %15' i,
- Bütçeye konulacak ödenekler,
- Her nevi bağış ve yardımlar,
- Diğer gelirler,

"SYDGM'nin karar organı ve SYDTF'yi yöneten, Fon Kuruludur. Fon Kurulu; Başbakan tarafından görevlendirilen bir Bakanın başkanlığında Başbakanlık Müsteşarı, İçişleri Bakanlığı Müsteşarı, Sağlık Bakanlığı Müsteşarı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürü ve Vakıflar Genel Müdürenden oluşmaktadır. Fon Kurulu, Başbakan tarafından görevlendirilen Bakanın başkanlığında ayda bir kez olağan toplanmaktadır. Bunun dışında, Fon Kurulu, Başkanın talebi üzerine her zaman olağanüstü toplanabilir. Salt çoğunlukla toplanan Fon Kurulunda kararlar oy çokluğu ile alınarak, Başbakanın onayı ile yürürlüğe girmektedir. Alınan kararlar, SYDGM tarafından ülke genelindeki il ve ilçelerde yer alan 973 SYDV aracılığıyla uygulanmaktadır" (SYDGM, 2008, s. 15).

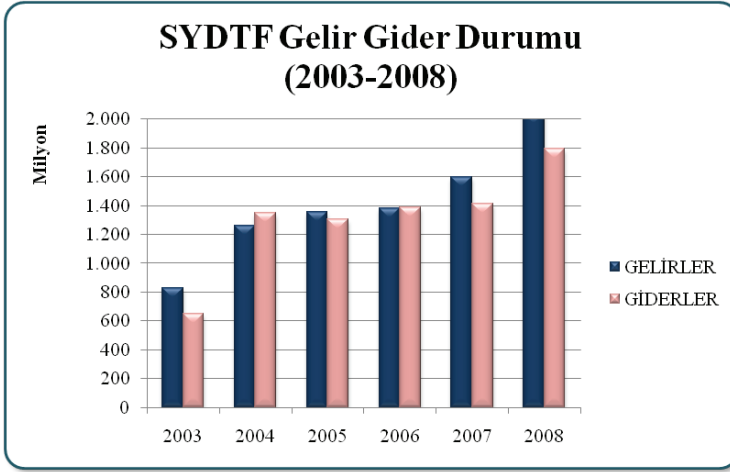
Aşağıda fon gelir ve giderlerinin yıllara göre dağılımı görülmektedir. (Tablo 1, Grafik 1) Tablo ve grafikten de anlaşılacağı gibi gelirler, buna bağlı olarak ta giderler, yıllar boyunca istikrarlı bir şekilde artmıştır. Bu artış kimi zaman yoksulluğun arttığına dair bir gösterge gibi görülmek istense de gerçekte artışın asıl nedeni ulaşılan yoksul sayısının artması, yapılan yardımlarda kalitenin artırılmasıdır.

Tablo 1: 2003-2008 yıllarında SYDTF gelir-gider durumu*

YILLAR	GELİRLER	GİDERLER
2003	826.583.000	651.990.000
2004	1.260.574.000	1.347.846.000
2005	1.357.521.871	1.304.664.099
2006	1.379.511.063	1.389.547.995
2007	1.597.593.985	1.413.757.199
2008	2.037.888.054	1.797.052.768

*Kaynak Yönetimi Dairesi Başkanlığınca hazırlanan 19.01.2009 tarihli tablolar kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 1: SYDTF gelir-gider durumu (2003-2008)

(Kaynak Yönetimi Dairesi Başkanlığınca hazırlanan 19.01.2009 tarihli tablolar kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Aşağıdaki tablo ve grafikler incelendiğinde yapılan yardım ve desteklerin dağılımı görülmektedir. (Tablo 2, Grafik 2) Harcama kalemleri arasında eğitim için yapılan yardımlar en fazla durumdadır.

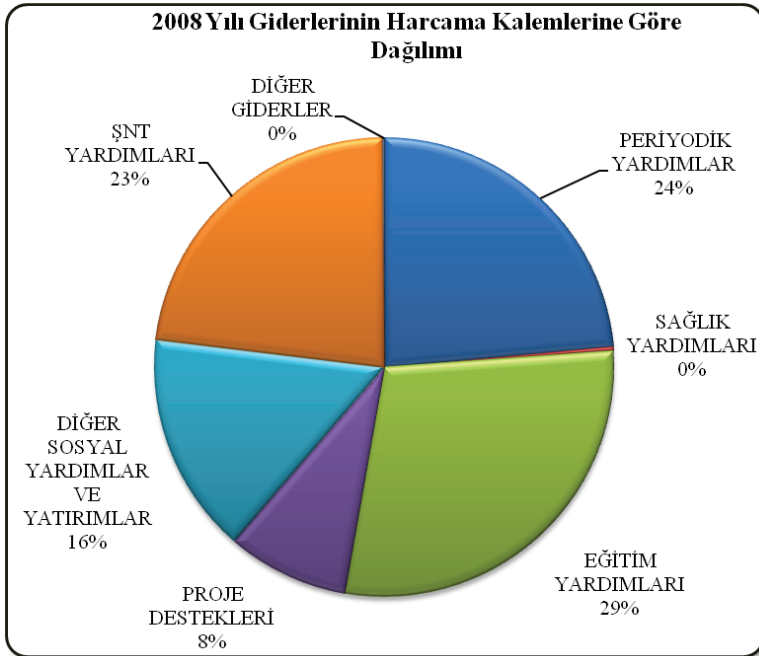

*Tablo 2: 2008 yılı giderlerinin harcama kalemlerine göre dağılımları

HARCAMA KALEMLERİ	GİDERLER (TL)
Periyodik Yardımlar	423.730.400
Sağlık Yardımları	5.239.560
Eğitim Yardımları	519.281.686
Proje Destekleri	153.673.904
Diğer Sosyal Yardımlar ve Yatırımlar	280.532.268
ŞNT Yardımları	412.425.950
Diğer Giderler	2.169.000
TOPLAM	1.797.052.768

*Kaynak Yönetimi Dairesi Başkanlığınca hazırlanan 19.01.2009 tarihli tablolar kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 2: 2008 yılı giderlerinin harcama kalemlerine göre dağılımları

(Kaynak Yönetimi Dairesi Başkanlığınca hazırlanan 19.01.2009 tarihli tablolar kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

1986 yılında 3294 Sayılı Yasa ile kurulan SYDTF yönetimi, 2004 yılına kadar Başbakanlığa bağlı Genel Sekreterlik olarak varlığını sürdürmüş, 01.12.2004 tarih ve 5263 Sayılı Yasa ile SYDGM olarak kurumsal bir kimlik kazanmıştır.

Yoksullukla etkili bir mücadelenin ortaya konulabilmesi için güçlü ve uzmanlaşmaya dayalı teşkilat yapısı oluşturulması amaçlanmıştır (Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Genel Müdürlüğü, 2008, s. 35).

3294 Sayılı SYDTF Yasayı uygulamak amacıyla kurulan ve “Sosyal Devlet” ilkesinin en belirgin oluşumu olan SYDGM, sosyal güvenlikten yoksun muhtaç ve düşkünlere ilişkin devletin tüm sosyal sorumluluklarını yerine getirmektedir (SYDGM, 2008, s. 9).

Genel Müdürlüğün görev ve yetkileri şunlardır:

“a) 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun amaçlarını gerçekleştirmek ve uygulanmasını sağlamak için gerekli idarî ve malî tedbirleri almak.

b) Fonun gelirlerini zamanında toplamak, toplanan gelirlerin yerinde, zamanında ve ihtiyaçlara göre kullanılmasını sağlamak.

c) Vakıfların harcamalarını, iş ve işlemlerini araştırmak ve incelemek, izlemek ve denetlemek, görülen aksaklıklarla ilgili gerekli tedbirleri almak, vakıfların çalışma usul ve esasları ile sosyal yardım programlarının kriterlerini belirlemek.

d) Genel Müdürlüğün görev alanı ile ilgili olarak araştırma ve etüt yapmak, proje hazırlamak ve uygulamak, bu konuda kamu kurum ve kuruluşlarından, üniversitelerden, yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişilerden, sivil toplum örgütlerinden destek almak, ortak projeler hazırlamak, gerektiğinde bunlarla sözleşmeler yapmak, hazırlanan projelere destek vermek, bu kurum ve kuruluşlardan proje uygulama, denetleme, danışmanlık ve değerlendirme konularında hizmet satın almak.

e) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak” (SYDGM, 2008, s. 9, 10).

Genel Müdürlük, SYDTF’ de toplanan kaynağı Fon Kurulu kararları doğrultusunda 973 adet SYDV aracılığı ile ülke çapındaki ihtiyaç sahibi vatandaşlara ulaştırmaktadır (Tireli & Coşkun, 2008, s. 127).

“SYDGM’ nin SYD Vakıfları eliyle yürüttüğü sosyal yardımlar eğitimden sağlığa, gıda yardımından yakacak yardımına kadar pek çok alanı kapsamaktadır. Ayrıca, SYDTF ve 2003 Yılında başlayan ve Dünya Bankası kredisi ile yürütülen Sosyal Riski Azaltılma Projesi (SRAP) kapsamında yürütülen pek çok sosyal destek projeleri mevcuttur; Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi, Bilişim Çırakları Projesi, Gelir Getirici Küçük Ölçekli Projeler, İstihdama Yönelik Beceri Kazandırma Eğitim Projeleri vb.” (Tireli & Coşkun, 2008, s. 128).

SYD Vakıfları 4721 sayılı Türk Medeni Kanununa göre faaliyette bulunmak üzere 81 il ve 892 ilçede kurulmuştur. Özel hukuk tüzel kişisi olan SYDV’ler, SYDGM’ nin taşradaki uzantısı haline gelmiştir.

“Türkiye’de merkezi devlet üzerinden yürütülen sosyal yardım mekanizması yerelde bir vakıf örgütlenmesi ile kurumsallaştırılmaktadır. SYDV’ ler her ne kadar hukuki olarak vakıf sınıfına dâhil edilseler de, bu kurumları kavramsal olarak sivil toplum kuruluşu saymak doğru olmaz. Gerek yasa ile kurulmuş olmaları gerekse yerelde mülki idare amirlerini yasa gereğince mütevellî heyetlerinin başkanı olarak bulundurmaları dolayısıyla, Vakıfları “devlet tarafından kurulmuş devlet dışı örgütlenmeler” kavramına dâhil etmek mümkün gözükmemektedir” (Yılmaz & Yakut Çakar, 2008, s. ; 2-3).

İkamet ettikleri yerdeki SYD Vakıflarına, ihtiyaç durumlarına göre başvuran vatandaşların bu başvuruları Vakıf Mütevelli Heyetlerince değerlendirilerek yardım talepleri karşılanmaktadır.(Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Genel Müdürlüğü, 2008, s. 35)

Vakıfların kurulu bulunduğu yerin Mülki İdare Amirleri Vakfın, dolayısıyla mütevelli heyetinin tabi başkanıdır. Vakıf mütevelli heyetleri İllerde, Belediye Başkanı, Emniyet Müdürü, Defterdar, İl Milli Eğitim Müdürü, İl Sağlık Müdürü, İl Tarım Müdürü, İl Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Müdürü ve İl Müftüsünden oluşmaktadır. İlçelerde Belediye Başkanı, Mal Müdürü, İlçe Milli Eğitim Müdürü, Sağlık Bakanlığının İlçe Üst Görevlisi, varsa İlçe Tarım Müdürü ve İlçe Müftüsünden oluşmaktadırlar. (SYDGM, 2008, s. 16) Ayrıca, gerek il gerekse ilçelerde her faaliyet dönemi için Köy ve Mahalle Muhtarlarının kendi aralarından seçecekleri birer muhtar üye olarak yer almaktadır. Bununla birlikte, 3294 sayılı Kanunda belirtilen amaçlara uygun faaliyette bulunan Sivil Toplum Kuruluş yöneticilerinin kendi aralarından seçecekleri iki (ilçelerde bir) temsilci ile hayırsever vatandaşlar arasından İl Genel Meclisinin seçeceği iki (ilçelerde bir) kişi Vakıfların Mütevelli Heyetinde görev almaktadırlar. (SYDGM, 2008, s. 16, 17) İl veya ilçede Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyet gösteren Sivil Toplum Kuruluşlarının bulunmaması halinde hayırsever vatandaşlar arasından İl Genel Meclisinin seçeceği üçüncü bir kişi daha Vakıf Mütevelli Heyeti üyesi olarak görevlendirilir (SYDGM, 2008, s. 16, 17).

“Vakıfların yerelde işleyişlerine bakıldığında, her birinin kendi mütevelli heyet kararlarına dayanarak, diğer vakıflardan farklı çalışma pratikleri geliştirebilmekte olduğu görülmektedir. Bu anlamda SYDV’ ler tek başlarına hem SYDGM’ den hem de diğer SYDV’ lerden nispi olarak özerk bir kurumsal yapıya sahiplerdir” (Yılmaz & Yakut Çakar, 2008, s. ; 2,3).

SYDV Gelirleri:

- SYDTF’ den aktarılan miktardan,

- Her nevi fitre-zekât-kurban derileri ve bağırsak yardımlarından,
- İşletme ve iştiraklerden elde edilecek gelirler,
- Diğer gelirlerden oluşmaktadır.

Yoksullukla mücadele kapsamında ulusal kaynakların yanı sıra uluslar arası kaynaklarda kullanılmaktadır. Uluslararası boyutta yoksullukla mücadele eden ve bu kapsamda kaynak sağlayan önemli kuruluşlardan biride Dünya Bankasıdır. (Uzun, 2003, s. 155) SYDGM'nin kurumsallaşması ve yoksullukla mücadele sürecindeki bir diğer önemli oluşum ise 2000 yılı Kasım ve 2001 Şubat aylarında ortaya çıkan ekonomik krizin yoksullar üzerindeki etkilerini azaltmak amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Dünya Bankası arasında 14 Eylül 2001 tarihinde imzalanan ikraz anlaşması ile SRAP'tır. Proje 31 Mart 2007 tarihinde sona ermiştir.

Proje, Kasım 2000 ve Şubat 2001 ekonomik krizlerinin ülkedeki en korunmasız nüfus üzerindeki etkisini azaltmak, yoksulluğun kuşaktan kuşağa aktarılmasını engelleyecek tedbirler almak, yoksullukla mücadele eden devlet kurumlarının kapasitesini arttırmak amacı ile hayata geçirilmiştir. Ayrıca, yoksul vatandaşların temel sağlık ve eğitim hizmetlerine ulaşmasını sağlamak, yoksul vatandaşların sürdürülebilir gelir elde etmesini sağlamak, dezavantajlı vatandaşlara sunulan sosyal hizmetlerin nitelik ve niceliklerinin iyileştirilmesine katkıda bulunmak projenin ana hedefleri arasında yer almıştır.

Proje kapsamında krizin derin etkilerinin ortadan kaldırılması için hızlı yardım bileşeni uygulamaya koyulmuştur.

Yatırım bileşeninin en önemli iki alt bileşeninden, Şartlı Nakit Transferleri (SRAP'ın sona ermesiyle birlikte SYDGM tarafından yürütülmeye devam etmektedir.) temelde beşeri sermayenin güçlenmesini, Yerel Girişimler (SRAP'ın sona ermesiyle birlikte "Proje Destekleri" ismi altında SYDGM tarafından yürütülmeye devam edilmektedir.) bileşeni ise istihdamın artmasını amaçlamaktadır. Beşeri sermayenin desteklenmesi ve istihdama yönelik desteklerle krizin etkilerinin kalıcı olmasının önüne geçilmeye çalışılmıştır.

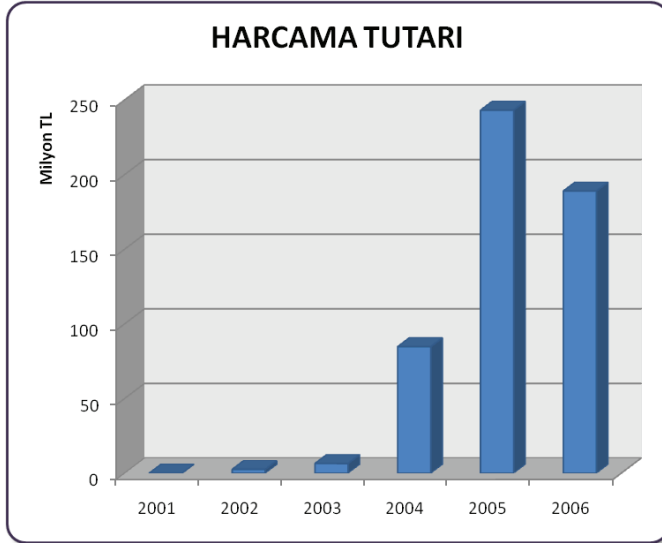
SRAP kapsamında 500 Milyon \$ Dünya Bankası ve 134 Milyon \$ T.C. Hükümet katkısı olmak üzere toplam 634 Milyon \$ SYDT Fonuna tahsis edilmiştir. (SYDGM Proje Koordinasyon Birimi, 2007, s. 22) SRAP kapsamında yıllara göre yapılan harcama tutarları, Tablo 3'te ve Grafik 3'te görülmektedir.

Tablo 3: SRAP harcama durumu

YILLAR	HARCAMA TUTARI
2001	16.252
2002	2.499.706
2003	6.424.382
2004	84.742.819
2005	243.123.269
2006	188.958.010
TOPLAM	525.764.440

(SYDGM Proje Koordinasyon Birimi, 2007, s. 175)

Grafik 3 SRAP harcama durumu

(SYDGM Proje Koordinasyon Birimi, 2007, s. 175)

2.1.2. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü (SHÇEK), kanunla kendine verilen sosyal hizmet faaliyetlerine ek olarak Ayni-Nakdi Yardım Yönetmeliğine dayanarak çeşitli sosyal yardımlarda bulunmaktadır. Genel Müdürlükçe, yoksulluk içinde olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve yaşamlarını en düşük seviyede dahi sürdürmekte güçlük çeken kişilere ve ailelere kaynakların yeterliliği ölçüsünde ayni ve nakdi yardımlar yapılmaktadır (Tireli & Coşkun, 2008, s. 130).

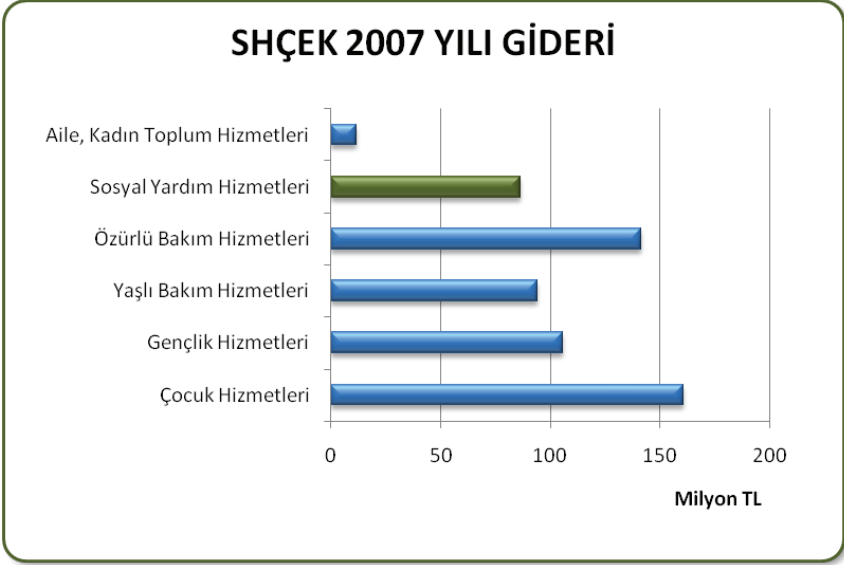
Bu yardımlar, “geçici ayni-nakdi yardımlar”, “6 ay süreli nakdi yardımlar”, “1 yıl süreli nakdi yardımlar” ve “uzun süreli nakdi yardımlar” olarak gruplandırılabilir.

Tablo 4: SHÇEK 2007 yılı giderleri

ANA HİZMET BİRİMLERİ	2007 YILI GİDERİ
Çocuk Hizmetleri	160.679.414
Gençlik Hizmetleri	105.863.780
Yaşlı Bakım Hizmetleri	94.005.293
Özürlü Bakım Hizmetleri	141.209.263
Sosyal Yardım Hizmetleri	86.380.990
Aile, Kadın Toplum Hizmetleri	11.693.998
TOPLAM	599.832.738

(SHÇEK faaliyet raporu (SHÇEK, 2008))

Grafik 4: SHÇEK 2007 yılı giderleri

(SHÇEK Faaliyet raporu (SHÇEK, 2008))

2.1.3. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü

8 Haziran 1984 tarih ve 227 Sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Başbakanlığa bağlı bir genel müdürlük olarak kurulan Vakıflar Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmet ve Yardımlar alanında da faaliyetlerde bulunmaktadır. (Tireli & Coşkun, 2008, s. 131) Yoksullukla mücadele eden kurumlar arasında ihtiyaç sahiplerine günlük sıcak yemek sağlayan tek kurum Vakıflar Genel Müdürlüğü olarak sayılabilir (Adaman, Study on the Social Protection Systems in the 13 Applicant Countries, 2003, s. 60).

20.02.2008 tarih ve 5737 Sayılı Vakıflar Kanununun 52. Maddesinde görevleri tanımlanan Hayır Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından yürütülen sosyal hizmet ve yardım faaliyetleri şunlardır:

- Vakfiyelerde yer alan hayır şart ve hizmetleri yerine getirmek.

- Hayrat taşınmaz malların tahsis işlemlerini yürütmek.
- Vakfiyelerde yazılı hayır şart ve hizmetleri yerine getirmek üzere her seviyeden eğitim-öğretim tesisleri, öğrenci yurtları sağlık ve sosyal yardım kurumları, aşevleri gibi tesisler açmak, yönetimini sağlamak, öğrencilere eğitim yardımı yapmak, ihtiyaç sahibi insanlara sosyal yardımlarda bulunmak, muhtaç ve engellilere aylık bağlamak.
- Uluslararası kuruluşlarla işbirliği yaparak sosyal politikalar ve sosyal yardım projeleri üretmek ve yürütmek.

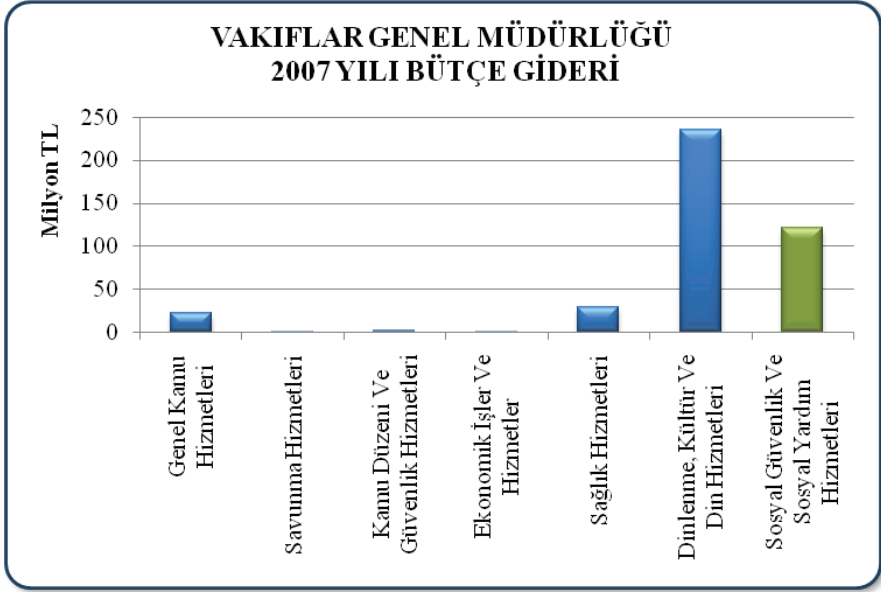
Vakıflar Genel Müdürlüğünün giderleri ve dağılımları aşağıdaki tablo ve grafikte yer almaktadır (Tablo 5, Grafik 5).

Tablo 5: Vakıflar Genel Müdürlüğü 2007 yılı giderleri

GİDER TÜRLERİ	2007 YILI BÜTÇE GİDERİ
Genel Kamu Hizmetleri	22.020.017
Savunma Hizmetleri	290.718
Kamu Düzeni Ve Güvenlik Hizmetleri	1.626.803
Ekonomik İşler Ve Hizmetler	298.377
Sağlık Hizmetleri	29.740.296
Dinlenme, Kültür Ve Din Hizmetleri	235.581.241
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	120.784.423
TOPLAM	410.341.875

(Vakıflar Genel Müdürlüğü 2007 yılı faaliyet raporu
(Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2008))

Grafik 5: Vakıflar Genel Müdürlüğü 2007 yılı giderleri

(Vakıflar Genel Müdürlüğü 2007 yılı faaliyet raporu
(Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2008))

2.1.4. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı

25 Mart 1997 tarih ve 571 sayılı “Özürlüler İdaresi Başkanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ile kurulan Özürlüler İdaresi Başbakanlığa bağlı şekilde faaliyetlerini yürütmektedir (Tireli & Coşkun, 2008, s. 132).

Doğrudan sosyal yardım faaliyetinde bulunmamakla birlikte, verdiği “özürlü kimlik kartı” ile özürlü vatandaşlara yardım yapılmasını sağlamaktadır. (Tireli & Coşkun, 2008, s. 132) Özürlüler İdaresi Başkanlığı araştırma ve koordinasyon görevi ile yoksullukla mücadele eden kurumlardan birisidir (Adaman, Study on the Social Protection Systems in the 13 Applicant Countries, 2003, s. 60).

2.1.5. Yerel Yönetimler

Kamu hizmetlerinin sunumunda, halka yakınlıkları nedeniyle, yerel yönetimlerin yetkili kılınması olgusu AB adaylık sürecinde karşımıza çıkan bir olgudur (Tireli & Coşkun, 2008, s. 132, 133). Ülkemizde ise bu süreçte yapılan Belediye Kanunu, Büyükşehir Kanunu ve İl Özel İdaresi Kanunu değişiklikleri yerel yönetim reformu olarak adlandırılabilir. Bu reform içinde yerel yönetimlere sosyal yardım ve sosyal hizmet alanlarında görevler verilmiştir. (Tireli & Coşkun, 2008, s. 132, 133) Yerel yönetimler, mevzuatları doğrultusunda, 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, 4109 Sayılı Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun, 7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun, 5502 Sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu ve 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunları çerçevesinde sosyal yardım ve sosyal hizmet alanlarında faaliyetlerde bulunmaktadır. (TODAİE, 2009) Bu kapsamda belediyeler gıda, yakacak yardımları yapmakta, burslar vermektedir.

2.1.6. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

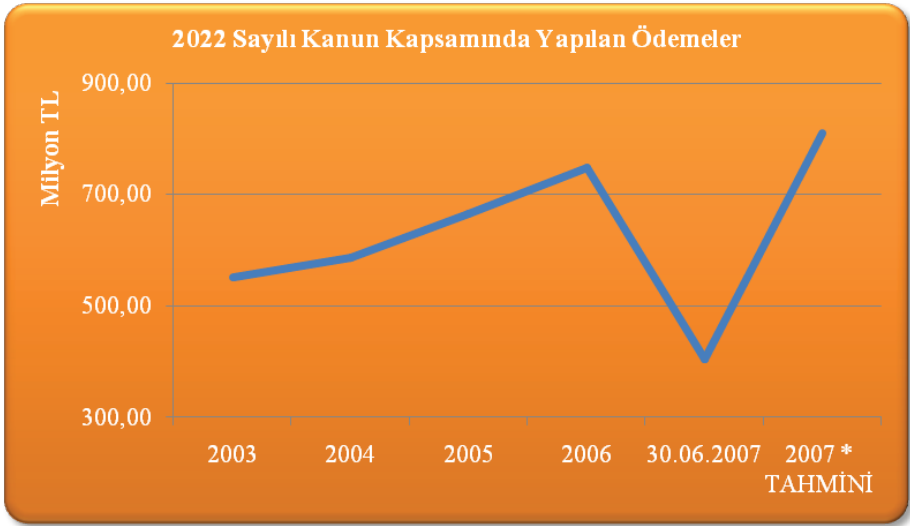
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş, Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümleri uyarınca sosyal yardım yapmaktadır (Tireli & Coşkun, 2008, s. 133).

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde 2022 Sayılı Kanun çerçevesinde yapılan ödemelerin yıllara göre dağılımı aşağıdaki grafik ve tabloda yer almaktadır (Tablo 6, Grafik 6).

**Tablo 6: 2022 Sayılı Kanun Kapsamında Yapılan
Ödemelerin Yıllık Dağılımı**
(SGK, 2009)

YILLAR	TUTAR
2003	551.986.450,00
2004	585.861.163,00
2005	664.500.167,76
2006	747.351.963,70
30.06.2007	404.996.203,92
2007 * TAHMİNİ ⁶	809.992.407,84

**Grafik 6: 2022 Sayılı Kanun Kapsamında Yapılan
Ödemelerin Yıllık Dağılımı**

(SGK, 2009)

2.1.7.Sağlık Bakanlığı⁶

18.06.1992 tarihli ve 3816 sayılı "Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Teda-

6 30.06.2007 tarihindeki tutar ve yıllara göre trend göz önüne alındığında 2007 yılı sonunda kullanılan kaynağın yaklaşık 800 Milyon TL olacağı düşünülmektedir.

vi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması Hakkında Kanun” ile uygulamaya geçen Yeşil Kart kapsamında, herhangi bir sosyal güvencesi olmayan ve geliri asgari ücretin⁷ 1/3’ünden az olan ve Türkiye’de ikamet eden Türk vatandaşlarının Türkiye’deki yataklı tedavi kurumlarında yatarak görecekları tedavi hizmetleri ve her türlü masrafları devlet tarafından karşılanmaktadır (Tireli & Coşkun, 2008, s. 133). 2006 yılında 12.444.462 yeşil karttan faydalanmaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2007, s. 146).

2.1.8. Milli Savunma Bakanlığı

Bakanlık 109 Sayılı Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun ve 4341 Sayılı Muhtaç Er-Erbaş Ailesi Tedavi Yardımları yönetmelikleri çerçevesinde sosyal yardım yapmaktadır.

2.1.9. Milli Eğitim Bakanlığı

SYDTF fonundan yapılan yardımların öğrencilere ulaştırılmasında önemli bir rol üstlenen Milli Eğitim Bakanlığı bu yardımlar dışında, 3580 Sayılı Öğretmen ve Eğitim Uzmanı Yetiştiren Yüksek Öğrenim Kurumlarında Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun çerçevesinde sosyal yardım yapmaktadır.

Aşağıdaki tablo ve grafikte sosyal yardım alanında faaliyet gösteren devlet kurumlarının sosyal yardım harcamaları görülmektedir. Bahsedilen devlet kurumları arasında SYDGM hem kaynak bakımından hem de yardım ve projelerinin kapsadığı kesimler açısından sosyal yardım alanında Türkiye’nin en önemli kurumunu (Tablo 7, Grafik 7) (Tireli & Coşkun, 2008, s. 141, 142).

---

7 1475 sayılı İş Kanununa göre belirlenen asgari ücretin vergi ve sosyal sigorta primi dışındaki miktar.

Tablo 7: Kurumların 2007 yılı sosyal yardım bütçeleri

2007 YILI SOSYAL YARDIMLAR	
SHÇEK	86.380.990
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	120.784.423
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	809.992.407
SYDGM	1.413.757.199

(Kurumların faaliyet raporlarındaki veriler yazar tarafından tablolaştırılmıştır)

Grafik 7: Kurumların 2007 yılı sosyal yardım bütçeleri

(Kurumların faaliyet raporundaki veriler yazar tarafından grafik haline getirilmiştir.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YOKSULLUKLA MÜCADELEDE PROJE DESTEKLERİ

Daha önceden belirtildiği gibi Türkiye sosyal güvenlik ve sosyal yardım politikaları açısından, Esping-Andersen'in refah devleti sınıflandırmasına göre, cemaatçi-muhafazakâr refah devleti kategorisinde yer almaktadır. Sosyal güvenlik politikasının özelliklerinden dolayı sosyal güvenlik sistemi, sosyal yardım sistemiyle desteklenmektedir.

Sosyal yardımların “yardıma bağımlılık” ya da “yoksulluk kültürü” oluşturma riskine sahip olması, refah devleti politikalarındaki sosyal yardım uygulamalarına duyulan güvensizliğin en önemli sebebidir. Bu tür yardımlarla geçimlerini sürdüren insan sayısının artması, onların piyasada çalışmaları için sistemin doğasından gelen teşvikleri (aç kalma ya da yoksulluk korkusu) azaltarak iş bulma çabalarını azaltabilmektedir. Dolayısıyla yoksul sayısının giderek artmasına yol açabilmektedir. Dolayısıyla yoksulluğu önlemek için girilen sosyal harcamaların, kendilerinden beklenenin tam tersi bir sonuç vererek yoksulluğun artması yolunda etkisi olabileceği düşünülmektedir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2007, s. 16).

Bu çekinceler ve eleştiriler de göz önünde bulundurulduğunda yoksullukla savaşta, verilen sosyal yardımların yanı sıra sürdürülebilir desteklerin yaratılmasına olanak veren proje desteklerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Özellikle kırsal kesimde sürdürülebilir gelir elde edilebilecek projelerin geliştirilmesi kentlere göçü önemli ölçüde azaltabilir. (Adaman & Keyder, Türkiye’de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma, s. 134) Ülkemizde yapılan sosyal yardımlar ile yoksullara sürekli bir gelir kaynağı sağlanmamakta, daha ziyade yiyecek, yakacak, sağlık gibi temel ihtiyaçlar geçici olarak temin edilmektedir (Yılmaz S. , 2006, s. 201).

2008 yılında Prof. Dr. Ayşe Buğra ve Prof. Dr. Çağlar Keyder’ in yapmış olduğu araştırmaya göre özel sektörde çalışanların oranı %49,4’ tür. %21,5’lik bir oranda ise çalışanların belirli bir iş yeri yoktur. (Gezici zanaatkârlar, seyyar satıcılar vb.) Dolayısıyla çalışma kapsamında yapılan ankete katılanların büyük kesiminin düzensiz gelirli ve %53,4’ünün sigortasız işlerde istihdam edildiği görülmüştür (Buğra Kavala & Keyder, 2008, s. 5, 6).

Yine aynı çalışmada kendi evinde ya da başkasının evinde çalışanların, dolaşarak çalışanların ve tarımda çalışanların neredeyse tamamının gelirlerinin medyan (orta değer) değerinin altında kaldığı görülmüştür. Kendi dükkânında çalışanların ise medyan üstü bir gelire sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca medyan değerinin altında kalan grubun %65,2’ sinin sosyal güvenceden yoksun olduğu görülmüştür. (Buğra Kavala & Keyder, 2008, s. 8, 9) Araştırmanın ortaya çıkardığı sonuçlardan biri de yapılan işlerin doğrudan yoksulluğu azaltmadığı, iş türünün de yoksullukla mücadelede etkili olduğudur. Yoksullukla mücadele kapsamında desteklenecek gelir getirici projelerin düzenli ve sürdürülebilir gelir getirmesi ve yararlanıcının sosyal güvenlik ağına dâhil olması gerekmektedir (Buğra Kavala & Keyder, 2008, s. 22). Ayrıca kadın istihdamının oranı düştükçe yoksulluk oranı da artmaktadır. Dolayısıyla kadın istihdamının artırılması yoksullukla mücadelede önem arz etmektedir.

Muhtaç bireylerin sürekli gelire kavuşarak sosyal güvenlik ağına dahil olabilmeleri için iş kurma projeleri oldukça önemlidir. Gelir getirici projelerin yaygınlaştırılması için STK' lar ve Kamu kurumları danışmanlık hizmetleri, istihdam eğitimleri gibi teşvik edici faaliyetler yapmalı ayrıca kredi maliyetlerinin düşürülmesi gerekmektedir (Adaman & Keyder, Türkiye'de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma, s. 136).

SYDGM bünyesinde desteklenen proje destekleri, muhtaç bireylerin sürekli gelir elde ederek, yoksulluğun etkilerinin değil kendisinin ortadan kaldırılmasını amaçlamakta, bununla birlikte bireylerin sosyal yardımın hedef kitesinden çıkararak sosyal güvenlik ağına dâhil olmalarında da rol oynamaktadır. Hanenin düzenli ve sürdürülebilir bir gelire sahip olması hanenin yaşam refahını olumlu düzeyde etkilemektedir.

“SYDGM bir yandan yaptığı doğrudan yardımlar (gıda, eğitim, sağlık, barınma vb.) ile yoksulluğun etkilerini hafifletirken, diğer yandan da yoksulluğun bizatihi kendisini ortadan kaldırmak amacıyla bireylerin sürdürülebilir gelir elde etmeleri amacıyla bireylerin sürdürülebilir gelir elde etmeleri, üretken duruma getirilmesi ve topluma entegre edilmelerini sağlamak için “proje destekleri” vermekte ve kapsayıcı sosyal yardımları (Şartlı Nakit Transferi vb.) sürdürmektedir”(Güneş, 2008, s. 161, 162).

Genel Müdürlük, misyonunda yer verilen “üretim ve istihdama yönelik projeleri sürekli kılarak vatandaşların toplumsal hayata uyumlarını sağlamak” ifadesiyle proje desteklerini yoksullukla mücadelede önemli bir araç olarak görmektedir.

İstihdam yaratıcı ve gelir getirici projelerde yararlanıcılar temelde SYDV'ler tarafından belirlense bile nihai karar SYDGM tarafından verilmektedir (Yılmaz S. , 2006, s. 200). Her türlü proje başvurusu SYD Vakıfları tarafından alınarak mütevelli heyeti tarafından uygun görüldüğü takdirde Fon Kurulunun onayına sunularak sonuca ulaştırılmaktadır.

Proje desteklerinde öncelikler Fon Kurulu tarafından belirlenir. Projelerde kurgular gerek yerelde SYD Vakıflarınca gerekse merkezde SYDGM tarafından belirlenebilir. Projeler, kurgularının Vakıflarca ya da SYDGM tarafından belirlenmesine göre sınıflandırılabilir.

3.1. SYD VAKIFLARINCA OLUŞTURULAN PROJELER

SYD Vakıfları tarafından yerel ihtiyaçlar ve kaynaklar göz önünde bulundurulmuş olarak oluşturulan ve SYDGM' nin onayına sunulan projelerdir.

3.1.1. Gelir Getirici Projeler:

Gelir getirici proje desteklerinin amacı, yoksunluk içinde bulunan bireylere kendilerini kurtarmak, bu sayede geçimlerini sağlayarak muhtaçlık durumundan kurtarmaktır. Kendi geçimini sağlar duruma geçen bireyler toplumsal ihtiyaçlarını kendileri sağlar hale gelerek toplumsal hayata uyum sağlamış olurlar (Güneş, 2008, s. 166).

SYD Vakıfları tarafından başvuruları alınan ve yine vakıflarda kurgulanan projeler yerel ihtiyaçlara ve kaynaklara göre şekillendirilmektedir. Üretilen ürün ya da hizmetlerin uygunluklarının yanı sıra satış ve pazarlama olanakları da göz önünde bulundurulmaktadır. Böylelikle elde edilen gelirin sürdürülebilir olması sağlanmaktadır (Güneş, 2008, s. 166).

Gelir getirici proje destekleri geri ödemeli faizsiz kredilerdir. Kredi miktarı kişi başı en fazla 15.000.-TL olup geri ödeme programı şu şekildedir:

- İlk yıl ödemesiz,
- İkinci yıl verilen %20'si,
- Üçüncü yıl %20'si,
- Dördüncü yıl %30'u,
- Beşinci yıl %30'u şeklinde düzenlenmiştir.

13.03.2007/7766 sayılı genelgesiyle gönderilen “Proje Destek Esasları” çerçevesinde uygulanan proje destekleri çerçevesinde aylık ortalama 300 gelir getirici proje için 2,5 Milyon TL destek aktarılmaktadır.

Gelir getirici projelerde konu sınırlaması bulunmamaktadır. Ancak Genel Müdürlük tarafından belirli dönemlerde Fon Kurulu kararları doğrultusunda belirli konularda proje alımları durdurulabilmektedir (SYDGM, 2008, s. 74).

3.1.2. İstihdam Amaçlı Eğitim Projeleri:

İstihdam eğitimi projeleri, 3294 Sayılı Kanunun hedef kitlesi olan işsiz gençlere, düzenlenecek kısa süreli kurslarla, çeşitli teknik ve sosyal beceri kazandırılması ve böylece bu kişilerin nitelikli işlerde çalışabilmesini hedeflemektedir.

Piyasadaki işçi taleplerine göre konusu değişebilen bu eğitimler benzer konularda çalışma yapan kamu ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği çerçevesinde yürütülmektedir. Bu sayede eğitimleri tamamlanan kursiyerlerin istihdam güvencesi yaratılmaya çalışılmaktadır (Güneş, 2008, s. 167).

3.1.3. Sosyal Hizmet Projeleri:

Sokakta yaşayan çocuklar, engelliler, yaşlılar, korunmasız kadın ve erkekler, işsiz gençler gibi hedef kitemizde bulunan dezavantajlı grupların sosyal ve ekonomik hayata katılımlarının artırılması amacıyla yapılan sosyal hizmet projeleri toplumsal dayanışma ve bütünleşmenin sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu kapsamda desteklenen projelerde Sivil Toplum Kuruluşları ve SHÇEK’in liderlik yapması beklenmektedir (Güneş, 2008, s. 167, 168).

Engellilere yönelik projeler, dezavantajlı kadınlara yönelik danışma merkezleri ve sığınma evleri, toplum ve gençlik merkezleri, yaşlı ve hastaların evde bakımı, sosyal marketler, okul öncesi eğitim projeleri ve çocuk yuvası ve

ana-çocuk sağlığı projeleri SYDGM tarafından desteklenen belli başlı proje konularıdır.

Bu kapsamdaki projeler, Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda belirtilen tedbir ve öncelikler doğrultusunda dezavantajlı grupların dışlanma riskini asgariye indirmek ve sosyal adaletin sağlanmasıya katkı sağlamak maksadıyla, desteklenmeye devam edilecektir (SYDGM, 2008, s. 75).

3.1.4. Geçici İstihdam Projeleri:

Bu projelerde hedeflenen, toplumun yararı için uygulanacak çeşitli projeler için gerekli işgücünün geçici istihdamla karşılanması, dolayısıyla yoksul işsizlerin çalıştırılarak geçici de olsa para kazanıp aile geçimine katkı sağlamasıdır (SYDGM, 2008, s. 75).

Özellikle ekonomik kriz dönemlerinde kısa süreli istihdamlar sağlanarak, kriz dönemin etkilerinin azaltılması amacıyla uygulanan projeleri kapsamaktadır.

“Kitlesel olarak yoksulluğun ani biçimde artabileceği durumlarda (ekonomik kriz, büyük kazalar, terör olayları gibi doğal olmayan afetler ve doğal afet), gelir getirici ve istihdam eğitimine yönelik proje destekleri için kullanılması planlanan kaynağın bir kısmının, mevcut işsizler ve işsizlik durumuna geçen kişiler için toplum yararına çalışmalar doğrultusunda geçici istihdam projelerine yönlendirilmesi öngörülmektedir” (Tema: Politika Belirlemeye Katkı, Amaç:4, Hedef:2) (Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Genel Müdürlüğü, 2008, s. 75).

3.1.5. Toplum Kalkınması Projeleri:

Toplum kalkınması projeleri gelir getirici, eğitim içerikli ve sosyal hizmet programlarının birlikte uygulanabilmesini hedeflemektedir. Bu sayede birlikte uygulanan projelerin geniş alanlarda etkili olması ve toplumu etkilemesi sağlanmış olur (Güneş, 2008, s. 168).

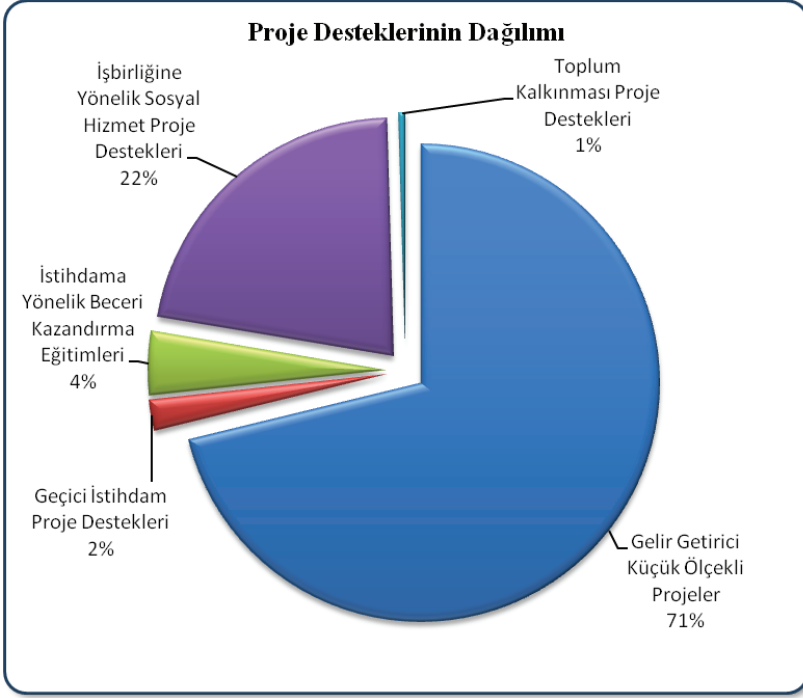
Aşağıdaki tablo ve grafikte (Tablo 8, Grafik 8) proje desteklerinin dağılımı görülmektedir. Bu tablo ve grafikler incelendiğinde proje desteklerinin % 71'ini gelir getirici proje destekleri oluşturmaktadır.

Tablo 8: 2003 – 2008 Yılları Arasında Proje Destekleri

Alt Programlar	Desteklenen Proje	Desteklenen Kişi Sayısı	Tahsis Edilen Kaynak (TL)	Aktarılan Kaynak (TL)
Gelir Getirici Küçük Ölçekli Projeler	11.658	107.273	219.148.298	198.785.969
Geçici İstihdam Proje Destekleri	732	5.005	6.447.930	5.872.694
İstihdama Yönelik Beceri Kazandırma Eğitimleri	504	15.946	12.211.326	12.121.460
İşbirliğine Yönelik Sosyal Hizmet Proje Destekleri	2.840	777.869	62.237.339	61.161.156
Toplum Kalkınması Proje Destekleri	22	10.109	5.076.363	1.251.585
Toplam	15.756	916.202	305.121.256	279.192.863

(Strateji Geliştirme Müdürlüğü tarafından 13.01.2009 tarihinde hazırlanan bilgiler kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur)

Grafik 8: 2003 – 2008 Yılları Arasında Proje Desteklerinin Dağılımları

(Strateji Geliştirme Müdürlüğü tarafından 13.01.2009 tarihinde hazırlanan bilgiler kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur)

3.2. SYDGM TARAFINDAN GELİŞTİRİLEN PROJELER:

Kurgusunun SYDGM tarafından yapıldığı, her türlü başvurunun ve danışmanlığın SYD Vakıflarınca yapıldığı projelerdir. Diğer proje uygulamalarında da olduğu gibi başvurular vakıf aracılığı ile alınmakta ve mütevelli heyetinin onayından geçerek Fon Kuruluna sunulmak üzere SYDGM'ye iletilmektedir. Projeler için aktarılacak kaynak ta yine SYDV'ler aracılığı ile yararlanıcılara ulaştırılmaktadır.

3.2.1. Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi (KASDEP):

Bilindiği gibi, dünyadaki yoksulluğun büyük bölümü kırsal alanda yoğun-

laşmış durumdadır. (The Australian Government's Overseas Aid Program, 2000, s. 3) Temelinde bir tür gelir getirici proje olan Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi (KASDEP)'in ana hedefi de, kırsal alanda yoksunluk içinde bulunan ailelerin en uygun organizasyonla üretime geçmelerini, elde ettikleri ürünleri değerlendirmeleri ve pazarlamalarını ve üretimin sürekliliğini sağlamaktır (Güneş, 2008, s. 169).

2003 yılında başlayan ve süt sığırcılığı, koyunculuk ve seracılık konularına destek veren proje, yeterli kaynağa sahip olmayan vatandaşların kooperatif çatısı altında birleşerek üretim yapmalarına olanak vermektedir (Güneş, 2008, s. 169).

Proje, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü ve SYDGM iş birliğinde yürütülmektedir. SYD Vakıfları vatandaşların belirlenmesinden, İl Tarım Teşkilatı ise projelerin izlenmesinden sorumludur (Güneş, 2008, s. 169).

SYDGM ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü merkezde, SYD Vakıfları ve İl Tarım Teşkilatları yerelde teknik ve danışmanlık hizmetleri vermektedir (Güneş, 2008, s. 169).

KASDEP kapsamında her bir kooperatif konusuna göre şu şekilde desteklenmektedir:

- Süt sığırcılığı: en az 50 en fazla 120 ortak için 2'şer baş inek
- Koyunculuk: 50 ortak için 25'er baş koyun
- Seracılık: en az 50 en fazla 120 ortak için 500 m2 sera yapımı (SYDGM, 2008, s. 29).

Bu gruplar dışında kalan küçük grupların ise mevcut kooperatiflere katılmaları sağlanarak desteklenmektedir (Güneş, 2008, s. 169).

Diğer gelir getirici proje desteklerinde olduğu gibi KASDEP kapsamındaki

desteklerde faizsiz geri ödemeli kredilerdir. Kredilerin geri ödemeleri üçüncü yılda başlamakta ve üç eşit taksit halinde olmaktadır. Kredilerin borçlanma ve takip işlemleri Ziraat Bankası tarafından yapılmaktadır (Güneş, 2008, s. 169).

Diğer proje desteklerinde de olduğu gibi KASDEP' te de projelerin başarısı sürdürülebilirliği ile doğrudan bağlantılıdır. Projelerin devamlılığını sağlamak için proje konuları o bölgenin coğrafi özellikleri, kaynak ve ihtiyaçları doğrultusunda seçilmektedir. Ayrıca bölgenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı da göz önünde tutulmakta ve uygun olup olmadığına bakılmaktadır. (Güneş, 2008, s. 169) Bazı proje destekleri yararlanıcıların büyük çoğunluğunun, bölgenin, pazar ağları dışında kalması ve buna bağlı olarak alım gücünün zayıflığı sebebiyle istenilen düzeyde etkili olamamıştır (Keyder & Üstündağ, 2006, s. 18).

Projelerin kooperatif olarak organize edilmesi ise üretilen ürünlerin pazarlanması açısından pozitif etkisi olmaktadır.

Projelerin başarısı için, bölgenin ekonomik yapısı, proje uygulama alanının gelişmişlik durumu, demografik özellikleri, göç, eğitim ve istihdam durumu; TÜİK ve DPT tarafından yayınlanan bilgi ve belgeler esas alınarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, projelerin teknik değerlendirilmesi (uygun iklim özellikleri, mera alanlarının yeterliliği, arazi şartlarının uygunluğu gibi kıstaslar) ise Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı tarafından yapılmaktadır (SYDGM, 2008, s. 43, 44).

Aşağıdaki tablo ve grafiklerde (Tablo 9, Grafik 9) KASDEP projelerinin konularına göre, proje sayıları, fayda sahibi aile sayıları ve bu projeler kapsamında gönderilen kaynak tutarları yer almaktadır.

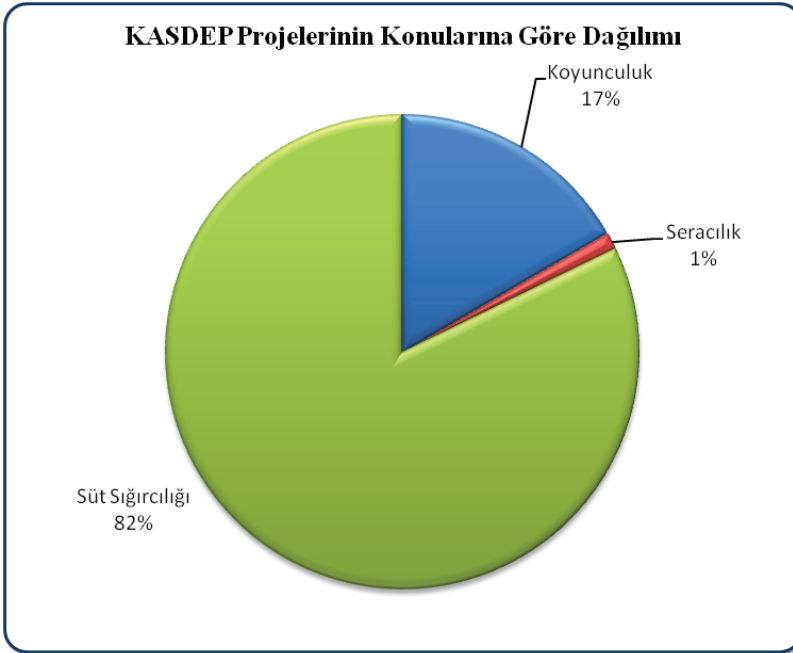

Tablo 9: 2003-2008 yılları arasında KASDEP Projeleri

PROJE TÜRÜ	PROJE SAYISI	FAYDA SAHİBİ AİLE SAYISI	GÖNDERİLEN TUTAR (TL)
Koyunculuk	163	8.100	79.530.810
Seracılık	5	337	5.466.907
Süt Sığırcılığı	654	51.460	392.428.951
TOPLAM	822	58.897	477.426.688

(Strateji Geliştirme Müdürlüğü tarafından 13.01.2009 tarihinde hazırlanan bilgiler kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur)

Grafik 9: 2003-2008 yılları arasında KASDEP projelerinin dağılımı

(Strateji Geliştirme Müdürlüğü tarafından 13.01.2009 tarihinde hazırlanan bilgiler kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur)

3.2.2. Sertifikalı Tarım İşçileri Projesi:

2007 yılında tamamlanan ve bir çeşit “istihdam amaçlı eğitim” projesi olan “Sertifikalı Tarım İşçileri Projesi’nin” (SETİP) amacı, kırsal alanda 3294 Sayılı Kanununun hedef kitesinde yer alan yoksul ve işsiz vatandaşlar için tarımsal faaliyetler konusunda eğitim kursları düzenlemektir. Eğitimler sayesinde tarım işçilerinin iş görme kabiliyeti yükselmekte, hizmetlerde kalite ve istikrar sağlamaktadır (Güneş, 2008, s. 170).

Proje SYDGM, Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM) ve Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) işbirliğinde gerçekleştirilmektedir. Paydaşlardan SYDGM, başvuruların kabulü ve eğiticilerin ders ücretleri ile eğitim ve kırtasiye masraflarının karşılanmasından, İŞKUR, kursiyerlerin cep harçlıklarının ve sigorta primlerinin ödenmesinden, kursların denetlenmesi ve başarılı kursiyerlere işgücü yetiştirme belgesi ile iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri verilmesinden, TİGEM, kursiyerlerin belirlenmesinden, eğitimle ilgili faaliyetlerin gerektiği gibi gerçekleşmesinin sağlanmasından, başarılı kursiyerlerin müteahhitler aracılığı ile istihdamını sağlamaktan sorumludur (Güneş, 2008, s. 171).

3294 Sayılı Kanun kapsamına giren, işsiz ve herhangi bir sosyal güvencesi olmayan, 18-45 yaşlarındaki en az ilköğretim mezunu (8 yıllık eğitimden önceki dönem için ilkokul) vatandaşlar bu projeden yararlanmışlardır (Güneş, 2008, s. 171).

Sulama, hayvancılık, traktör sürücülüğü ve bakımı, tohum hazırlama ve selektör bakımı gibi konularda eğitim alan kursiyerler TİGEM işletmelerinde ya da TİGEM tarafından hizmet satın alım yoluyla müteahhitler tarafından istihdam edilmiştir (Güneş, 2008, s. 171).

2007 yılında tamamlanan proje kapsamında yaklaşık 1.100 kursiyer kursları tamamlayarak sertifikalarını almıştır. Proje kapsamında 374.915.-TL kaynak kullanılmıştır. Kurslar sonunda sertifikalarını alan kursiyerlerden 300 - 350 kişi, Tarım İşletmelerinde çalışmaya başlamışlardır.(SYDGM, 2008, s. 77)

3.2.3. El Sanatlarını ve Sanatkârlarını Destekleme Projesi:

“İstihdam amaçlı eğitim” kategorisindeki bu projenin amacı 3294 sayılı kanun kapsamındaki muhtaç vatandaşlarımızın açılacak olan atölyelerde yine bu yasa kapsamındaki sanatkâr ve ustalar tarafından eğitilmesini amaçlamaktadır. Proje, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü ile SYDGM işbirliğinde yürütülmektedir.

Bu kapsamda Muğla Milas Çomakdağ-Kızılağaç Köyünde 3294 sayılı kanun kapsamında buluna 20 kişiye 6 ay süre ile uygulanacak “Çomak dağ Geleneksel Giysili Bebek Yapımı Projesi” için 201.800.-TL kaynak tahsisi yapılmasına karar verilmiş olup, 43.117.-TL kaynak aktarılarak proje sonuçlandırılmıştır (SYDGM, 2008, s. 77).

3.2.4. Diyarbakır İş Destek Projesi:

Diyarbakır SYDV tarafından hazırlanan ve “gelir getirici projeler” kapsamındaki bu proje, Diyarbakır ilinde yaşayan 3294 sayılı Yasa'nın hedef kitlesindeki muhtaç vatandaşlarımızın verilen proje destekleri yardımıyla kendilerini kurlmalarını, dolayısıyla sürdürülebilir gelire kavuşarak muhtaçlıktan kurtulmalarını hedeflemektedir. Proje kapsamında, 94 projede yer alan 172 vatandaş için toplam 2.518.019 TL destek sağlanmıştır (SYDGM, 2008, s. 77).

3.2.5. SYD Vakıfları tarafından AB Projelerine Verilen Özkaynak Katkısı:

SYD Vakıfları SYDT Fonunun yanı sıra geliştirdikleri projeler için Avrupa Birliği (AB) fonlarından da kaynak bulabilmektedir. 2007 yılı içerisinde AB fonlarından tahsis edilen kaynaklarla yürütülen bu projelere SYDT Fonundan aktarılan özkaynak şu şekildedir:

Doğu Anadolu Bölgesi 46.000 TL,
Güneydoğu Anadolu Bölgesi için 30.000 TL,
Karadeniz Bölgesi için 14.000 TL

olmak üzere toplam 90.000 TL kaynak aktararak destek verilmiştir (SYDGM, 2008, s. 78).

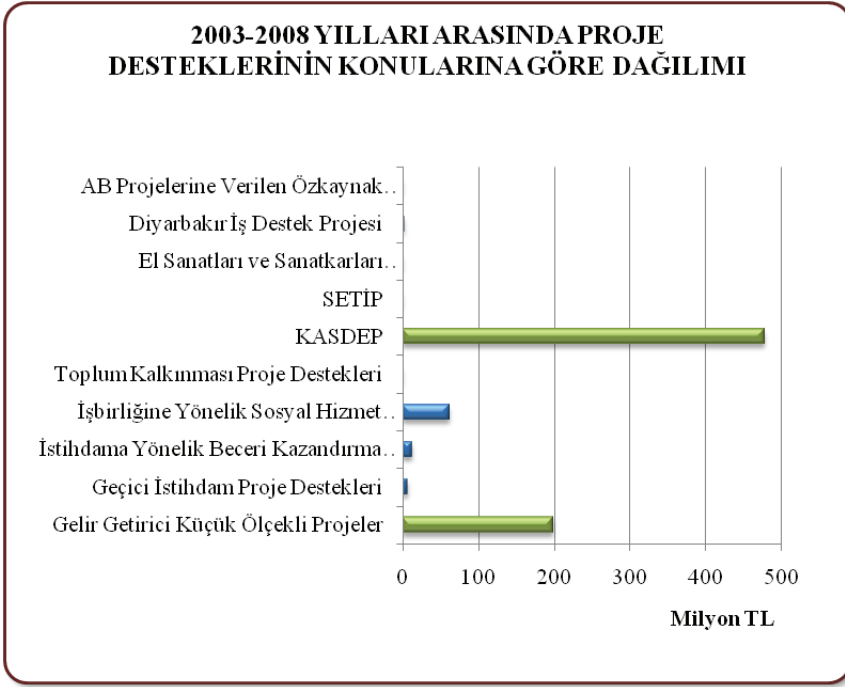
Aşağıdaki tablo ve grafiklerde (Tablo 10, Grafik 10) SYDGM tarafından yoksullukla mücadele kapsamında verilen proje desteklerinin kaynak miktarının projelere göre dağılımları verilmiştir. Tablo ve grafiklerden de görüldüğü gibi verilen desteklerin büyük bir kısmı (%89'u) gelir getirici projelerden ve KASDEP'ten oluşmaktadır.

Tablo 10: 2003-2008 yılları arasında SYDGM proje destekleri

2003-2008 YILLARINDA SYDGM PROJE DESTEKLERİNİN KONULARINA GÖRE DAĞILIMLARI	KAYNAK MİKTARI
Gelir Getirici Küçük Ölçekli Projeler	198.785.969
Geçici İstihdam Proje Destekleri	5.872.694
İstihdama Yönelik Beceri Kazandırma Eğitimleri	12.121.460
İşbirliğine Yönelik Sosyal Hizmet Proje Destekleri	61.161.156
Toplum Kalkınması Proje Destekleri	1.251.585
KASDEP	477.426.688
SETİP	374.915
El Sanatları ve Sanatkarları Destekleme Projesi	43.117
Diyarbakır İş Destek Projesi	2.518.019
SYD Vakıfları tarafından AB Projelerine Verilen Özkaynak Katkısı	90.000

(Strateji Geliştirme Müdürlüğü tarafından 13.01.2009 tarihinde hazırlanan bilgiler kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur)

Grafik 10: 2003-2008 yıllarında SYDGM proje destekleri

(Strateji Geliştirme Müdürlüğü tarafından 13.01.2009 tarihinde hazırlanan bilgiler kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur)

Yukarıda anlatılan proje desteklerinden “gelir getirici” kategorisinde yer alan projeler dışındaki diğer projelerde aktarılan kaynak hibe niteliğinde olup “gelir getirici” proje destekleri faizsiz kredi şeklinde verilmektedir.

Özellikle “gelir getirici” proje destekleri kişilerin sürdürülebilir gelire sahip olmaları yoluyla yoksulluğun nesiller arasında transferinin engellenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu destekler, yoksulluğun doğrudan ortadan kaldırılması dolayısıyla yoksulluk kültürünün ortadan kaldırılması konusunda en önemli araçtır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. PROJE DESTEKLERİNİN BAŞARISI

Proje destekleri başarılı oldukları ölçüde yoksullukla mücadelede iyi bir araçtır. Türkiye’ de SYDGM bünyesinde uygulanan proje desteklerinin başarısını ölçmek için bir dizi araştırmalar yapılmıştır. Bu bölümde yapılan bu araştırmalar incelenmiş ayrıca proje desteklerinin izlendiği veri tabanı sonuçları değerlendirilmiştir.

4.1. Araştırma raporları

Proje destekleri, başarılı oldukları sürece yoksullukla mücadelede etkili bir araçtır. Proje desteklerinin yoksullukla mücadeledeki etkileri 2007 yılında DPT finansmanlığında SYDGM tarafından Olgu Araştırma Ltd. Şti.’ ye yaptırılan “Etki Değerlendirme” araştırmasında ortaya konulmuştur. Araştırma 6.012 kişi üzerinde yapılmıştır.

Yapılan araştırmada proje destekleri kapsamında proje yararlanıcılarına sağılan ürünlerdeki kalite memnuniyeti %79 olmuştur. Proje desteklerindeki genel memnuniyet ise %86 civarında olmuştur (SYDGM, 2008, s. 177).

Araştırmanın yapıldığı yılda örneklem içerisindeki proje yararlanıcılarından geri ödeme zamanı gelen vatandaşlardan %95' i bu ödemeleri kısmen ya da tamamen yapabileceklerini söylerken henüz geri ödemesi başlamamış yararlanıcıların %87'si ödemelerini yapabileceklerini belirtmiştir. (SYDGM, 2008, s. 178, 179) Proje desteklerinden yararlananların, bu destekleri geri ödeyecek duruma gelmeleri, yeterli gelir elde ettikleri konusunda önemli bir göstergedir.

PAR Danışmanlık tarafından yapılan değerlendirme anketi SRAP Yerel Girişimler Bileşeni kapsamındaki "hayvancılık" projelerine yöneliktir. Araştırma bu desteklerden yararlanmış 4.479 hanehalkı üzerinde yapılmıştır (PAR Danışmanlık, 2006, s. 7-10).

Araştırmada projelerin başarısının en önemli göstergesinden birinin devamlılık olduğu öne sürülmüş ve bu kapsamda proje faydalanıcılarının %98,6'lık bir kısmının projelerine devam ettikleri görülmüştür. (PAR Danışmanlık, 2006, s. 19) Surkal Danışmanlık tarafından yapılan araştırmada gelir getirci proje destekleri kapsamında tarımsal proje destekleri incelenmiştir. Ocak 2005'te SYDGM'den elde edilen veriler ışığında 2.072 proje uygulamasının başladığı görülmüştür. TÜİK tarafından yapılan örneklem tasarımı altında 268 proje araştırma kapsamında incelenmiştir (SURKAL Danışmanlık, 2006, s. 5).

Yapılan görüşmelerde SYDV personeli hanehalkı gelirinin artmasını, yaşam refahının yükselmesini önemli başarı kriterleri olarak değerlendirmişlerdir. SYDV personeli verilen proje desteklerinden %84,4' ünün başarılı olduğunu ve hedefine ulaştığını savunmuştur. Genel olarak ise başarı oranının %76 olduğu görülmüştür (SURKAL Danışmanlık, 2006, s. 10, 11).

ESDA Danışmanlık tarafından yapılan bir diğer araştırma ise SRAP kapsamında uygulanan Yerel Girişimler bileşenini değerlendirmektedir. Bu araştırmada desteklenen iş yerlerinde sürdürülebilirliğin %69,1 olduğu ve bunun başarı için yeterli bir oran olduğu ortaya konmaktadır (ESDA Danışmanlık, 2006, s. 52).

Proje destekleri haneye düzenli bir gelir sağlamaktadır. Bu gelirin sürdürülebilir olması hanehalkının refahının artmasındaki en önemli etmenlerdendir. Ayrıca kurulan işletmelerin uzun dönemli sürdürülebilir olması yoksulluğun ve mevsimsel işçiliğin azalmasında çok etkili olmuştur (ESDA Danışmanlık, 2006, s. 55).

4.2. Proje Verileri

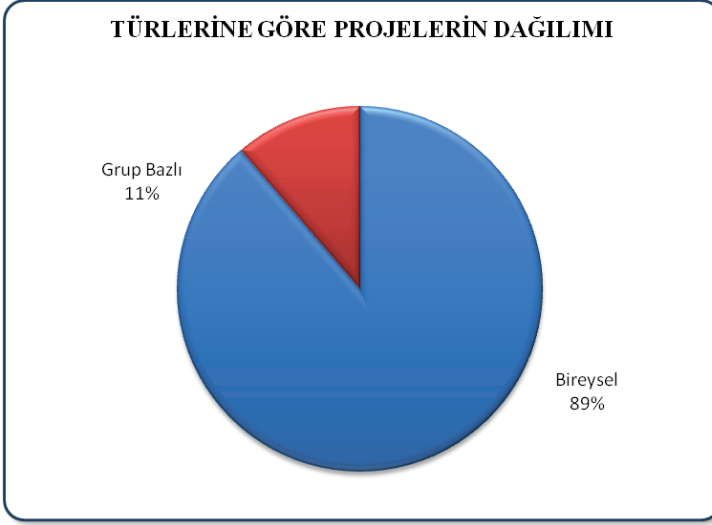
Araştırma raporlarının yanı sıra SYDGM bünyesinde geliştirilen bir yazılım tarafından SYD Vakıflarının proje dosyaları ve yararlanıcı görüşlerinin toplanması da sağlanmaktadır. Kentsel alanda uygulanan gelir getirici projelerden 2.063 tanesi 06/01/2009 tarihine kadar sisteme girilmiştir⁸.

---

⁸ 2003-2008 yıllarında sistemde 13.724 kayıtlı proje bulunmaktadır. Sisteme girilen projeler toplam projelerin %15'ini oluşturmaktadır.

Proje verilerine ilişkin yapılan değerlendirmeler aşağıdadır.

Grafik 11: Proje türlerinin dağılımı

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

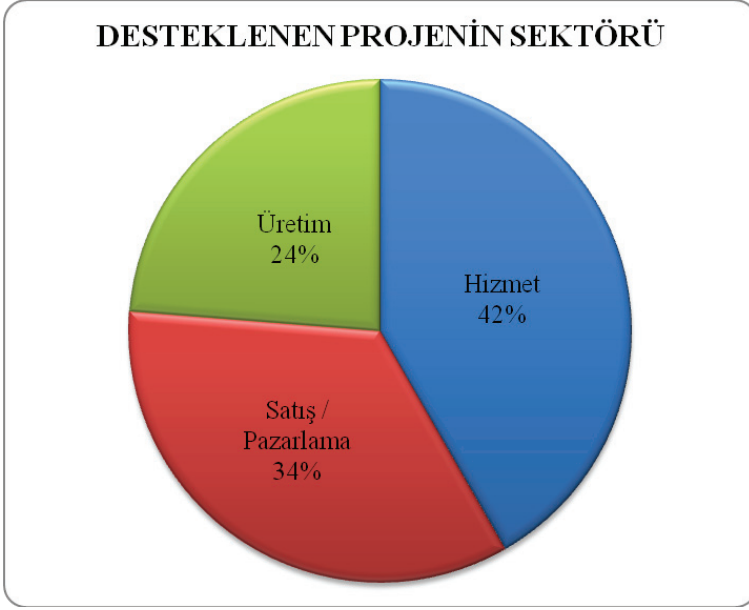
Desteklenen projelerin % 89'u bireysel gelir getirici proje trindedir. Geri kalan % 11 ise grup bazlı projelerden oluşmaktadır (Grafik 11).

Tablo 11: Projelerinin Sektörlere göre dağılımı

DESTEKLENEN PROJENİN SEKTÖRÜ	PROJE SAYISI
Hizmet	860
Satış/Pazarlama	713
Üretim	490
Genel Toplam	2.063

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 12: Projelerin sektörlere göre dağılımı

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

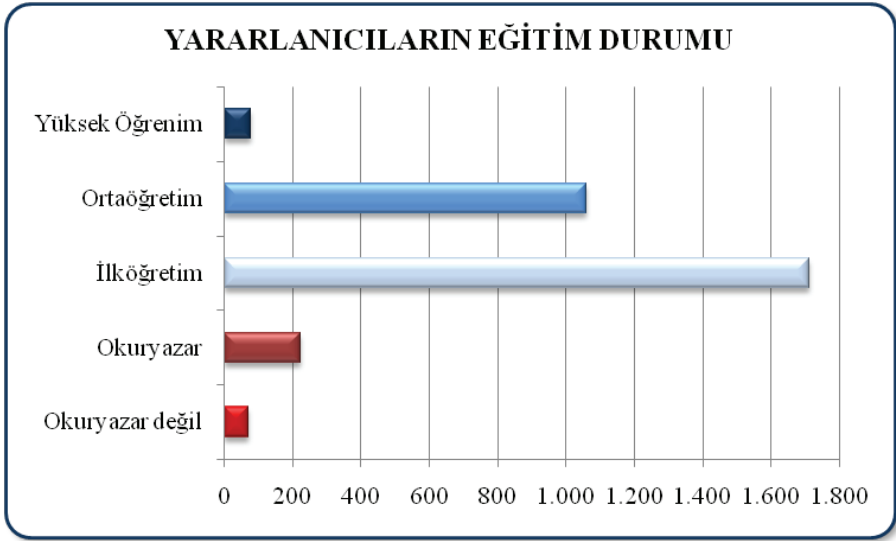
Projelerin sektörlere göre dağılımlarına bakıldığında hizmet sektörünün en fazla olduğu (%42) görülmektedir. İkinci sırada (%24) satış/pazarlama gelmektedir. Geri kalan %24' lük oranda ise üretim sektörüne aittir.

Tablo 12: Proje yararlanıcılarının eğitim durumları

YARARLANICININ ÖĞRENİM DURUMU	YARARLANICI SAYISI
Okuryazar değil	72
Okuryazar	223
İlköğretim	1.710
Ortaöğretim	1.058
Yüksek Öğretim	79
TOPLAM	3.142

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 13: Proje yararlanıcıların eğitim durumlarına göre dağılımı

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

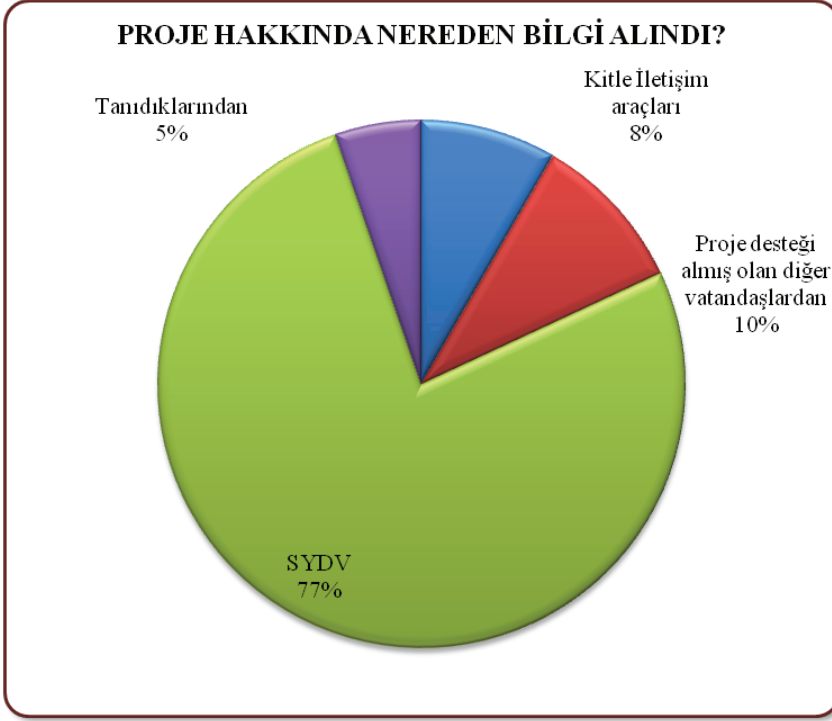
Projelerden yararlananların eğitim durumlarına bakıldığında, büyük çoğunluğunun ilk ve ortaöğretim mezunu olduğu görülmektedir (Grafik 13).

Tablo 13: Projelerin bilgi alınma yolları

PROJE HAKKINDA NEREDEN BİLGİ ALINDI	TOPLAM
Kitle İletişim araçları	172
Proje desteği almış olan diğer vatandaşlardan	201
SYDV	1.581
Tanıdıklarından	109
GENEL TOPLAM	2.063

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 14: Projelerin bilgi edinme yolları dağılımı

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Projeler konusunda bilgilendirme en fazla (% 77) SYD Vakıfları tarafından yapılmaktadır. (Grafik 14) Buradan da anlaşılacağı gibi vakfa başvuran vatandaşlara, vakıf personeli tarafından, yardımlar dışında kendi gelirlerini elde edebilecekleri bir seçenek sunulmaktadır.

SYDV' ler tarafından sisteme kaydedilen projelerde memnuniyet oranı ve görüşler bu projelerin başarılı olduğunu göstermektedir. (Tablo 14, Grafik 15) Bunun yanında, proje yararlanıcılarının %87' si bu desteklerden memnun olduklarını belirtmişler (Tablo 14, Grafik 15).

Tablo 14: Yararlanıcı memnuniyeti durumu

YARARLANICI MEMNUNİYETİ	Toplam
Evet	1.796
Hayır	267
GENEL TOPLAM	2.063

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 15: Yararlanıcı memnuniyeti dağılımı

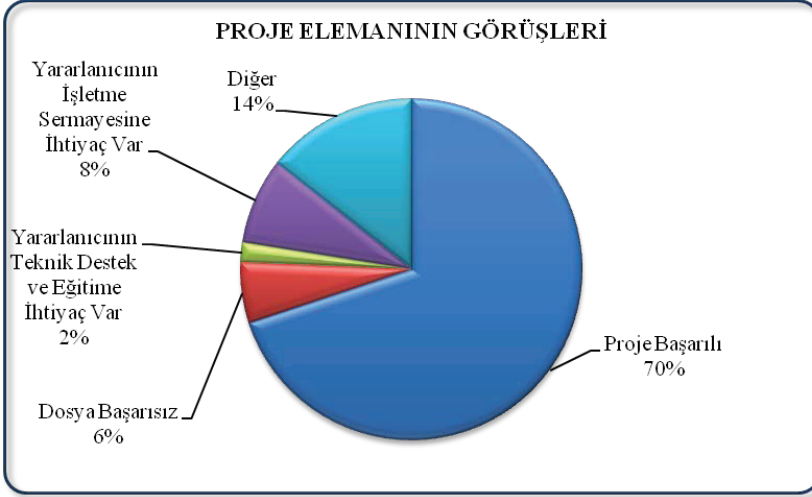
(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Tablo 15: Proje elemanının görüşleri

PROJE ELEMANININ GÖRÜŞLERİ	PROJE SAYISI
Proje Başarılı	1.443
Dosya Başarısız	118
Yararlanıcının Teknik Destek ve Eğitime İhtiyaç Var	38
Yararlanıcının İşletme Sermayesine İhtiyaç Var	169
Diğer	295

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 16: Proje elemanını görüşlerinin dağılımı

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Proje elemanlarının görüşleri incelendiğinde Projelerde başarı oranının %70 olduğu görülmektedir. Ancak geri kalan %30' un yalnızca %6' sı başarısız olarak görülmüş, geri kalan %8' inin işletme sermayesine %2' sinin ise teknik destek ve eğitime ihtiyaçları olduğu anlaşılmıştır. Buradan da anlaşılacağı gibi "gelir getirici" proje desteklerinin "istihdam eğitimi" gibi projelerle desteklenmesi yerindedir.

Görüşler dışında projelerin başarısını gösteren başka unsurlarda veritabanında yer almaktadır. Projelerin en önemli başarı göstergesi geri dönüşlerde tutarlılık olduğu var sayılırsa, veri tabanı incelendiğinde geri dönüşlerdeki durum verilen desteklerin yoksullukla mücadeledeki başarısını göstermektedir. Geri ödemesi başlamış projelerde ödemelerini yapabilecek durumda olan yararlanıcı oranı %66,1' dir. Bu sonuçlar Olgu Araştırma Ltd. Şti. tarafından yapılan etki analizi sonuçlarıyla da desteklenmektedir (Tablo 16, 17).

Tablo 16: Proje geri ödeme durumu

PROJE GERİ ÖDEME DURUMU	PROJE SAYISI
Geri ödemeler başlamadı	1.114
Geri ödemeler düzenli olarak yapılıyor	398
Geri ödemeler ertelendi	66
Geri ödemeler ertelenmedi	10
Geri ödemeler tamamlandı	29
Geri ödemeler yapılmıyor	128
Proje uygulamasından vazgeçildi	188
Yasal takip başlatıldı	130
GENEL TOPLAM	2.063

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

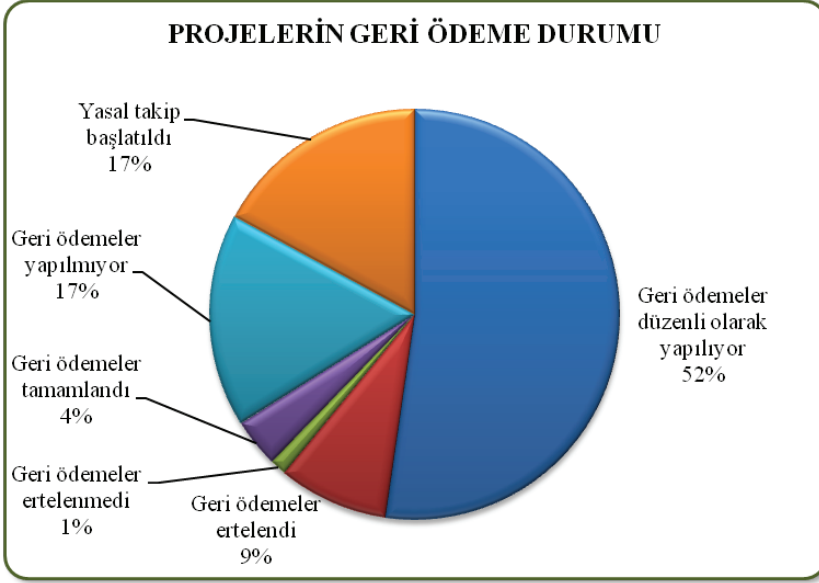
Tablo 17: Proje geri ödeme oranları

PROJE GERİ ÖDEME DURUMU	PROJE YÜZDESİ
Geri ödemeler düzenli olarak yapılıyor	52,30%
Geri ödemeler ertelendi	8,67%
Geri ödemeler ertelenmedi	1,31%
Geri ödemeler tamamlandı	3,81%
TOPLAM	66,10%
Geri ödemeler yapılmıyor	16,82%
Yasal takip başlatıldı	17,08%
TOPLAM	33,10%

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 17: Proje geri ödeme dağılımları

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Geri ödemelerin yapılabilir olması projenin başarısı açısından iyi bir göstergedir. Bunun yanı sıra desteklenen projelerin ürün ya da hizmetlerinin pazarlanabilir olması elde edilen gelirin sürdürülebilir olması anlamına gelmektedir. Proje desteklerinden elde edilen ürünlerin pazarlanma oranı %87 dir. (Tablo 18, Grafik 18)

Tablo 18: Ürün pazarlama durumu

ÜRÜN PAZARLANABİLİYOR MU?	PROJE SAYISI	ORANI
Evet	1.794	87%
Hayır	269	13%
GENEL TOPLAM	2.063	100%

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 18: Ürün pazarlama durumu dağılımı

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

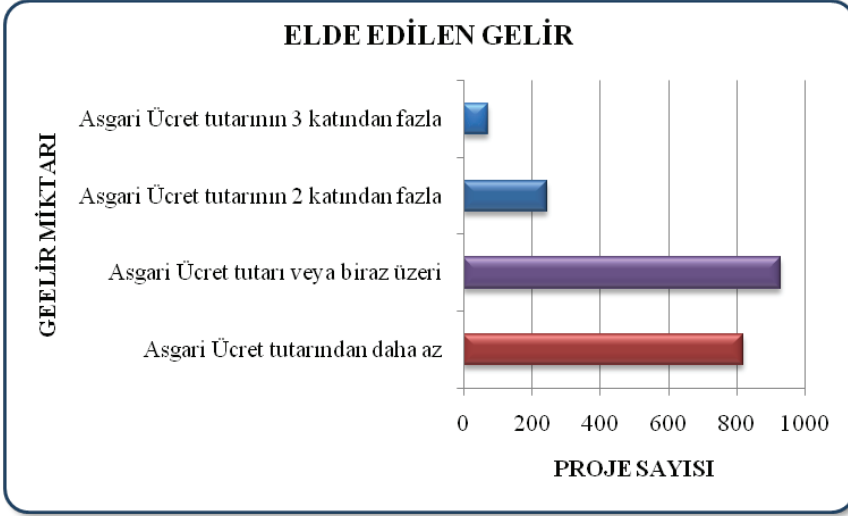
Bu projelerden elde edilen gelirler incelendiğinde ise yararlanıcıların %60,3'ünün asgari ücretten daha fazla gelir elde ettiği anlaşılmaktadır (Tablo 19, Grafik 19).

Tablo 19: Projelerden elde edilen net gelir durumu

NET GELİR	PROJE SAYISI	ORANI
Asgari Ücret tutarından daha az	819	% 39,7
Asgari Ücret tutarı veya biraz üzeri	929	% 45,1
Asgari Ücret tutarının 2 katından fazla	244	% 11,8
Asgari Ücret tutarının 3 katından fazla	71	% 3,4

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 19: Projelerden elde edilen net gelirin dağılımı

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

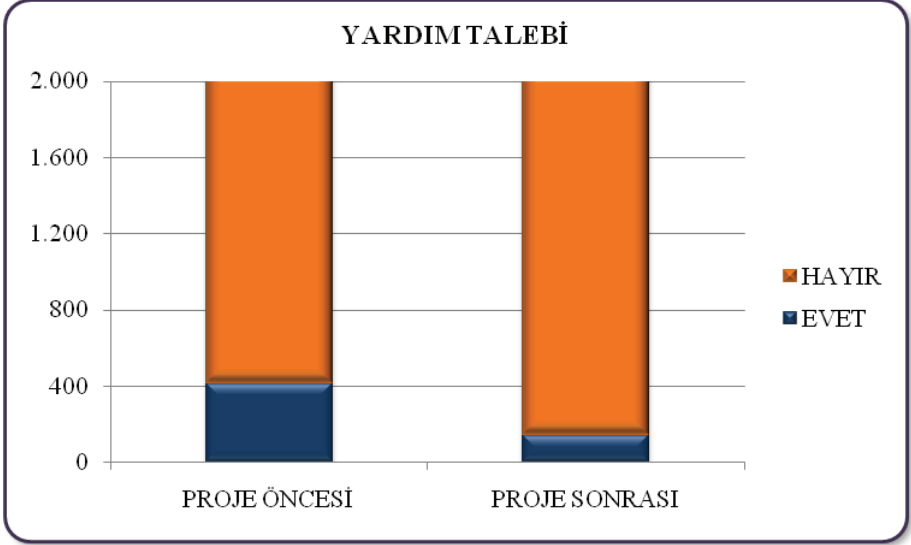
Proje desteklerinin insanların muhtaçlık durumunu değiştirip değiştirmediğini görmek için desteklerden önce ve sonraki yardım taleplerinin incelenmesi gerekmektedir.

Tablo 20: Proje yararlanıcılarının proje desteklerinden önce ve sonra yardım talep etme durumu

	EYET	HAYIR	TOPLAM
PROJE ÖNCESİ	413	1.650	2.063
PROJE SONRASI	143	1.920	2.063
TOPLAM	556	3.570	4.126

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 20: Proje yararlanıcılarının proje desteklerinden önce ve sonra yardım talep etme durumu dağılımı

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

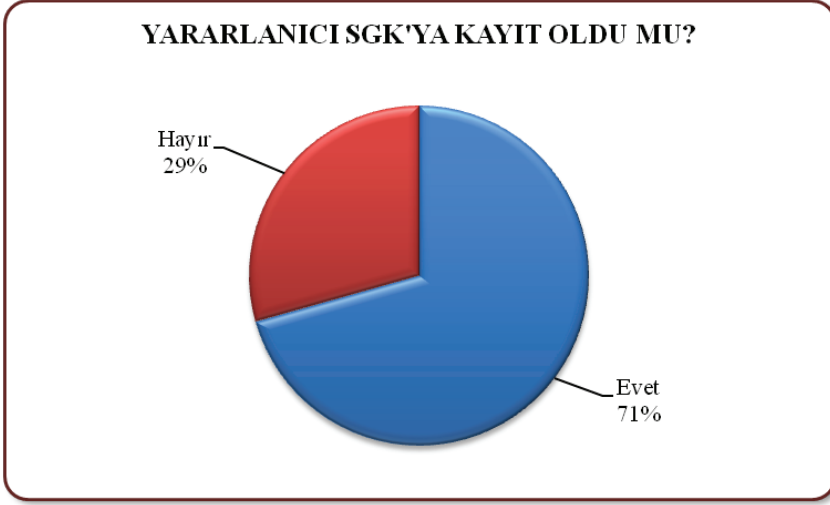
Veri bankasının sonuçları incelendiğinde proje desteklerinden yararlanan vatandaşların yardım talebinde bire azalma olduğu görülmektedir. (Tablo 20, Grafik 20) Yardım talebinin azalması muhtaçlık durumunun azalmasının bir göstergesi olarak düşünülebilir. Bu sonuçta, proje desteklerinin başarılı olduğunu destekler durumdadır.

Tablo 21: Proje yararlanıcılarının sosyal güvenlik kaydı durumu

YARARLANICI SGK'YA KAYIT OLDU MU?	TOPLAM
Evete	1.457
Hayır	606
Genel Toplam	2.063

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 21: Proje yararlanıcılarının sosyal güvenlik kaydı durumu dağılımları

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

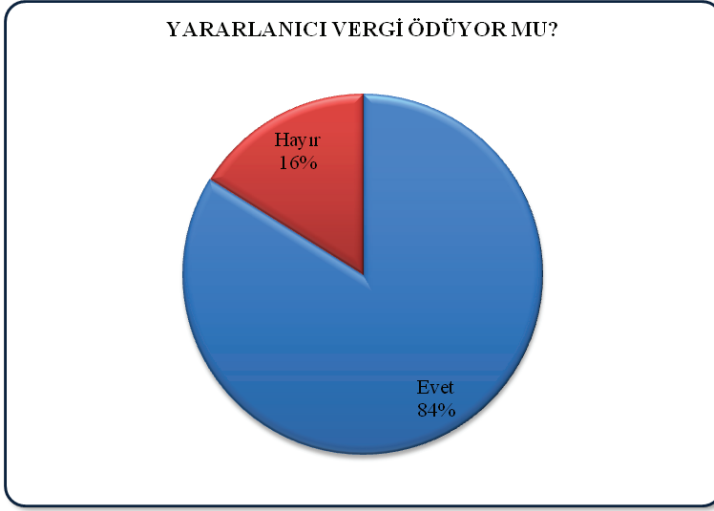
Proje desteklerinden yararlanan vatandaşların %71'inin SGK' ya kayıtlı olduğu anlaşılmaktadır. (Tablo 21, grafik 21) Dolayısıyla bu oranda muhtaç vatandaş artık SGK çatısı altına girmiş ve 3294 Sayılı Kanunun hedef kitlesi olmaktan çıkmış demektir.

Tablo 22: Proje yararlanıcılarının vergi ödeme durumu

YARARLANICI VERGİ ÖDÜYOR MU?	TOPLAM
Evet	1.730
Hayır	333
Genel Toplam	2.063

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 22: Proje yararlanıcılarının vergi ödeme durumu dağılımı

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

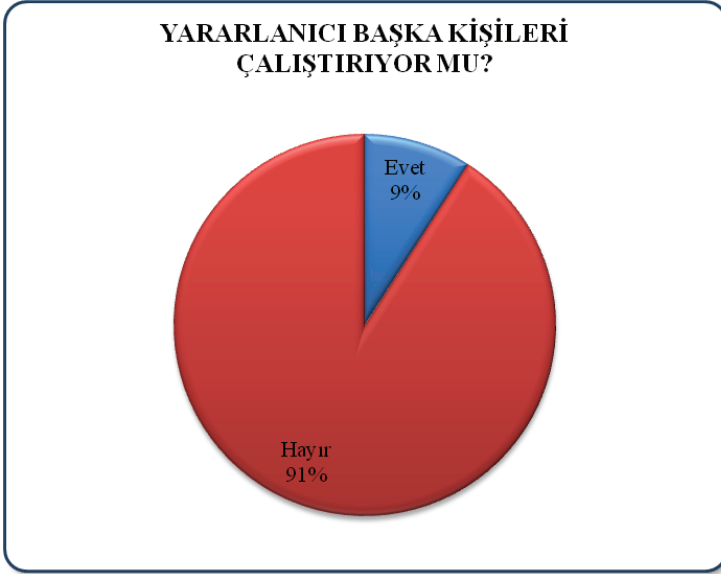
Proje desteklerinden yararlanan vatandaşların vergi ödeme oranlarına bakıldığında zaman zaman bu desteklerin ülke ekonomisine yaptıkları olumlu katkı da ortaya çıkmaktadır. Bu desteklerle kendilerini kuran vatandaşlardan % 84'ünün vergilerini ödeyebilecek durumda oldukları görülmektedir (Tablo 22, grafik 22).

Tablo 23:Proje yararlanıcılarının istihdam sağlama durumu

YARARLANICI BAŞKA KİŞİLERİ ÇALIŞTIRIYOR MU?	TOPLAM
Evet	187
Hayır	1.876
Genel Toplam	2.063

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 23: Proje yararlanıcılarının istihdam sağlama durumu dağılımları

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

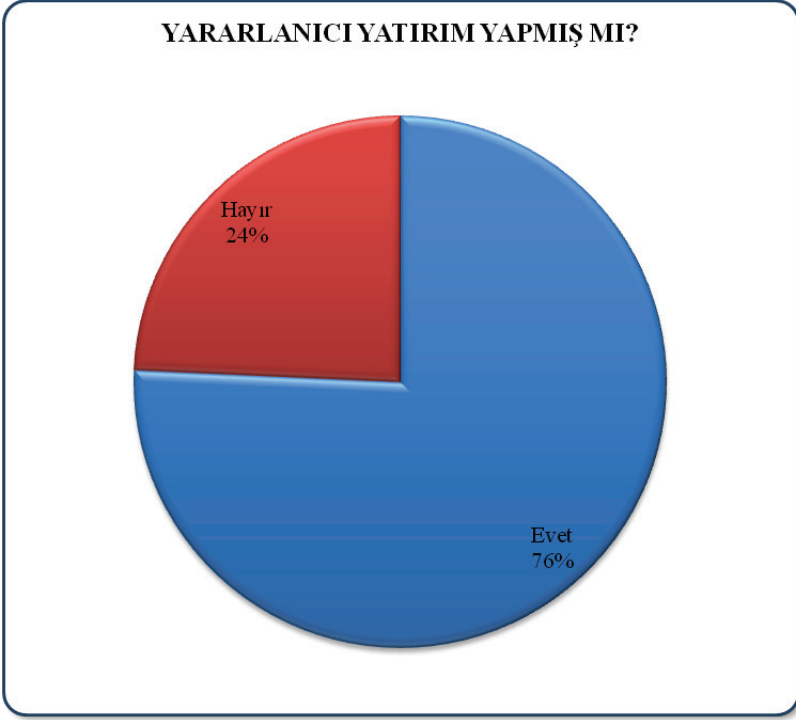
Kendi gelirlerini kazanan yararlanıcılardan bir kısmı yanında eleman istihdam etmektedir. Dolayısıyla bir proje için aktarılan kaynak birden çok aileyi etkilemekte, birden çok ailenin muhtaç durumdan kurtulmasını sağlamaktadır. Desteklenen projelerden %9'unda, proje yararlanıcısı yanında eleman istihdam ederek birden çok ailenin gelir elde etmesini sağlamıştır. (Tablo 22, grafik 22) Tüm bunlara ilaveten proje yararlanıcılarından %76'lık bir bölümü yatırım yapma imkânı bulmuştur. (Tablo 24, Grafik 24)

Tablo 24: Proje yararlanıcılarının yatırım yapma durumu

YARARLANICI YATIRIM YAPMIŞ MI?	TOPLAM
Evet	1.562
Hayır	501
Genel Toplam	2.063

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 24: Proje yararlanıcılarının yatırım yapma durumu dağılımı

(06.01.2009 tarihli proje takip programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Sonuç olarak, elde edilen bütün veriler birbirini destekler nitelikte olup SYDT Fonundan desteklenen projelerin başarısını ortaya koymaktadır. İhtiyaç sahibi vatandaşlar verilen proje destekleri ile muhtaç durumdan kurtulmuş, sürdürülebilir bir gelire kavuşmuş ve sosyal yardım hedef kitlesi olmaktan çıkarak sosyal güvenlik ağına dâhil olmuştur.

Gelir getirici nitelikteki proje destekleri faizsiz kredi nitelikte kredilerdir. Her başarılı proje sonunda verilen destek tekrar fona dönmektedir. Bu açıdan bakıldığında verilen desteklerin uzun vadede SYDT Fonuna hiçbir yük getirmediği anlaşılacaktır. Aksine proje desteklerinden yararlanan vatandaşlardan çoğu SGK primlerini ödemekte, vergilerini vermektedir. Hatta bir

kısmı başka vatandaşlara da istihdam yaratmış, birden çok ailenin geçimini sağlamıştır. Proje desteğinin byklğine göre yatırımlar yapmaya olanak bulmuşlardır. Bu açıdan bakıldığında krediler her ne kadar faizsiz veriliyor olsa bile ekonomiye katkısı oldukça fazladır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. PROJE DESTEKLERİNİN ZAMAN SERİSİ İLE MODELLENMESİ

SYDGM bünyesinde yürütülen Proje destekleri yoksullukla mücadele politikası olarak başarılı olduğu düşünülmektedir. Yoksullukla mücadelede tutarlılığın devam edebilmesi için bu desteklerin sürekliliği önem arz etmektedir. Kaynakların etkin bir şekilde planlanması ise başvuru esasına dayalı proje desteklerinin yıllar içerisinde nasıl bir seyir izleyeceğinin bilinmesiyle mümkün olabilecektir. Yoksullukla mücadele yöntemi olarak uygulanan ve başarılı olduğu düşünülen proje desteklerinin zaman içindeki seyirlerinin tahmin edilmesi, gerek kaynak gerekse işgücü planlaması aşamasında iyi bir kılavuz olacaktır. Geçmiş verilerden yararlanarak tahminler elde edebilmek için kullanılacak en uygun yöntem zaman serileri yöntemidir. Bu teknik sayesinde verilerin zaman içinde nasıl bir düzen izlediği matematiksel olarak hesaplanmakta, verilerin birbiriyle olan ilişkisi denklemsel olarak ifade edilebilmektedir. Böylece zaman içinde bir verinin kendinden sonraki verilerle arasındaki bağdan yararlanılarak zaman içindeki seyirleri tahmin edilebilmektedir. Proje başvuruları açısından da kullanılacak olan metot bu şekildedir.

Proje desteklerinin başvuru esaslı olarak verildiği ve aktarılan kaynağın başvurulara göre planlandığı düşünüldüğünde veri tabanının başvuru tarihlerine göre modellenmesi uygundur. Başvuruların, ilerleyen zamanlardaki yoğunluklarının öngörülebilmesi için, zaman serileri analizleri yapılmış, haftalık başvuru sayılarının bu analizlerin yapılabilmesi için uygun düzende dağıldığı görülmüştür.⁹ Proje desteklerinin yıllara göre kestirimini yapabilmenin en iyi yolu, var olan veri tabanının incelenmesi, nasıl bir model oluşturduğunun saptanması ve bu modele göre tahminler üretilmesidir. Bunun için SRAP döneminde başlayıp SYDGM tarafından devam ettirilen Proje Desteklerinin veri tabanı incelenecektir. 2003-2008 tarihleri arasında olumlu sonuçlanan 13.724¹⁰ proje bu kapsamda incelenecektir.

13.724 kabul edilmiş proje başvurusunun %84,9'u gelir getirici proje desteklerinden oluşmaktadır. Gelir getirici proje desteklerinden yararlanan kişi sayısı bütün proje desteklerinden yararlananların %84'ü¹¹ oranındadır. Aktarılan kaynak ise Proje Destekleri için aktarılan kaynağın % 74' ünü oluşturmaktadır (Tablo 25).

Tablo 25: Alt başlıklarına göre proje sayıları ve oranları

ALT BAŞLIK	PROJE SAYISI	ORANI
GG	11.651	84,90%
GI	158	1,15%
IE	504	3,67%
SH	1.389	10,12%
TK	22	0,16%
TOPLAM	13.724	100,00%

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

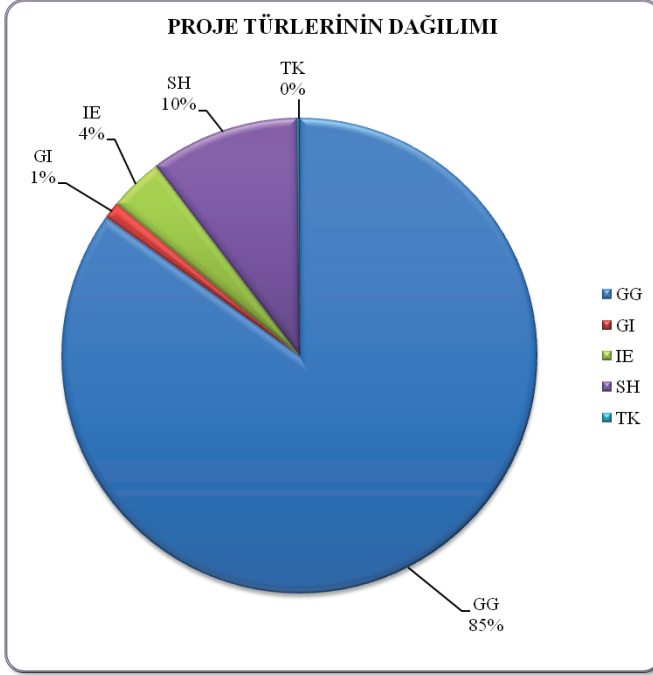
9 Yıllık, aylık ve günlük başvuru sayılarının da modellenmesinde sakınca yoktur fakat haftalık başvuru sayılarının dağılımı modellenme açısından daha uygundur.

10 Başvuru tarihi sistemde girilmemiş projeler incelemeye alınmamıştır.

11 Sosyal Hizmet Projeleri ve Toplum Kalkınması projeleri geniş kitlelere hitap ettiği için bu oranın hesaplanırken göz ardı edilmiştir.

Proje destekleri alt başlıklara göre incelendiğinde, bu desteklerin % 85'inin, doğrudan gelir sağlamayı hedefleyen, Gelir Getirici (GG) proje destekleri olduğu görülmektedir. İkinci sırada toplumdaki dezavantajlı grupların sosyal hayata uyumunu kolaylaştırmayı sağlayan Sosyal Hizmet (SH) projeleri gelmektedir (%10). (Tablo 25, Grafik 25).

Grafik 25: Projelerin alt türlerine göre dağılımı

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

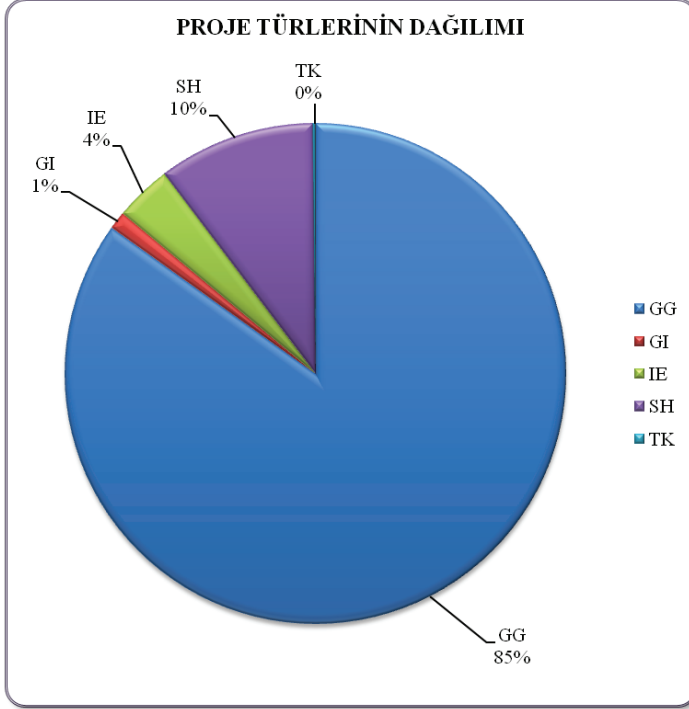
Yararlanıcı sayılarına bakıldığında gelir getirici projelerden yararlananların toplam yararlanıcı sayısının %84'ü oranında olduğu görülmektedir. (Tablo 26, Grafik 26) Başka bir deyişle projeler büyük çoğunlukla gelir getirici aktiviteler için tasarlanmaktadır. Elbette ki yararlanıcı sayıları hesaplanırken Sosyal Hizmet (SH) ve Toplum Kalkınması (TK) gibi kitlesel katılımı hedefleyen proje yararlanıcıları bu toplama dâhil edilmemiştir.

Tablo 26: Alt başlıklara göre yararlanıcı sayıları ve oranları

ALT BAŞLIK	YARARLANICI SAYISI	ORANI
GG	107.263	84%
GI	4.431	3%
IE	15.946	13%
TOPLAM	127.640	100%

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 26: Alt başlıklara göre yararlanıcıların dağılımları

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

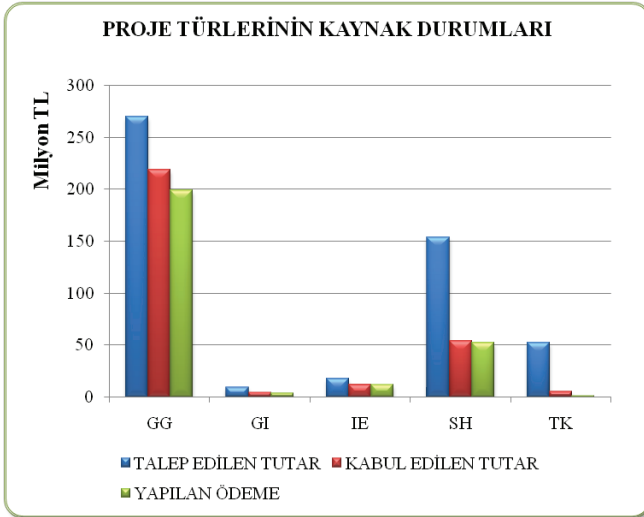
Aşağıdaki tabloda proje destekleri için aktarılan kaynak miktarları görülmektedir. Bu tablodan da görüldüğü gibi en yüksek miktar Gelir Getirici projeler için aktarılmaktadır. Kitlese grupları hedefleyen Sosyal Hizmet projeleri ise ikinci sırada yer almaktadır. (Tablo 27, Grafik 27)

Tablo 27: Alt başlıklara göre proje desteklerine aktarılan kaynak durumu

ALT BAŞLIK	TALEP EDİLEN TUTAR (TL)	KABUL EDİLEN TUTAR (TL)	YAPILAN ÖDEME (TL)
GG	269.523.800	219.044.308	198.681.979
GI	9.336.309	4.310.758	3.744.061
IE	18.158.823	12.211.326	12.121.460
SH	154.115.356	53.776.789	52.700.606
TK	52.809.942	5.076.363	1.251.585
TOPLAM	503.944.230	294.419.544	268.499.690

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

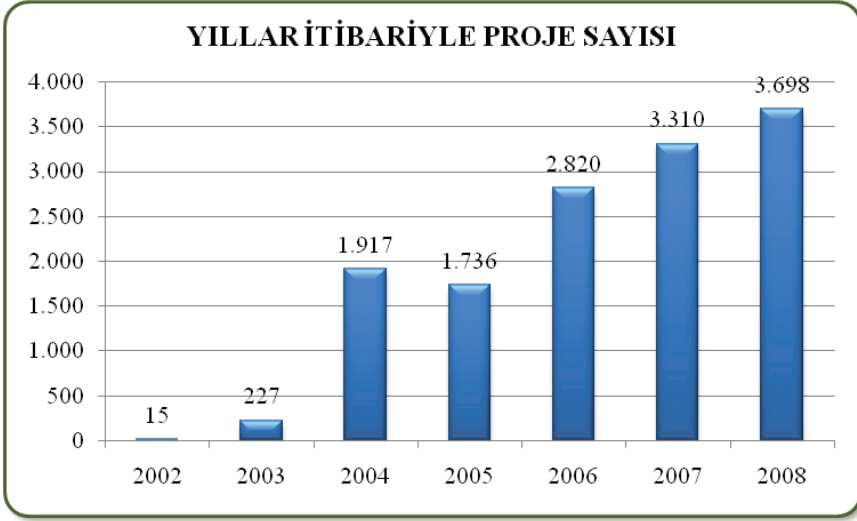
Grafik 27: Alt başlıklara göre proje destekleri için aktarılan kaynakların dağılımı

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Başvuruların yıllık, aylık ve haftalık dağılımları incelendiği zaman belirli bir düzen izlediği anlaşılmaktadır.

Grafik 28: 2002-2008 yılları arasında desteklenen proje sayılarının yıllık dağılımı

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Proje dağılımlarının yıllar itibariyle sayısal dağılımları incelendiğinde (Grafik 28) 2002 ve 2003 yılları dışında düzenli olarak arttığı görülmektedir. 2003 - 2003 yılları proje desteklerinin yeni yeni tanıtılmaya başlandığı düşünülürse bu durum oldukça normaldir.

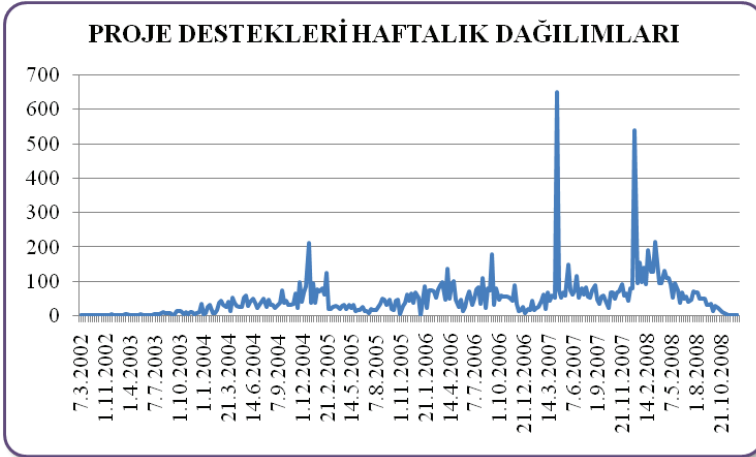

Grafik 29: 2002-2008 yılları arasında desteklenen proje sayılarının aylık dağılımı

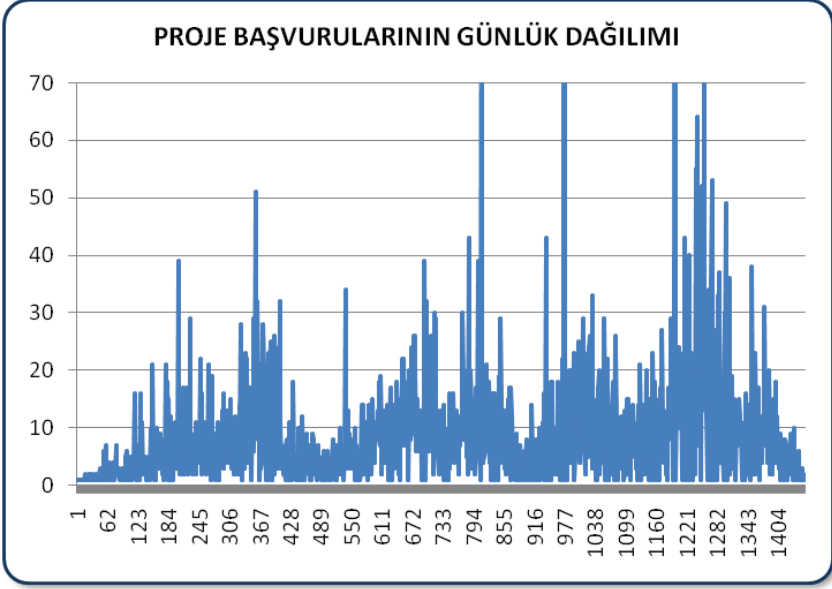
(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 30: 2002-2008 yılları arasında desteklenen proje sayılarının haftalık dağılımı

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

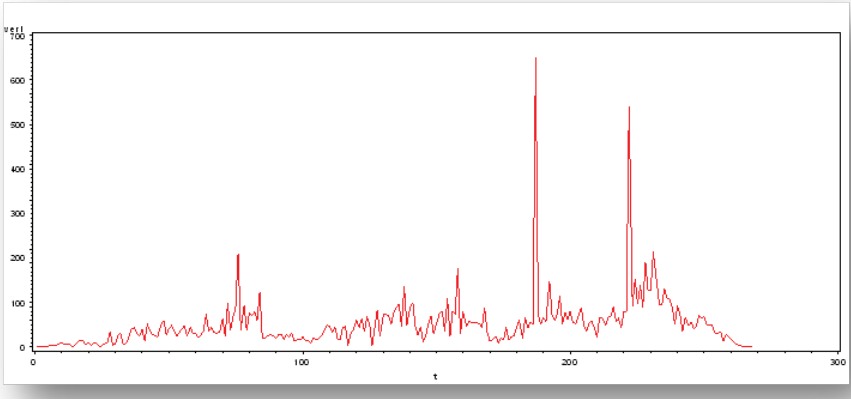
Grafik 31: 2002-2008 yılları arasında desteklenen proje sayılarının günlük dağılımı

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Projelerin dağılım grafikleri incelendiğinde haftalık aralıklarda başvuru dağılımlarının oluşturduğu düzenin modellenmesi açısından daha uygun olduğu düşünülmektedir. (Grafik 30) Proje desteklerinin ilk başladığı tarihlerde düzenli başvuruların olmaması nedeniyle bazı haftalarda hiç başvuru alınamamıştır. Bu durum serinin incelenmesinde sorun yaratacağı için modellemede kullanılacak veriler 01.06.2003 tarihinden itibaren alınmıştır.

Grafik 32: Proje başvurularının haftalık dağılımı¹²

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Verinin “Box-Cox transformation”¹³ (Tablo 28) ile analiz edilmesi sonucu, gerekli analizlerin yapılabilmesi için logaritmik dönüşüm gerektiği görülmüştür. Bu dönüşüm sayesinde veri seti zaman serisi analizi için gerekli varsayımları sağlar hale gelmiştir.

Tablo 28: BOX-COX transformation sonuçları

LAMBDA	LOGLIK	RMSE	AIC	SBC
1,0	-1.450,15	2.931,51	2.912,30	2.933,85
0,5	-1.243,68	2.818,41	2.499,35	2.520,90
0	-1.187,82	2.835,77	2.387,63	2.409,18
-0,5	-1.328,78	14.499,26	2.669,56	2.691,11
-1,0	-1.616,37	858.812,64	3.244,74	3.266,28

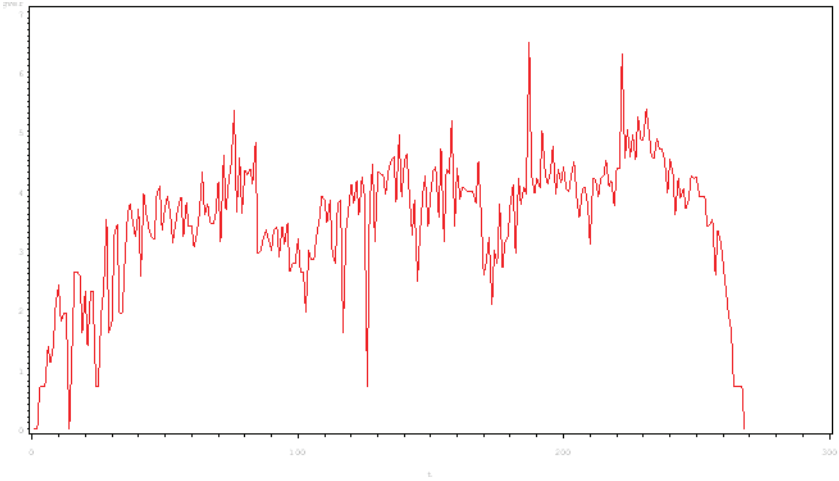
(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak SAS¹⁴ kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

12 Projelerin haftalık dağılımlarına bakıldığında 4 adet aşırı değer görülmektedir. Bu değerler: 21-31 Aralık 2004 tarihinde 210 başvuru, 14-21 Nisan 2008 tarihinde 650 başvuru, 7-14 Ocak 2008 tarihinde 540 başvuru, 14-21 Mart 2008 tarihinde 213 başvuru değerleridir.

13 Verinin “Box-Cox dönüşümü” yapılmasının nedeni zaman serileri için gerekli varsayımların yerine getirilmesini sağlamaktır.

14 SAS: Bir İstatistik paket programıdır

Grafik 33: Haftalık proje başvurularının logaritmik dönüşümü yapılmış verileri

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri ile SAS kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

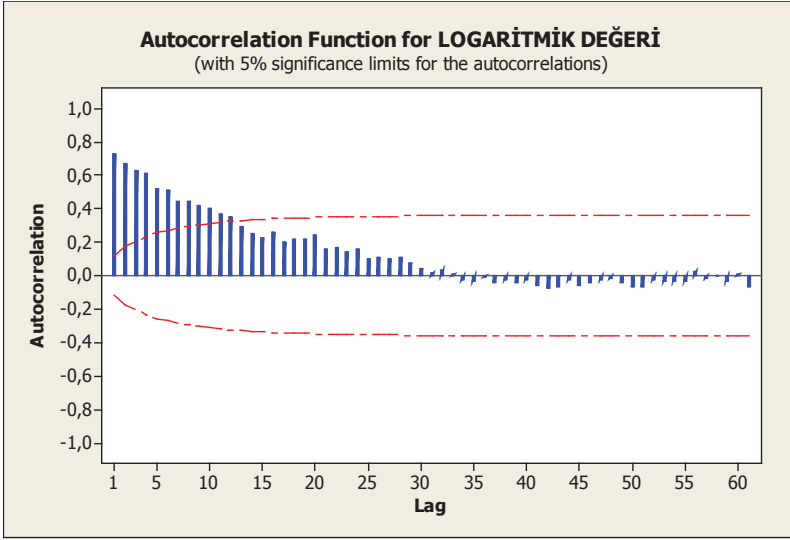
Logaritması alınmış değerlerin Otokorelasyon Fonksiyonları (ACF)¹⁵ ve Kısmi Otokorelasyon Grafikleri (PACF)¹⁶ incelendiğinde verilerin birbiri ile ilişkisi görülmektedir. PACF grafiğine bakıldığında ilk verinin diğerlerinden daha belirgin olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu da seri için 1. derece Otoregresif ve Hareketli Ortalama modelinin (AR 1, MA 1) uygun olabileceği düşünülebilir.

---

15 Verilerin birbirleri arasındaki benzerliklerin ifade edildiği fonksiyondur.

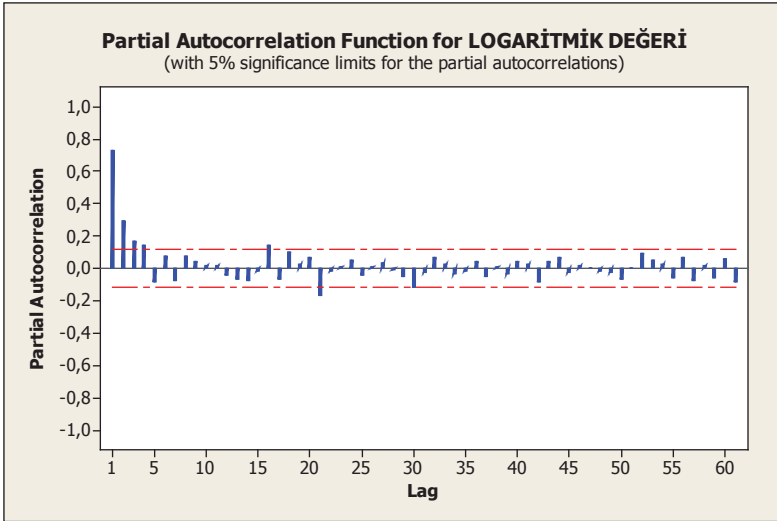
16 Veriler içindeki otoregresif modelleri ve hareketli ortalama modellerini tanımlamak için kullanılır

Grafik 34: Logaritması alınmış haftalık başvuru sayılarının ACF grafiği

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri ile MiniTab kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 35: Logaritması alınmış haftalık başvuru sayılarının PACF grafiği

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri ile MiniTab kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Aşağıdaki tabloda (Tablo 29) PACF grafiğinin sonuçlarından hareketle model için parametreler tahmin edilmeye çalışılmıştır. Tablo 30'da ise bu parametrelerin istatistiksel analizleri yapılmıştır. Analizler sonucunda AR 1, ve MA 1 değerlerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu¹⁷ ortaya çıkmıştır. Oluşturulacak veri seti içinde sabit bir sayının (Constant) ise gereksiz olduğu görülmüştür. (P değeri 0,05'ten büyük olduğu için sabit sayı sıfır olarak kabul edilebilir)

Tablo 29: ARIMA parametrelerinin tahmin edilmesi

The ARIMA Procedure	
Autoregressive Factors	
Factor 1:	1 - 0,6673
Moving Average Factors	
Factor 1:	1 + 0,6593

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri ile SAS kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Tablo 30: Tahmin değerlerinin analiz sonucu

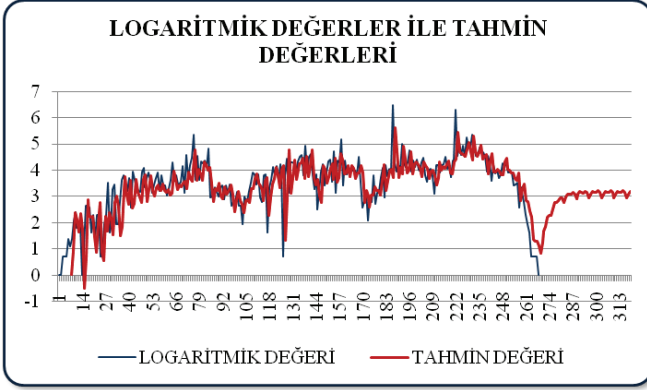
Type	Coef	SE Coef	T	P
AR 1	0,9940	0,0158	63,03	0,000
MA 1	0,6150	0,0509	12,09	0,000
Constant	0,01379	0,02353	0,59	0,558
Mean	2,305	3,932		

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri ile MiniTab kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

¹⁷ Tablodaki P değerinin sıfıra yakın olması bu değerlerin anlamlı olduğu anlamına gelmektedir.

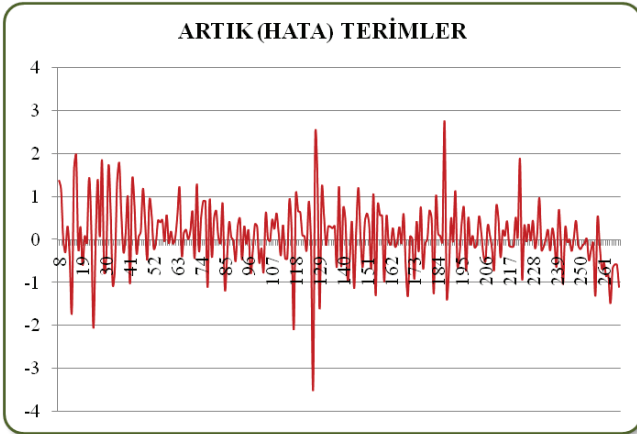
Grafik 36, 37 ile Tablo 29'deki veriler ışığında veri seti için ARIMA(1,0,1) x(0,1,1) modelinin uygun olduğu söylenebilir. Tablo 30'daki teste göre AR1 ve MA1 değişkenleri istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu model ile oluşturulan tahmin değerleri Grafik 36'de gösterilmiştir.

Grafik 36: Logaritmik değerler ile tahmin edilmiş değerler

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak Excel kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 37: Logaritması alınmış tahmin değerlerin artık değerlerinin zamana göre değişimi

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak Excel kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Tablo 31: Artık değerler için normal dağılım parametreleri

Normal Dağılım Parametreleri		
Parametre	Sembol	Tahmin
Ortalama	Mü	0,083716
Standart Sapma	Sigma	0,757199

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri ile SAS kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Artık değerlerin parametreleri incelendiğinde ortalama ve standart sapmalarının normal dağılıma yakın olduğu görölmektedir.¹⁸

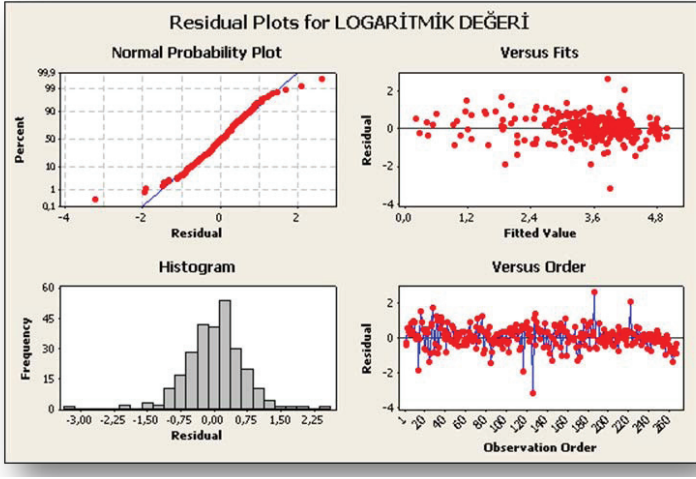
Aşağıdaki grafikte birinci ve üçüncü şekilde artıkların normal dağılımdan ne kadar saptığı, ikinci ve son şekilde ise artık değerlerin dağılımları görölmektedir. Artıkların Normal dağılımdan sapmalarını gösteren şekil incelendiğinde artıkların dağılımının Normal Dağılıma yakın olduğu anlaşılmaktadır. Diğer şekillere bakıldığında artıkların herhangi bir düzende değil, rastgele dağıldıkları görölmektedir. Buradan da anlaşıldığı gibi kullanılan model verileri tam olarak temsil etmekte, artık değerler her hangi bir bilgi taşımamaktadır. (Grafik 38, 39)

---

18 Normal Dağılım için Ortalama (Mü) değer 0, Standart Sapma (Sigma) ise 1 dir.

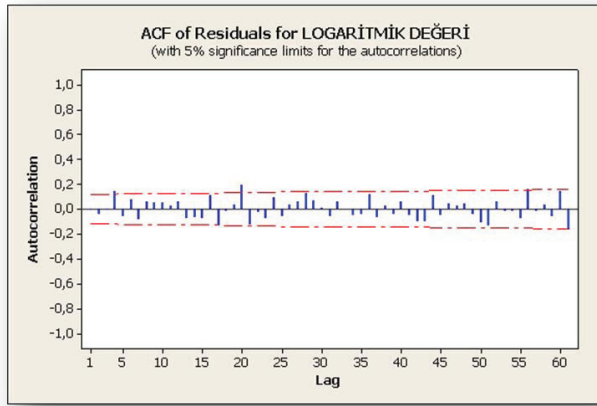
Grafik 38: Hata terimlerinin dağılımı

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak MiniTab kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

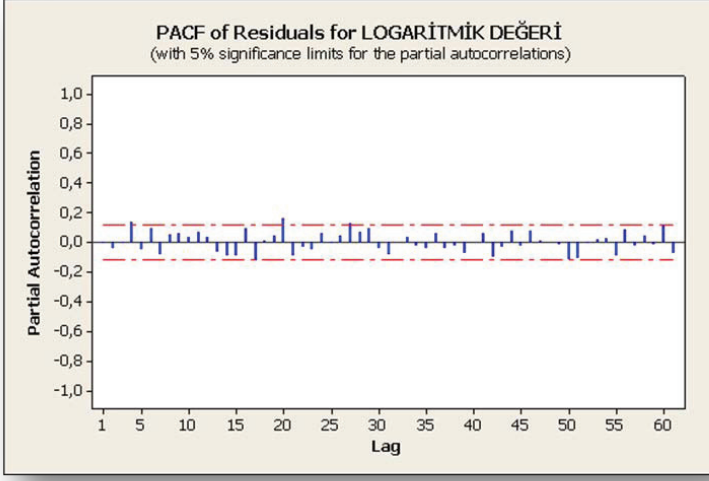
Aşağıdaki grafikler (Grafik 39, 40) incelendiğinde artık değerlerin birbirleri ile aralarında bir bağ olmadığı, artıkların rastgele olduğu görülecektir. Bu sonuçlar da modelin doğru olduğunu desteklemektedir.

Grafik 39: Modeldeki artık değerlerin ACF grafiği

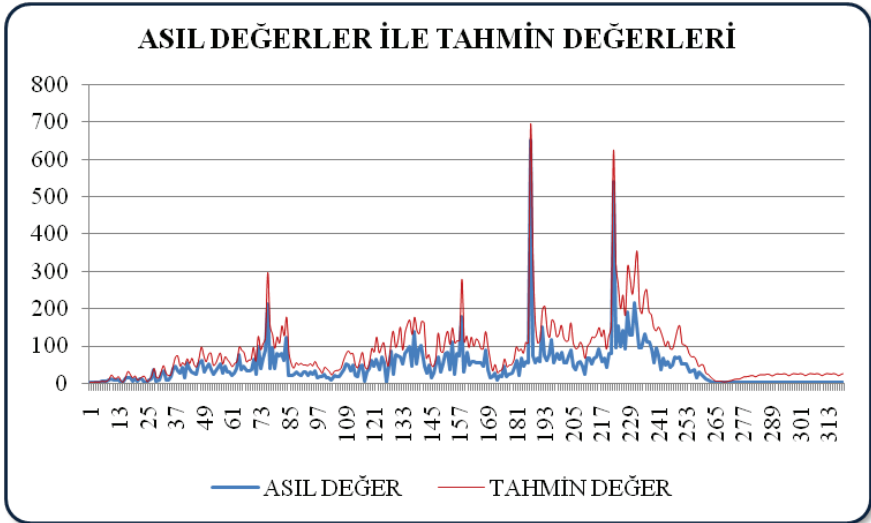
(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak MiniTab kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafik 40: Modeldeki artık değerlerin PACF grafiği

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak MiniTab kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

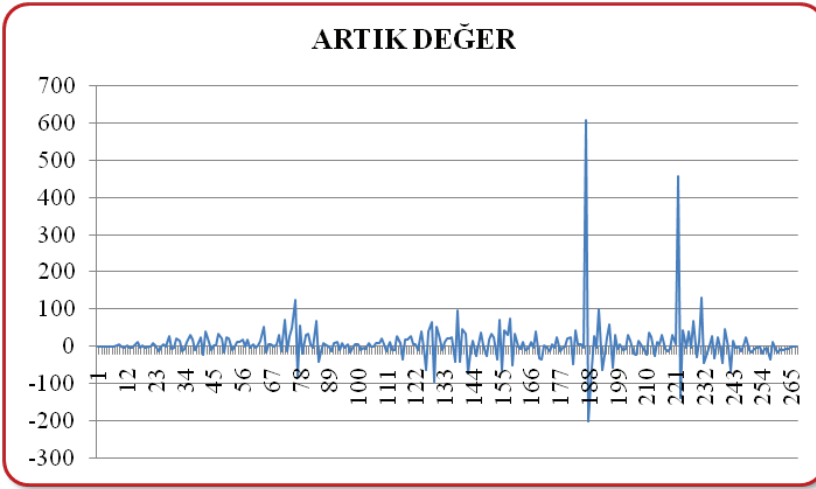
Grafik 41: Asıl değerler ile tahmin değerleri

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak Excel kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Grafikten de anlaşılacağı gibi logaritması alınmış değerler ile tahmin değerleri arasındaki artık değerler rastgele bir düzende dağılmış durumdadır. Bu da oluşturulan modelin gerekli tüm bilgiyi içerdiği ve artık değerlerin seriye ait herhangi bir bilgi taşımadığını gösterir. Artık değerlerin dağılımı Normal dağılıma yakındır. (Grafik 37, 38) Ayrıca Tablo 31'deki test istatistikleri de dağılımın standart normal dağılıma yakın olduğunu göstermektedir.¹⁹ Test istatistikleri ve grafikler kullanılan modelin doğru bir model olduğunu göstermektedir. Asıl değerler ile oluşturulan modelin tahmin değerleri Grafikte 41 görülmektedir. İki değer örtüştüğü açıktır. İki değer arasındaki artık değerlerin dağılımı ise rastgele bir seyir izlemektedir. Bu da artık değerlerin herhangi bir veri içermediğini dolayısıyla tüm bilginin modelde ele alındığını göstermektedir.

Grafik 42: Artık değerlerin dağılımı

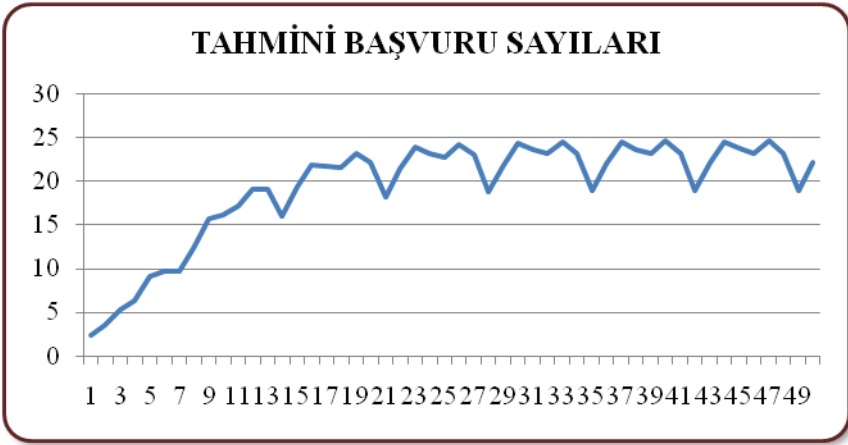

(12.01.2009 tarihli proje kayıt programı verileri kullanılarak Excel kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

19 Standart Normal dağılımda ortalama 0, Standart sapma ise 1 dir. Veri setindeki olağan dışı değerlerden dolayı artık değerlerin ortalaması 0'a yakın Standart sapma ise 1'e yakın çıkmıştır. Analizin doğru yapılabilmesi için olağan dışı veriler, veri setinden çıkarılmamıştır.

Asıl verinin tahmin edilmiş verilerle, artık verilerin grafikleri de oluşturulan modelin uygunluğunu göstermektedir. Grafikten de anlaşıldığı gibi artık veriler rastgeledir. Dolayısıyla model tüm bilgiyi içermekte, artık verilerde istatistiksel bilgi bulunmamaktadır. Artık verilerin herhangi bir düzen içinde dağılması veri seti için düşünülen modelin yeterli bilgi taşımadığı yani artık verinin içinde hala öngörülebilir bilgi olduğu anlamına gelmektedir. Haftalık başvuru sayıları için öngörülen modelde artık verilerin rastgele bir şekilde dağılması modelin tüm istatistiksel bilgiyi içerdiği artık verilerde herhangi bir veri bulunmadığı anlamına gelmektedir.

Grafik 43: 50 Haftalık tahmin edilmiş başvuru sayısı

(SAS verileri temel alınarak yazar tarafından Excel kullanılarak yapılmıştır)

Zaman serisi modellerinde tahminler geçmiş verileri temel aldığı için kısa dönemli tahminler her zaman için daha doğru bilgi vermektedir. (Grafik 43) Veriler güncellendikçe tahminlerin yenilenmesi kaynak planlamasının daha sağlıklı olmasını sağlayacaktır.²⁰

Zaman serisi yardımıyla oluşturulan model ile üretilen tahminlere bakıldığında bir aylık dönemlerde sırasıyla 16, 39, 66, 74, 87, 85, 86, 91, 86, 94, 87 ve

²⁰ Tahmin değerleri için Ek-4'e bakınız.

93 proje başvurusu beklenmektedir. Yıllık dönemde ise 904 proje başvurusunun gelmesi beklenmektedir. Bu sayı düşük gibi görülebilir bunun sebebi ise başvuru sayısının son aylardaki düşüşüdür. Tahminler bir önceki verilere dayalı olarak üretildiği için başvuruların düşük sayıda çıkması doğaldır. Daha öncede belirtildiği gibi zaman serileri yöntemi kısa süreli tahminlerde ve sürekli güncellendiği takdirde başarılı sonuçlar vermektedir.

SONUÇ

Yoksulluk gerek sebepleri gerekse sonuçları bakımında çok boyutlu bir olgudur. Yoksullukla mücadele yoksulluk olgusunun çok boyutlu yapısından dolayı çok yönlü olarak yapılmaktadır. Gerek aile, akrabalık, komşuluk, hemşerilik gibi geleneksel dayanışma ağlarının bulunması, gerekse tarihimizde güçlü bir vakıf geleneğinin bulunması, toplumsal dayanışma kültürünü yoksullukla mücadelede önemli bir araç haline getirmektedir. Toplumsal dayanışma olgusu yoksullukla mücadelede önemli bir araçtır.

Türkiye Cumhuriyeti sosyal hukuk devleti olması sebebiyle gücünü anayasadan alan kurumları ile yoksullukla mücadele etmektedir. Gerek yoksulluğun etkilerinin azaltılması, gerekse yoksulluğun tamamen ortadan kaldırılması için gerekli tedbirler alınmaktadır. Başta SYDGM olmak üzere SHÇEK, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Yerel Yönetimler, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, gibi kurum ve kuruluşlar sosyal yardım ve destek programlarıyla yoksulluğun etkilerini azaltmaya çalışmaktadırlar. SYDGM, gerek bütçesi gerekse teşkilat yapısı ile sosyal yardım ve destek açısından lider durumdadır.

Görüldüğü gibi sosyal yardım alanında Devlet eliyle yapılan yardımlarda çok parçalı bir durum söz konusudur. Bu kurumlar arasında yeterli bilgi paylaşımının ve eşgüdümün olmaması nedeniyle yapılan yardımlarda mükerrerlikler ortaya çıkmaktadır. Bu durum Kalkınma Planı, Orta Vadeli Programlar ve JIM raporu gibi resmi belgelerde de ele alınmaktadır (Tireli & Coşkun, 2008, s. 141, 142).

Aynı alanda faaliyet gösteren kurumların eşgüdüm içinde olmamaları ve bilgi paylaşımının yeterli düzeyde sağlanmaması bu alanda harcanan kaynağın etkin bir şekilde kullanılamamasına sebep olmaktadır. Çok parçalı yapıdan kaynaklanan bu olumsuzluk, Vatandaş Odaklı Hizmet Dönüşümü 48 nolu eylem planı kapsamında SYDGM sorumluluğunda, hayata geçirilecek olan

Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi ile ortadan kaldırılacaktır. Proje ile kurumlar arasında ortak veri tabanının kullanılmasıyla eşgüdüm sağlanacak ve sosyal yardım harcamalarındaki mükerrerlikler ortadan kaldırılacaktır. Bu sayede yapılan sosyal yardım ve desteklerde maliyet etkinliğinin artırılması ve gelir dağılımının daha adil olması amaçlanmaktadır.

Yoksullukla mücadele kapsamında en büyük kaynak ile en geniş kitleye yardım ve destek sağlayan SYDGM bir yandan yoksulluğun etkilerini azaltırken bir yandan da muhtaç durumdaki vatandaşların sürdürülebilir gelire kavuşmasını hedeflemiş, misyonunda yer verilen “üretim ve istihdama yönelik projeleri sürekli kılarak vatandaşların toplumsal hayata uyumlarını sağlamak” ifadesiyle proje desteklerini yoksullukla mücadelede önemli bir araç olarak tanımlamıştır. SYDGM tarafından yürütülen proje destekleri şunlardır: Gelir Getirici Projeler, İstihdam Amaçlı Eğitim Projeleri, Sosyal Hizmet Projeleri, Geçici İstihdam Projeleri, Toplum Kalkınması Projeleri, KASDEP, SETİP, El Sanatlarını ve Sanatkârlarını Destekleme Projesi, Diyarbakır İş Destek Projesi.

Türkiye’deki mevcut durumun yanı sıra, Yemen, Endonezya, Pakistan, Somali, Tanzanya, Kuala Lumpur, Avustralya, Burma, Filistin, Bangladeş, Hindistan, Botsvana, Uganda gibi örneklerde de görüldüğü gibi proje destekleri (bunlara mikro kredi uygulamaları da dâhil) dünyada da yoksullukla savaşta kullanılan önemli bir silah haline gelmiş durumdadır.

Yoksullukla mücadeledeki en önemli kamu kurumu olan SYDGM, SYDTF kaynakları ile yaptığı sosyal yardımlarla yoksulluğun etkilerini ortadan kaldırmakta, verdiği proje destekleriyle de yoksul vatandaşların kendiışlerini kurmalarını sağlayarak yoksulluğun ortadan kaldırılmasını hedeflemektedir.

Faizsiz kredi niteliğindeki proje destekleri, 3294 Sayılı Kanunun hedef kitesine giren çalışabilir nitelikteki vatandaşların kendiışlerini kurmalarına ve böylece yoksulluktan kurtularak sosyal güvenlik çatısı altına girmelerine olanak sağlamaktadır.

SYDGM proje destekleri incelendiği zaman bu desteklerin yoksullukla mücadeledeki başarısındaki rolü ortaya çıkmaktadır. Araştırma raporları incelendiğinde proje desteklerinin ne kadar başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. 2007 yılında Olgu Araştırma Ltd. Şti. tarafından 6.012 örneklem üzerinde yapılan etki değerlendirme araştırmasına göre proje desteklerindeki genel memnuniyet %86 civarında olmuştur (SYDGM, 2008, s. 177). PAR Danışmanlık tarafından 4.479 örneklem üzerinde “hayvancılık” projelerine yönelik yapılan araştırmada projelerin devamlılık oranı %98,6 olarak hesaplanmıştır. (PAR Danışmanlık, 2006, s. 19) Surkal Danışmanlık tarafından 2.072 örneklem üzerinde “tarımsal” proje desteklerine yönelik yapılan araştırmada proje desteklerinden %84,4’ ünün başarılı olduğunu ve hedefine ulaştığını savunmuştur. (SURKAL Danışmanlık, 2006, s. 10, 11) Bir diğer araştırma ise ESDA Danışmanlık tarafından yapılan ve SRAP kapsamında uygulanan Yerel Girişimler bileşenini değerlendirmektedir. Bu araştırmada desteklenen iş yerlerinde sürdürülebilirliğin %69,1 olduğu ve bunun başarı için yeterli bir oran olduğu ortaya konmaktadır (ESDA Danışmanlık, 2006, s. 52).

Proje Verileri Araştırma raporlarının yanı sıra SYDGM bünyesinde geliştirilen bir yazılım tarafından SYD Vakıflarının proje dosyaları ve yararlanıcı görüşlerinin toplanması da sağlanmaktadır. Kentsel alanda 2003-2008 yıllarında uygulanan gelir getirici projelerden 2.063 tanesi 06/01/2009 tarihine kadar sisteme girilmiştir.

Veri tabanına göre proje yararlanıcılarının %87’ si bu desteklerden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Proje elemanlarının görüşleri incelendiğinde Projelerde başarı oranının %70 olduğu görülmektedir. Ancak geri kalan %30’ un yalnızca %6’ sı başarısız olarak görülmüş, geri kalan %8’ inin işletme sermayesine %2’ sinin ise teknik destek ve eğitime ihtiyaçları olduğu anlaşılmıştır. Geri ödemesi başlamış projelerde geri ödemelerini yapabilecek durumda olan yararlanıcı oranı %66,1’ dir. Proje desteklerinden elde edilen ürünlerin pazarlanma oranı %87 dir. Bu projelerden elde edilen gelirler incelendiğinde ise yararlanıcıların %60,3’ ünün asgari ücretten daha fazla gelir elde ettiği anlaşılmaktadır. Yararlanıcıların %71’inin SGK’ ya kayıtlı olduğu anlaşılmakta-

dır. Bu desteklerle kendiışlerini kuran vatandaşlardan % 84'ünün vergilerini ödeyebilecek durumda oldukları görölmektedir. Ayrıca proje yararlanıcılarından %76'lık bir bölümü yatırım yapma imkânı bulmuş durumdadır.

Proje desteklerinin başarısı ile ilişkilendirilen göstergelerde başarı düzeyi oldukça yüksektir. Hedef kitlelerinin sosyo-ekonomik durumu ve eğitim düzeyi düşünöldüğünde projelerin oldukça başarılı olduğu söylenebilir.

Başarılı olduğu görölen bu desteklerin devamlılığı yoksullukla mücadele için çok büyük önem taşımaktadır. Bu destekler için gerekli kaynağın hesaplanması için başvuruların nasıl bir seyir izleyeceğini bilmek gerekmektedir. Bunun için en önemli kaynak başvuru tarihlerinden oluşan veri tabanıdır. Başvuruların modellenmesi, bu verilerin zaman içindeki düzenlerini sayısal-laştırmaya, dolayısıyla ileriye yönelik tahminler yapmaya yardımcı olacaktır. Zamana bağılı olarak değışen veri setlerinde her bir veri kendinden önceki verilerden etkilenmektedir. Bu da verilerin zaman serileri yöntemiyle tahmin edilebilir hale gelmesine imkân sağlamaktadır. Zaman içinde değışen bu veriler incelendiğinde proje başvurularının belirli bir model oluşturduğu anlaşılmaktadır. Proje desteklerinin başvuru esaslı olarak verildiğı ve aktarılan kaynağın başvurulara göre planlandığı düşünöldüğünde veri tabanının başvuru tarihlerine göre modellenmesi uygundur. Bunun için SRAP döneminde başlayıp SYDGM tarafından devam ettirilen Proje Desteklerinin veri tabanı incelenmiştir. 2003-2008 tarihleri arasında kaynak aktarılan 13.724²¹ proje bu kapsamda analiz edilmiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda haftalık başvuru sayılarının modellenmesine karar verilmiştir. Analizler sonucunda veri setinin bu haliyle zaman serisi modellemesi için gerekli varsayımları sağlamadığı, dolayısıyla modellenmesinin sağlıklı olmayacağı, bunun yerine verilerin logaritmasının alınarak analiz edilmesi ve b şekilde modellenip, tahminlerin bu analiz üzerinden yapılmasının daha sağlıklı sonuçlar vereceğı görölmüştür. SAS, ve MiniTab

---

21 Başvuru tarihi sistemde girilmemiş projeler incelemeye alınmamıştır.

programları kullanılarak yapılan analizler sonucunda, oluşturulacak model için gerekli katsayılar bulunmuş, istatistiksel olarak anlamlı oldukları kanıtlanmış ve veri setinin ARİMA (1,0,1)x(0,1,1) modeline uygun olduğu görülmüştür. Bu model ile oluşturulan tahminler ile gerçek veriler arasında oluşan artık değerlerin herhangi bir bilgi içermediği, tamamen rastgele sapmalardan oluştuğu görülmüştür. Bu da seçilen modelin doğru olduğunu kanıtlamaktadır. Oluşturulan model ile yapılan tahminlerde ise kısa dönemler için sağlıklı sonuçlar alınmaktadır. Bunun nedeni, ise zaman serisi modellerinde bir sonraki değer, kendinden önceki değerlerle ilintili bir şekilde oluşmaktadır. Bu sebeple model ile doğru tahminde bulunabilmek için sürekli yeni veriler ile güncelleştirmeler yapmak yerinde olacaktır. Bir diğer deyişle kısa dönemli tahminler çok daha doğru sonuçlar verecektir.

Zaman serisi yardımıyla oluşturulan model ile üretilen tahminlere bakıldığında bir aylık dönemlerde sırasıyla 16, 39, 66, 74, 87, 85, 86, 91, 86, 94, 87 ve 93 proje başvurusu beklenmektedir. Yıllık dönemde ise 904 proje başvurusunun gelmesi beklenmektedir. Bu sayı düşük gibi görülebilir bunun sebebi ise başvuru sayısının son aylardaki düşüşüdür. Tahminler bir önceki verilere dayalı olarak üretildiği için başvuruların düşük sayıda çıkması doğaldır. Daha öncede belirtildiği gibi zaman serileri yöntemi kısa süreli tahminlerde ve sürekli güncellendiği takdirde başarılı sonuçlar vermektedir.

Sonuç olarak, gelir getirici nitelikteki proje destekleri faizsiz kredi nitelikte kredilerdir. Her başarılı proje sonunda verilen destek tekrar fona dönmektedir. Proje desteklerinden yararlanan vatandaşlardan çoğu SGK primlerini ödemekte, vergilerini vermektedir. Hatta bir kısmı başka vatandaşlara da istihdam yaratmış, birden çok ailenin geçimini sağlamıştır. Proje desteğinin büyüklüğüne göre yatırımlar yapmaya olanak bulmuşlardır. Bu açıdan bakıldığında krediler her ne kadar faizsiz veriliyor olsa da ekonomiye katkısı çok daha fazladır.

İncelenen araştırma raporları, yararlanıcı ve vakıf personelinin görüşleri proje desteklerinin oldukça başarılı olduğunu göstermektedir. Ancak hedef kit-

lenin eğitim durumu ve yaşam koşulları göz önüne alındığında projelerde elde edilen başarı oranının yükselmesi için “gelir getirici” proje desteklerinin “istihdam eğitimi” gibi projelerle desteklenmesinin, makro boyutta ise ekonomik büyüme sağlanmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

EK-1: AYRINTILI PROJE VERİLERİ

İLLER	ALT BAŞLIK	KAYNAK	YARARLANICI SAYISI	PROJE SAYISI
ADANA	GG	3.226.274	688	225
	GI	70.000	49	2
	SH	378.790	3.430	8
ADIYAMAN	GG	2.606.347	440	84
	GI	63.600	105	2
	IE	45.000	43	2
	SH	584.292	2.367	16
AFYON	GG	1.480.717	556	105
	GI	14.250	4	1
	IE	52.164	77	2
	SH	390.494	1.970	7
AĞRI	GG	1.226.422	245	90
	IE	22.431	20	1
	SH	522.809	4.805	11
AKSARAY	GG	2.237.369	955	83
	GI	25.586	20	3
	IE	100.568	84	5
	SH	460.893	1.195	19
	TK	82.418	35	2
AMASYA	GG	11.556.903	2.746	566
	GI	295.423	262	7
	IE	161.040	247	9
	SH	1.943.920	15.348	65
ANKARA	GG	2.417.571	545	247
	GI	49.600	25	1
	IE	1.042.895	1.344	42
	SH	3.641.856	57.251	59
	TK	801.444	216	2
ANTALYA	GG	7.116.593	34.512	163
	IE	86.880	124	2
	SH	562.407	2.956	7
ARDAHAN	GG	232.900	47	9
	IE	63.500	12	1
	SH	50.000	2.101	3
ARTVİN	GG	1.707.907	694	64
	GI	28.860	32	3
	IE	108.350	125	3
	SH	303.619	2.256	5

AYDIN	GG	2.581.611	668	150
	GI	43.113	10	1
	IE	409.802	316	14
	SH	1.019.594	13.835	28
BALIKESİR	GG	3.275.958	1.156	91
	GI	8.719	6	1
	IE	83.565	164	8
	SH	320.965	3.406	12
BARTIN	GG	162.856	45	16
	GI	24.318	26	1
	IE	31.178	87	6
	SH	15.693	21	2
BATMAN	GG	997.148	188	43
	IE	15.000	15	1
	SH	2.917.016	43.008	32
BAYBURT	GG	1.836.661	304	82
	GI	72.000	42	2
	IE	271.188	235	10
	SH	156.225	5.100	5
BİLECİK	GG	2.010.663	746	39
	GI	16.980	15	1
	IE	168.620	227	9
	SH	476.165	1.635	22
BİNGÖL	GG	1.634.442	445	73
	GI	135.000	50	2
	IE	38.600	20	2
	SH	118.500	2.423	5
BİTLİS	GG	6.963.427	991	329
	GI	87.796	105	3
	IE	70.112	110	8
	SH	27.317	257	4
	TK	450.000	480	1
BOLU	GG	232.350	62	13
	IE	27.500	41	1
	SH	160.656	282	6
BURDUR	GG	1.773.901	305	122
	GI	30.500	24	1
	IE	152.000	191	6
	SH	199.502	4.103	8

BURSA	GG	1.700.454	429	159
	GI	80.980	75	3
	IE	277.082	515	16
	SH	315.924	2.107	8
	TK	200.000	508	1
ÇANAKKALE	GG	1.684.032	483	66
	GI	45.022	30	1
	IE	292.643	250	11
	SH	288.450	3.310	10
ÇANKIRI	GG	624.518	10.165	32
	GI	347.487	385	13
	IE	3.000	70	1
	SH	112.600	859	7
ÇORUM	GG	1.923.550	431	162
	IE	162.658	105	6
	SH	139.391	3.094	7
DENİZLİ	GG	2.290.365	700	107
	IE	31.399	120	1
	SH	276.400	5.342	7
DİYARBAKIR	GG	11.527.999	1.997	523
	GI	110.000	54	3
	IE	174.280	256	9
	SH	4.762.803	87.833	77
	TK	0	3.600	1
DÜZCE	GG	1.181.187	433	55
	GI	50.310	20	1
	IE	123.850	313	5
	SH	450.172	13.133	9
EDİRNE	GG	1.501.402	430	78
	SH	156.695	1.260	4
ELAZIĞ	GG	1.926.083	489	147
	GI	127.012	90	2
	IE	43.536	39	2
	SH	420.208	9.891	13
	TK	787.500	105	1
ERZİNCAN	GG	1.018.413	299	37
	IE	3.320	11	1
	SH	210.680	6.064	9
ERZURUM	GG	5.035.062	1.513	279
	GI	50.000	244	2
	IE	582.315	943	17
	SH	1.882.500	13.501	60
	TK	108.002	12	1

ESKİŞEHİR	GG	2.191.923	638	80
	IE	100.122	105	5
	SH	312.535	2.127	8
GAZİANTEP	GG	6.195.829	1.939	98
	GI	10.669	14	1
	IE	195.156	207	6
	SH	365.029	14.789	9
GİRESUN	GG	1.061.730	405	56
	GI	71.092	58	4
	IE	52.159	246	5
	SH	177.305	4.293	10
GÜMÜŞHANE	GG	1.949.409	732	76
	IE	92.465	100	4
	SH	822.746	10.470	17
HAKKARİ	GG	3.309.650	955	607
	GI	70.640	50	3
	IE	408.603	487	14
	SH	388.500	1.940	13
HATAY	GG	3.917.387	1.286	199
	GI	41.863	76	3
	IE	55.016	45	2
	SH	169.397	311	4
IĞDIR	GG	1.727.508	245	76
	GI	29.000	30	1
	IE	111.600	20	1
	SH	201.996	6.242	9
ISPARTA	GG	2.188.016	677	73
	GI	156.235	124	3
	IE	533.332	386	21
	SH	913.377	3.319	20
	TK	71.120	10	1
İSTANBUL	GG	739.051	107	91
	IE	789.406	771	18
	SH	3.327.270	25.706	45
İZMİR	GG	2.464.260	563	163
	GI	63.609	49	4
	IE	438.960	435	16
	SH	785.722	24.617	19
K.MARAŞ	GG	2.842.191	799	173
	IE	172.667	224	13
	SH	149.825	2.149	6

KARABÜK	GG	418.265	184	13
	SH	20.997	2.653	2
KARAMAN	GG	2.341.993	686	159
	IE	31.000	57	2
	SH	566.657	8.666	16
	TK	46.000	3.250	1
KARS	GG	282.563	56	19
	SH	983.039	4.510	43
KASTAMONU	GG	3.128.375	1.124	160
	GI	106.041	57	7
	IE	556.605	341	20
	SH	1.181.112	17.891	55
	TK	0	80	1
KAYSERİ	GG	2.130.385	514	104
	GI	98.085	66	3
	IE	45.900	43	2
	SH	319.262	4.146	12
KIRIKKALE	GG	562.857	163	27
	GI	47.435	43	2
	IE	1.940	7	1
	SH	61.484	5	5
	TK	1.646.250	1.000	3
KIRKLARELİ	GG	730.618	195	42
	GI	25.000	65	1
	IE	98.620	87	3
	SH	201.470	1.208	5
	TK	298.370	98	1
KIRŞEHİR	GG	442.407	130	45
	GI	38.115	38	2
	IE	24.000	20	1
	SH	30.000	3	1
KİLİS	GG	264.385	37	18
	IE	4.000	42	2
	SH	75.000	1.417	3
KOCAELİ	GG	1.941.391	598	83
	IE	21.150	165	2
	SH	581.145	8.692	15
KONYA	GG	5.417.131	1.964	204
	GI	86.872	53	3
	IE	101.714	229	4
	SH	383.364	2.440	12

KÜTAHYA	GG	8.081.314	1.549	550
	GI	384.533	701	12
	IE	151.364	270	7
	SH	2.023.126	26.627	83
	TK	40.000	300	1
MALATYA	GG	2.639.524	638	164
	GI	313.000	191	8
	IE	50.350	170	4
	SH	1.117.382	21.511	46
MANİSA	GG	6.716.458	2.371	179
	IE	107.418	112	4
	SH	467.219	34.727	15
	TK	40.000	200	1
MARDİN	GG	1.359.616	260	98
	IE	90.500	54	2
	SH	487.979	19.746	15
	TK	203.500	90	1
MERSİN	GG	9.752.775	2.868	486
	GI	142.004	274	9
	IE	128.509	243	5
	SH	955.036	10.243	20
MUĞLA	GG	1.096.456	393	84
	GI	10.000	3	1
	IE	277.231	510	10
	SH	331.725	3.577	7
MUŞ	GG	4.794.037	1.029	191
	IE	113.339	420	7
	SH	263.261	2.486	6
NEVŞEHİR	GG	1.351.126	520	56
	GI	69.100	46	2
	IE	210.715	410	16
	SH	444.146	9.640	18
	TK	58.850	30	1
NİĞDE	GG	423.640	149	26
	IE	15.535	49	2
	SH	135.682	5.450	5
ORDU	GG	2.919.270	965	144
	GI	15.278	6	1
	IE	53.650	323	5
	SH	422.874	429	8
OSMANİYE	GG	813.032	339	38
	IE	71.597	240	4
	SH	321.724	21.537	9

RİZE	GG	658.851	273	35
	IE	301.212	357	11
	SH	857.521	4.100	21
	TK	0	13	1
SAKARYA	GG	4.603.508	1.634	115
	GI	48.600	0	1
	IE	193.256	146	9
	SH	1.077.929	20.957	33
SAMSUN	GG	3.799.536	1.245	201
	GI	26.718	22	2
	IE	71.909	78	2
	SH	1.455.930	13.032	22
SİİRT	GG	3.207.576	1.143	99
	GI	142.200	71	4
	IE	584.932	494	17
	SH	1.455.049	19.056	40
SİNOP	GG	871.485	172	56
	IE	38.275	44	2
	SH	140.452	5.176	5
SİVAS	GG	2.270.081	1.120	164
	GI	109.773	109	6
	IE	139.877	258	6
	SH	374.972	17.905	11
ŞANLIURFA	GG	1.512.990	223	111
	GI	2.134	1	1
	SH	213.509	10.771	6
ŞIRNAK	GG	288.950	82	16
	IE	34.529	15	1
	SH	997.616	5.088	15
TEKİRDAĞ	GG	300.041	61	24
	GI	12.942	9	1
	IE	12.604	20	1
	SH	26.690	201	2
TOKAT	GG	3.163.178	764	257
	GI	63.920	57	3
	IE	33.000	50	1
	SH	150.350	9.886	6
TRABZON	GG	1.860.972	5.577	96
	GI	15.214		1
	IE	245.271	243	9
	SH	1.330.406	9.264	35

TUNCELİ	GG	2.832.919	1.362	102
	GI	26.400	20	1
	IE	84.772	66	3
	SH	695.835	2.859	10
	TK	242.909	82	1
UŞAK	GG	1.612.817	555	70
	GI	298.167	508	11
	SH	207.467	14.251	5
VAN	GG	14.551.034	2.669	1.214
	GI	9.563	17	1
	IE	69.080	194	7
	SH	1.635.535	13.464	44
YALOVA	GG	346.961	66	44
	SH	77.443	828	7
YOZGAT	GG	3.458.293	996	168
	IE	35.000	135	5
	SH	522.617	12.731	26
ZONGULDAK	GG	1.819.459	536	58
	IE	618.510	924	21
	SH	303.546	590	5
GENEL TOPLAM		294.419.544	915.618	13.724

EK-2: İLLERE GÖRE ÖRNEKLEM ORANI

İLLER	İZLENEN PROJE DESTEKLERİ	TÜM PROJE DESTEKLERİ	ÖRNEKLEM ORANI
ADANA	7	235	2,98%
ADYAMAN	6	104	5,77%
AFYON	29	115	25,22%
AĞRI	61	102	59,80%
AKSARAY	45	112	40,18%
AMASYA	92	647	14,22%
ANKARA	105	351	29,91%
ANTALYA	9	172	5,23%
ARDAHAN	4	13	30,77%
ARTVİN	1	75	1,33%
AYDIN	87	193	45,08%
BALIKESİR	6	112	5,36%
BARTIN	10	25	40,00%
BATMAN	7	76	9,21%
BAYBURT	43	99	43,43%
BİLECİK	7	71	9,86%
BİNGÖL	29	82	35,37%
BİTLİS	28	345	8,12%
BOLU	1	20	5,00%
BURDUR	6	137	4,38%
BURSA	127	187	67,91%
ÇANAKKALE	19	88	21,59%
ÇANKIRI		53	
ÇORUM	79	175	45,14%
DENİZLİ	33	115	28,70%
DİYARBAKIR	98	613	15,99%
DÜZCE	13	70	18,57%
EDİRNE	4	82	4,88%
ELAZIĞ	6	165	3,64%
ERZİNCAN	3	47	6,38%
ERZURUM	4	359	1,11%
ESKİŞEHİR	9	93	9,68%
GAZİANTEP	11	114	9,65%
GİRESUN		75	
GÜMÜŞHANE	16	97	16,49%
HAKKARİ	62	637	9,73%
HATAY	21	208	10,10%
IĞDIR		87	
ISPARTA	3	118	2,54%

İSTANBUL	26	154	16,88%
İZMİR	39	202	19,31%
K. MARAŞ		192	
KARABÜK		15	
KARAMAN	35	178	19,66%
KARS		62	
KASTAMONU	26	243	10,70%
KAYSERİ	37	121	30,58%
KIRIKKALE	12	38	31,58%
KIRKLARELİ	5	52	9,62%
KİRŞEHİR	12	49	24,49%
KİLİS	11	23	47,83%
KOCAELİ	11	100	11,00%
KONYA	45	223	20,18%
KÜTAHYA	227	653	34,76%
MALATYA	17	222	7,66%
MANİSA	10	199	5,03%
MARDİN	35	116	30,17%
MERSİN	68	520	13,08%
MUĞLA	10	102	9,80%
MUŞ	32	204	15,69%
NEVŞEHİR	5	93	5,38%
NİĞDE	16	33	48,48%
ORDU	33	158	20,89%
OSMANIYE	8	51	15,69%
RİZE		68	
SAKARYA	12	158	7,59%
SAMSUN	24	227	10,57%
SİİRT		160	
SİNOP	12	63	19,05%
SİVAS	21	187	11,23%
ŞANLIURFA	37	118	31,36%
ŞIRNAK		32	
TEKİRDAĞ	6	28	21,43%
TOKAT	70	267	26,22%
TRABZON	6	141	4,26%
TUNCELİ	7	117	5,98%
UŞAK	14	86	16,28%
VAN	38	1.266	3,00%
YALOVA		51	
YOZGAT	5	199	2,51%
ZONGULDAK		84	
GENEL TOPLAM	2.063	13.724	15,03%

EK-3 PUANLAMA FORMÜLÜ KATSAYILARI

PUANLAMA FORMÜLÜ (MAYIS 2004) DEĞİŞKENLERİ
Sosyal Güvenlik – Emekli Sandığı
Sosyal Güvenlik – SSK
Sosyal Güvenlik – Bağ Kur
0-6 Yaş Grubu Çocuk Sayısı
7-12 Yaş Grubu Çocuk Sayısı
13-18 Yaş Grubu Kız Sayısı
13-18 Yaş Grubu Erkek Sayısı
18-40 Yaş Grubu Yetişkin Kadın Sayısı
18-40 Yaş Grubu Yetişkin Erkek Sayısı
40 Yaş Üstü Yetişkin Kadın Sayısı
40 Yaş Üstü Yetişkin Erkek Sayısı
Gecekondu
Isınmada Doğal Gaz Kullanımı
Yemek Pişirmede Tezek Kullanımı
Buzdolabı
Renkli Televizyon
Çamaşır Makinesi
Telefon
Bulaşık Makinesi
Kuyu Suyu
İçeride Sifonlu Tuvalet
Hane Reisi İlkokul Mezunu
Hane Reisi Üniversite Mezunu
Hane Reisi Okur-Yazar Değil
Köy
Araç
Hane Reisi Çalışmıyor Ancak İş Arıyor ise
Hanedeki Özürlü
Küçükbaş Hayvan
Büyükbaş Hayvan
Oda Başına Düşen Birey Sayısı
Bekâr Anne
MARMARA
EGE
AKDENİZ
KARADENİZ
DOĞU ANADOLU
GÜNEY DOĞU ANADOLU

EK-4: 50 HAFTA İÇİN TAHMİN EDİLEN PROJE BAŞVURU SAYILAR

Alt Sınır	TAHMİN	Üst Sınır
0	2	10
0	3	20
0	5	40
0	6	54
0	9	86
0	9	96
0	9	100
1	12	136
1	15	180
1	16	189
1	17	207
1	18	231
1	19	233
1	15	196
1	19	245
1	21	280
1	21	282
1	21	281
1	23	305
1	22	291
1	18	241
1	21	287
1	23	324
1	23	318
1	22	314
1	24	336
1	22	318
1	18	261
1	21	310
1	24	347
1	23	339
1	23	333
1	24	356
1	23	336
1	18	275
1	21	326
1	24	365
1	23	356
1	23	350

Alt Sınır	TAHMİN	Üst Sınır
1	24	373
1	23	352
1	18	288
1	22	341
1	24	381
1	23	372
1	23	365
1	24	389
1	23	368
1	18	301
1	22	356

KAYNAKÇA

Adaman, F. (2003). *Study on the Social Protection Systems in the 13 Applicant Countries*. Study financed by the European Commission - Employment and Social Affairs DG.

Adaman, F., & Keyder, Ç. *Türkiye’de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma*.

Al-Arhabi, A. (1998). Approach of Micro Credit and Income generating Projects Financed by the Social Fund for Development in Yemen. *Economic Development and Poverty Reduction Workshop*. Marrakech, Morocco: Mediterranean Development Forum.

Ankara Ticaret Odası. (2007). *İşsizliğin acı İlacı: Kayıt Dışı İstihdam*. Ankara: Ankara Ticaret Odası.

Buğra Kavala, P. D., & Keyder, P. D. (2008). *Kent Nüfusunun En Yoksul Kesiminin İstihdam Yapısı ve Geçinme Yöntemleri*. İstanbul.

Daley-Harris, S. (2007). *State of the Microcredit Summit Campaign Report 2007*. Devlet Planlama Teşkilatı. (2007). *Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013 Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2007). *Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013 Sosyal Güvenlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.

ESDA Danışmanlık. (2006). *Social Risk Mitigation Project Evaluation of LI-Sub-Procets*. Ankara: ESDA Danışmanlık.

Güneş, S. (2008). Sosyal Yardımların Sunumunda Yeni Bir Yaklaşım Olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Destekleri ve Yoksullukla Mücadeledeki Etkisi. *V. Aile Şurası*. 1, s. 161-178. Ankara: Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.

International Labor Organization. (2006, Ekim 16). *Life Skills and Income Generating Projects - Botswana*. Şubat 24, 2009 tarihinde International Labor Organization Web Sayfası: http://www.ilo.org/public/english/employment/skills/hrdr/init/bot_7.htm adresinden alındı

Keyder, P. D., & Üstündağ, Y. D. (2006). *TESEV "Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Sosyal ve Ekonomik Öncelikler" Raporu Bölüm IV: Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun Kalkınmasında Sosyal Politikalar*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu.

Kudat, A. (1991). *A Study on Income Generating Project for Rural Women of Sindh Province of Pakistan*. Washington, DC: The World Bank.

PAR Danışmanlık. (2006). *T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Yerel Girişimler Alt Projeleri Değerlendirmesi Danışmanlık Hizmetleri Final Raporu*. Ankara: PAR Danışmanlık.

Prihatinah, T. L. (2005). *Women and Income Generating Projects: The Gender Impacts of Indonesian Government Policises*. Perth, Western Australia: Murdoch University.

Prihatinah, T. L., Marinova, D., & Stocker, L. (2009). *Empowering Women Through Income Generating Projects: Evidence From Indonesia*. Şubat 20, 2009 tarihinde International Association for Community Development: <http://www.iacdglobal.org/files/prihatinah.pdf> adresinden alındı

Sağlık Bakanlığı (2007). *T.C. Sağlık Bakanlığı 2006 Mali Yılı İdare Faaliyet Raporu*. Ankara: Sağlık Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

SGK (2009). *YAŞLILAR SOSYAL GÜVENLİK KAPSAMINDA ÖDENEN AYLIKLAR*. Nisan 10, 2009 tarihinde <http://www.emekli.gov.tr/ISTATISTIK/65yas.html#y2> adresinden alındı

SHÇEK. (2008). *T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü 2007 Yılı Faaliyet Raporu*. Ankara.

Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Genel Müdürlüğü. (2008). *Stratejik Plan 2009-2013*. Ankara: Strateji Geliştirme Müdürlüğü.

SURKAL Danışmanlık. (2006). *Evaluation of Income Generating Sub-Projects Under Local Initiatives Component of Social Risk Mitigation Project (Crop Farming and Agricultural Tool/Machine) Final Report*. Ankara: Surkal Danışmanlık.

SYDGM (2008). *2007 Yılı Faaliyet Raporu*. Ankara: Strateji Geliştirme Müdürlüğü.

SYDGM (2009). *Genel Müdürlükle İlgili Mevzuat*. Nisan 28, 2009 tarihinde SYDGM Web Sitesi: http://www.sydgm.gov.tr/upload/mce/3294_sosyal_yardimlasma_ve__dayanismayi_tesvik_fonu_kanunu1.doc adresinden alındı

SYDGM Proje Koordinasyon Birimi. (2007). *Sosyal Riski Azaltma Projesi*. Ankara: Proje Koordinasyon Birimi.

SYDGM (2008, Aralık 08). *Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü*. Aralık 08, 2008 tarihinde SYDGM Web Sayfası: <http://www.sydgm.gov.tr/sydtf/web/gozlem.aspx?sayfano=93> adresinden alındı

SYDGM (2008). *Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü' nün Sosyal Yardım ve Proje Destek Faaliyetlerinin Etki analizi Araştırma Raporu*. Ankara: İsmat Matbaacılık.

TAFU (2008). *The Aged Family Uganda*. Şubat 25, 2009 tarihinde http://www.tafu.org/Projects/Projects/income_generating.html adresinden alındı

Tandari, C. (2004). *Mid-Term Review For The Income Generating Projects of the Safer Cities Dar es Salaam Project in the City of Dar es Salaam, Tanzania.*

The Australian Government's Overseas Aid Program. (2000). *Income Generation for the rural Poor: "The Australian Aid Program's Rural Development Strategy"*. Canberra: Australian agency for International Development.

The World Bank Group (2001). Şubat 22, 2009 tarihinde <http://www.worldbank.org/>: <http://lnweb90.worldbank.org/oed/oeddoclib.nsf/DocUNIDViewForJavaSearch/86855C277AD76E568525680E006AE1F4> adresinden alındı

Tireli, M., & Coşkun, D. S. (2008). *Avrupa Birliğinde Yoksullukla Mücadele Stratejileri ve Türkiye.* Ankara: Nobel Basımevi.

TODAİE (2009, Nisan). *Yerel Yönetimler Portalı.* Nisan 10, 2009 tarihinde YerelNet: http://www.yerelnet.org.tr/yy_mevzuati/ adresinden alındı

Trollip, A.-M., & Boshoff, E. (2001). Income-Generating Projects in Rural Communities: From Theory to Practice - a Personal Report. *Journal of Family and Consumer Sciences* , 29, 52-59.

TÜİK (2006, Aralık 25). 2005 Gelir Dağılımı Sonuçları. *TÜİK Haber Bülteni* , s. 1-2.

TÜİK (2008, Aralık 5). 2007 Yoksulluk Çalışması Sonuçları. *TÜİK Haber Bülteni* , s. 1-2.

TÜİK (2008, Aralık 15). Hane Halkı İş Gücü Araştırması 2008 Eylül Dönemi Sonuçları (Ağustos, Eylül, Ekim 2008). *TÜİK Haber Bülteni* , s. 1-2.

Ummah Welfare Trust. (2008). *Income Generating Project.* Şubat 24, 2009 tarihinde Ummah Welfare Trust Web Sayfası: <http://www.uwt.org/Projects/Income-Generating-Project.asp> adresinden alındı

UNDP (tarih yok). *Microcredit Helping Women out of Poverty: UNDP*. Şubat 23, 2009 tarihinde UNDP web sitesi: http://www.undp.org.my/uploads/Entrepreneurial_Skills_Grad_NR_23Jan2007.pdf adresinden alındı

Uzun, A. M. (2003). Yoksulluk Olgusu ve Dünya Bankası. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4 (2), 155-173.

Vakıflar Genel Müdürlüğü (2008). *T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu 2007*. 2008.

Yılmaz, S. (2006). *Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yoksullukla Savaşım Politikaları İçindeki Yeri (Eskişehir Örneği)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, V., & Yakut Çakar, B. (2008). *Türkiye'de Merkezi Devlet Üzerinden Yürütülen Sosyal Yardımlar Üzerine Bilgi Notu*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu.

